

حافز قاری د چهند دیداریین روزنامه‌قانی دا

وەزارەتى رەوشنبىرى و لەوان
بەریوەبەرایەتى گشتى راگە ياندىن

رېقەبەریا راگەهاندىن ل پارىزگەھا دھۆك

- نافى پەرتۇووگى: حافز قازى د چەند دىدارىيin رۆزىنامەۋانى دا
- بەرھەمەقىرن: اسماعىل بادى
- دەرھىننانا ھونەرى: ناسىر مىنۋەرى
- بەرگ: نەجمەدین بىرى
- چاپا يەكى دھۆك (٢٠٠٥)
- چاپا دووئى و يا زىدەگىرى دھۆك (٢٠١٢)
- ژمارا سپاردن ل پەرتۇووکخانا دھۆك (٢٣٤٤) ل سالا ٢٠١٢
- ژ وەشانىت رېقەبەریا راگەهاندىن ل پارىزگەھا دھۆك

اسماعیل بادی

حافظ قازی

د چهند دیدارین رۆژنامەقانى دا

چاپا دووئى و يا زېدەکرى

دھۆك - ۲۰۱۲

دیاری
بۇ

- وان رۆزى نامە قانىن ل سەر شۇپا حافز قازى دايىنه رى.
- وان قەلەم مىن بەرامبەر ھەر پىشدا چۈنەكى خۇ راگرتى.
- و ھەر كەسى دىزى ل نەمران دىگرىت.

پیشگوتنا چاپا دووی

خزمەتکرنا روشهنبر و کهسانین ژي خۆ د رىيا ئەدەب و روشهنبرىا كوردى دا برى، كارهكى پىروزە و فەرهە ل سەر مە ئەفھين نوكە ئەم وى خزمەتن دكەين و ل سەر شۇپا وان دچىن، وان ژېرى نەكەين و هەرددەم خەباتا وان د هەر بىاھەكى دا هەبىت ل پىش چافىن مەبىت.

سەيدايى حافز قاچى كو ئىك ژ ئەوان سەيدايانه يىن خزمەت كرى، هيشتا د ژيانى دا بۇو دەمىن مە د فىستەفالەكا بچۈوك دا رىز لى گرتى و رۆزانە ژى بەرددەۋام مە رىز لى دگرت.

ھەر دەمىن قازى ژ دەرفەى وەلاتى دگەھشته بازىرى دھۆكى، پشى بىئەنچەدانى، دا مە پى ئاگەھدار كەت كو يى ل دھۆكى، دا ئىكىسىر دەينە رې و ل حزوورا وى بەرھەڭ بىن. ئەو ژى دا ب سوحبەت و ئاخفتىن يىن خۆ يىن خوش، مە ژىيرەفە بەت.

دەمىن مە وەكى سەندىكا رۆزىنامەنىسىن كوردىستانى/ لقى دھۆكى، ھينگى كو ئەم سكرتىرە لقى بۇويىنە، مە ب فەر دىت رىزى ل سەيداى بگرىن، رىزگرتەن ژى دېنەت كارهكى ژ هەزى بۇ بىتە كرن، لى چنگو شيانىن مە دكىيم بۇون، ئەم شىايىن وان ديدار و ھەۋەپەيچىن يىن د رۆزىنامە و كۇفاران دا وەكى بەرھەمەكى وى كۆم بکەين و مە بەرھەفى چاپىن كر و ل وى فىستەفالا بچۈوك دا

به لاقکر. هه ر چهنده کارهکی بلهز بورویه و چ کار دبی کیماسی نین، به ل خوشبهختانه سهیداین (وصفی حسن) ریشه بهری ریشه بهریا راگهههاندنی ل پاریزگهه دهوکی کو ئه و ژی خهمخوری فان جوره کارانه، ئه م ئاگههدار کرین کو دی فیسته فالهکی بؤ سهیداین حافز قاضی کمن و ب فه ر دبینن پهرتوكا مه سهرو ژنوا چاپ بکهنه قه، ئه و ژی پشتی دیدارین وی یین کو جارا ئیکی ب دهست مه نه کهفتین بیخینه دگه لدا.

د ليگهريانه کا بلهز دا، د فن چاپي دا کو دبیته يا دووی يا پهرتوكى، مه (۲) سى دیدارین ديت لسر زېدەکرن، دوو ب زمانى كوردى و يهك ژی ب زمانى عهربى، زېدەبارى بیوگرافيا سهیداین کو ب کورتى د چهند رېزەکان دا مه دايىه نياسين و بهرهەمن وی یين چاپکرى و نه چاپکرى دايىه نياسين.
ھيقيدارين ئه م شىابين سهيداین رەحمةتى حافز قاضى پى شاد بکهين و دهستويرى بيت ژ وان كەسىن ديدار دگەلدا کرین کو مه دیدارین وان کرينه د ناف بهرگى فى پهرتوكى دا.

ھوين دسەرفەراز و
گيانى رەحمةتى قازى ژى
ب بهەشتا بهرين شاد ببىت.

اسماعيل بادى
٢٠١٢/١٠/٣

بیشہ کپا چاپا ائکی

دھستنک

کاری روزنامہ فانی کارہک پر ماندیبوون و سہر ئیشانه،
نه خاسمه بو قووناغین دھستپیکا کاری و نہ بونا ئامرازین ب
ریچہ برنا کاری روزنامہ فانی. ژبهر هندی کھسین ل دھستپیکی پی
رابوین، ئەفرو جھی شانا زی نه ریز لی بھیتھ گرتن و مافھکی وان
بی رھوا یہ و ھەزی ریزگرنی نه.

رۆژنامەفانی ب زاری کرمانجییا ژووری ل کوردستانا عیراقی،
فەدگەریتە فە بۆ دووماهیا سالین شیستان دزفریت دەمی کۆفارا
(روناھی) دەرکەفتین و سەیدا حافز قازی رۆلەکی گرنگ تىدا
ھەبوبیه.

دھریخستنا کوفارا (روناهی) هه ر ڙ و هرگرتنا (دهستویری) ای و ههتا کومکرنا بابهتان و چاپکرن وان و بهلافکرنا وئ، تنه خودانی وئ سهیدایی (حافز قاضی) دزانیت چهند زهummت و نه خوشی پیفه برینه ههتا کو دگههاندہ چاپن و بهلافدکر. سرهاتی یین وئ یین خوش دفان دیداریں روژنامهڻانی دا دی پتر پیڙانینان ل دور و هرگرى.

هەر ل سەر قى شۆپى، مە وەك سەندىكا رۆژنامەنىيىسىن كوردىستانى لقى دھوك و بەلکەفتا سەر و ژنۇي چاپكىدا كۆفارا رۆزناھى ژ لايى دەزگەھى سېرىيىز يى چاپا و وەشانى قە، مە ب فەر دىت رېز ل سەيدايى حافز قاضى ب ھېتە گرتە.

بايەتىن قى پەرتۈكى هەمى ئەو ديدار و ھەۋدىتىن ئىن رۆژنامەۋانى نە دگەل سەيداي دا ھاتىنە كرن و بەلاڭكىن. مە ژى دىت كارەكى جوانە ئەو بايەت ھەمى د ناڭ قى بەرگى دا و ب قىن ھەلکەفتى بەيىنە چاپكىن، چنکو سەيدا ژ وى ھندى مەزنەتكەن دىداران كۆم بىكتەت و بەلاڭ بىكتەت.

ھەروەسا ئەفە نە ھەمى ئەو ديدار و ھەۋدىتىن، چىنكى د وەختى خۇ دا حەفتىنامەيىن (بزاڭ) و (ئاسۇ) و گەلەكىن دىت ژى ديدار ئەنجامداین.

لى ژېھر نەبوونا دەلىقەيى ئەم نەشىيائىن ھەممىان بىيىخىنە د ناڭ قىن نامىلەكى دا. ديسان دېيىزىن، دېيت د ۋان ھەۋپەيقىنەن دا گەلەك تشت ددووبارە نە، بەلى ھەر ئىك يى دەممەكى يە و كەسەكى بىيى ئاگەھيا يېيىن دىت ئەنجامدایه و سەيداي ژى ب رەنگەك دىت بەرسە دايىه. ژېھر ھندى بىيى دستكارى و ژېرەن ھاتنە بەرھەقىن.

اسماعيل بادى

٢٠٠٥/٤

بیوگرافیا سه بدا حافز قازی

- حافز قازی، نافئ وی یئ دروست (حافز مستهفا عەلی قازی) يه.
- ل ٢٤ چریا ئىکىن ١٩٢٩ ئى، ل بازىرى دھۆكى ڙ دايىك بووې.
- قووناغىن خواندى ل دھۆك و مووسىل و بهغدا ب دووماهى ئىنابىنە.
- ١٩٣٩ ئى، چووې بازىرى بەغدا و ل وىرئ ڙيايە.

- ١٩٥٥ ئ، باودرنااما لیسانسی ب بازرگانی و ئابووری ژ زانکۆيا بهغا وەرگرتىيە.
- ١٩٦٥ ئ، ل بهغا ئەندامى (يانهى سەركەوتى كوردان) بۇو.
- ١٩٥٧ ئ، هاتە ھەلبازارتن بۇ دەستەكا رېۋەبەر يا وي يانهىي و بۇو بەرپرسى كۇفارا (ھيوا) كو دەستپىكى وي ياكارى رۆژنامەقانىي بۇو.
- ١٩٥٨ ئ، ل ئىزگى كوردى ل بهغا كارگىرييە و پشقا كرمانجى ل سەر دەستى وى ھاتىيە فەكتەن و يى بەرددوام بۇو، ھەتا سالا ١٩٦١ ئ ل دەستپىكى شۇرشا ئىلۇنى دەست ژ كارى بەردا.
- ١٩٥٩ ئ، هاتە ھەلبازارتن بۇ دەستەكا رېۋەبەريا (كۆمەلا ئاوازى كوردى).
- ھەر د قى سالى دا بۇو ئەندامى جقاتا رۆژنامەقانىيا عىراقى و ئىكەتىيا نشيىسىدەرىن عىراقى.
- ١٩٦٠ ئ، ئىمەتىيازا كۇفارا (روناهى) وەرگرت و ھەتا سالا ١٩٦٢ ئ بەرددوام دەركەفت، كۇفارەكا توردىي و زانىيارى و كۆمەلايەتى بۇو، ھۇزمارا ئىيىكى ل مەها تىرمەھى ل سالا ١٩٦٠ دەركەفت، ل قى سالى (٨) ژمارە دەركەفتىن، ل دوماھىيا سالىيىن دى ١٩٦١- ١٩٦٢ ژېھەر ھندەك كاودانىيىن نەخۇش، تىنى (٣) ھۇزمارىيىن وى دەركەفتىن و ھۆسا ھۇزمارىيىن وى يىيىن دەركەفتىن بۇونە (١١) ھۇزمار.

- ۱۹۵۹ و ۱۹۶۰ ئى، پشکدارى د هەر دوو کۆنگرە يىت فىركىنا زمانى كوردى دا ل شەقللاوه دا كر و ئەندامى ليژنا زمانى بول ل كونگرا ماموستايىن كورد ل شەقللاوا، ل دوو کۆنگرىن ل سالىئن ۱۹۵۹ - ۱۹۶۱ (وهكى زېرەغان) ئەندامى لىزنا زمانى كوردى بولو.
- ۱۹۶۳ ئى، ئىك بولويه ژ وان رەوشەنبىرىن د ناڭ رىزىن شۇرشا ئىلونى دا ودك پىشىمەرگە كەتىيە مەيدانا خەباتى.
- ۱۹۶۵ ئى، پشتى شەر راوهستىيات، دزفريته بەغدا و دگەل (۱۴) كەسىت دىيت يىت كورد دھىتە گرتىن.
- ۱۹۷۰ ئى، پشکدارى د دانانا پەرتوكا رىزمان و ئەددەبى كوردى يا رىزا پىنجى يا ئامادىيى دا كرى.
- پشتى رىككەفتنا ۱۱ ئادارى، دېيتە ئەندامى دەستەكا دەرىئىخستنا دوو ھزماريىن كۇفارا (نووسەرى كورد) بول و پشکدارى د دامەزراندىنا (كۆمەلا رەوشەنبىريا كوردى) دا دكەت و دېيتە ئەندامى دەستەكا نشيسيهريت كۇفارا (رۇزى كوردىستان).
- ۱۹۷۱ ئى، ئىك بولويه ژ دامەزريئەرىن لقى دھۆك يىن ئىكەتىيا نشيسيهريت كوردى.
- هەروەسا ودك ئەندامى هارىكار (يارىدەر) د ليژنا دانانا رېنفيسا كوردى دا ل كۆرۈزلىك زانىيارى كورد ل بەغدا پشکدار بولويه.
- ۱۹۷۴ ئى، پشتى تىكچۈونا كاودانىئىن سىياسى يىت كوردىستانى، دچىتە ئەورۇپا و پشتى دەممەكى فەدگەريتە فە بۇ بەغدا.

- گوتار ل کوفارین (پوژی کوردستان) و (برایه‌تی) به لافکرینه.
- ۱۹۸۳ ئى، زفرييەفه بۆ بازىرى دھۆكى و لى ئاكنجى بۇويه و هەتا سەرھەلدا نا بەهارا ۱۹۹۱ ئى و ل جەن فەرماندەيا لهشکرى کوردستانى خانىيەكى قەدر ژ بازىرى هينگى بۆ خۇ ئاڭا كر بۇو.
- ۱۹۹۱ ئى، د كۆچا ملىونى دا وەكىو ھەمى خەلکى، گەھشتە تۈركىيا و پاشى بەرەڤە دەرفەئى وەلاتى چوول وەلاتى نەمسا ل بازىرىكى (هايد) سەر ب بازىرى (لينز) پايتەختى نەمسا فە بىنەجە ببۇو.
- سالانە جارەكى و ھندەك جاران پەز سەرا کوردستانى ددا و بۇ ماودىيەكى درېئىز دما.
- دەما دەزگەها سپىرىز ھاتىيە دامەزراندىن، ئەو وەكى خودانى ئىمەتىيازى ھاتە دەست نىشانىكىن.
- ۲۰۰۵/۹/۲۸ ئى، ژ لايى سەندىكا رۆژنامەنىسىن کوردستانى / لقى دھۆكى قە، د فيستەفالەكا بچۈوك دا ل ناڭ باخچىن مۇزەخانى دھۆك ياخىنلىقى دەزگەها سپىرىز ھاتىيە گرتى.
- ۲۰۱۰/۳/۳ ئى، پىشى دەمەكى كورت ژ وەغەردەكا دویر گەھشتىيە بازىرى دھۆكى، نەخۇش دېيت و ل خەستەخانا ئازادى ھەر وى رۇزى ھىشىتا چاھىن وى تىئىر دھۆك نەدىتىن، دگەھتە كاروانى نەمران.

چاپکریین قازی:

۱ - خاتی خانم: رۆمان، نفیسینا: عەلی عەبدولرەحمان مامەدۆف
فەگوھاستن ژ تىپىن سلافى، بەرقىرنا دەزگەھا رەوشەنبىرى و
بەلاقىرنا كوردى/ زنجىرە ۲۳۸، چاپا ئىكىن، چاپخانا الزمان،
بەغدا، ۱۹۸۹، ۹۶ ل. قەبارە مەزىن.

چىرۆكەكا درىزە ل دۆر سەرەتەرەي ژيانا كوردان و قارەمانى
چىرۆكى، قازى د پېشىرىنى دا دېئىزىت: " كاڭا خويىندەغان چىرۆكە
(مۇرۇف)ى دخوينىت، ھەستى دىكەت كۆئەن چىرۆكە ژ ناڭ جەرگ و
ھنافىن مللەتى كورد وا زاي و پەيوەندارە دەگەل روح و گىانى وى.
جاوا خويىندەغان رۇ يى خۇ خۇيا بىت... / بې ۵".

۲ - كەسەر و كۆفان: هۆزان، چاپخانا؟، دھۆك، ۱۹۹۵، ۷۸ ل. قەبارە
ناڭنجىيە.

د ۋىن پەرتوكىن دا قەفتەكا هۆزانىن قازى تىئىدا دېلاقىن، د
ناقىبەرا سالا ۱۹۷۴ - ۱۹۹۴ يىدا ھاتىنە نفیسىن.

٣ - دیوانا قازی: چاپ ئیکى، چاپخانا خەبات، دھۆك، ٢٠٠٤، ٢٢٠ ل.

قەبارە نافنجى. ئەف كۆما هۆزانان ژ دوو پشكان پىّاك دھىت، يا ئىكى (كەسەر و كۇفان) ب تىپىن لاتىنى چاپكر بولو، يا دووئى (ئىش و ۋان)د، سالا ١٩٩٧ ئەتىيە بەرھەفتىرىن و ۋۇنى چاپكىرىيە.
ديوانا ئىكى (٣١) و يا دووئى ژى (٦٧) پارچە هۆزانن. ئەف هۆزانە دنابەرا سالىيەت ١٩٦٤ ھەتا دگەھتە سالا ١٩٩٧ يىدا نفيسيينە و تىيدا ل دۆر بابەتىن وەلاتىنىي و جقاکى و سروشتى كوردىستانى پەيقييە.

٤ - بىرھەمرى: بەرگى ئىكى، چاپخانا خەبات، دھۆك، ٢٠٠٤، ٤٠٨ ل:
ئەف پەرتوكە تۆماركىرنا بىرھاتن و سەرھاتى يىن ژيانى نە، ھەر ژ قۇوناغا زارۋىكىنىي دەست پى دكەن و ھەتا دگەھتە مەھا ئادارا سالا ١٩٧٠ ئى، ھەر وەك قازى د پىشگۇتنى دا ئامازە پېكىرى ب شىۋاھەكى خوش و چىرۋىكى ھاتىنە نفيسيين و مەرۋە حەز دكەت ھەمىي لسىرىك بخويينىت.

٥ - بىرھاتن: بەرگى دووئى، چاپخانا خەبات، دھۆك، ٢٠٠٥، ٥١٣ ل.
د پىشگۇتنى دا سەيدايى قازى دبىزىت: " ئەف كىتىبە (بىرھاتن)
پاشمايى كىتىبا (بىرھەمرى) يە... نافەرۆكا وى ژى بىرىتى يە ژ بۆيەر و
سەربۈرىن پشتنى سالا ١٩٧٠ كەتىنە د رىا مندا. نەخاسىمە بۇيەرلىن
كۆچبەريا گشتى يَا مللەتى كورد، پاشى سەرھەلدا ئا ١٩٩١ ئى...".

٦ - چاره‌نفیسا مرۆڤهکی: نشیسینا: میخائیل شولوخوف، ودرگیران ژ زمانی عهره‌بی، ده‌واک، ۲۰۰۵، ۱۳۰ ل.

ئەڭ پەرتوكە پىكھاتىيە ژ نۇقلۇتا نشىسەرى ناڭدارى رۆسى (میخائیل شولوخوف)، كو ژ بەرپەرە (٥) دەست بى دەكت، ل سالا ١٩٦٨ ودرگىراپوو سەر زمانى كوردى، دا كو ب پىتىن لاتىنى چاپ بکەت، بەلىن دەليقە بۇ هلنەكەفت، چىرۇك ل بەرپەرە (٧٤) ب دووماهى دەھىت. پاشى چەند چىرۇككىن بۇلگارى يېت ودرگىرای دايىنە دگەل، ئەمۇ ژى:

- چىرۇكا گۈننەھكارى، يا چىرۇكنشىس ئورلىن فاسىلىيف/ بپ ٧٧ - ٩١.
- چىرۇكا ناقۇسىن بىدەنگ، چىرۇكنشىس رئىلىن پتلين/ بپ ٩٢ - ١٠١.
- چىرۇكا زاۋايى من، چىرۇكنشىس لوبين كەرەقىلىوف/ بپ ١٠٢ - ١١٣.
- چىرۇكا ئاخفتنا شاھى، چىرۇكنشىس ماريا كرۇبىشلىقا/ بپ ١١٥ - ١٢٩.

٧ - فەرھەنگا قازى: كوردى - عەرەبى / عەرەبى كوردى، دەزگەھا سېرىز يا چاپ و وەشانى، چاپا ئىكىن، چاپخانا وەزارەتا پەروەردى/ ھەولىر، ٢٠٠٥، ٤٦٩ ل.

فەرھەنگ ژ دوو پشقا پىك دەھىت، پشقا ئىكىن يا (كوردى - عەرەبى) اى ژ بەرپەر (٩) دەست بى دەكت هەتا بەرپەر (٢٢٠)، پشقا دووئى يا عەرەبى ژ بەرپەر (٢٢١) هەتا بەرپەرە دووماهىي يە. د فى فەرھەنگى دا سەيدايىن قازى پەيىش لدوپەش پىتىن ئەبجەدى رېزكىرينه

و ل بەرامبەر پەيشا دىتە ب زمانى دى دانايە. رەحમەتى فەرھەنگ بو مامۆستا و قوتابى يىن كورد دانايە، ژېر كۆ زارى كرمانجى ژ لايىن فەرھەنگان ۋە يىن ھەزارە و پىتەر پىندۇنى ب فەرھەنگا ھەيءە. نەخاسمه بو دانانا زاراھان.

- فەرھەنگا ۋازى: كوردى - عەرەبى / عەرەبى كوردى، دەزگەھا سپىرىز يا چاپ و وەشانى، چاپا دووئى، چاپخانا وەزارەتا پەروردى/ ھەولىر، ٢٠٠٥، ٤٦٩ ل.

- قاموس القاضى: (فەرھەنگا ۋازى)، كردى - عربى/ عربى - كردى، الدار العربى للموسوعات، ٢٠٠٦، ٤٦٩ ص.

٨ - كەلا دەمدم: چاپخانا خەبات، دەۋەك، ٢٠٠٥، ٦٠ ل.

نفيسيەر د فى ناميلكى دا ل دۆر شەرى كەلا دەمدم ئەۋى ل سالا ١٧٢٥ ل دەمى حوكمرانىيا شاھ عەباسى صەقەوى رويداينى. ۋازى بابەت ل سەر پىشگۇتنەكى و چەند پېشکىن دىتە ليڭەكرييە.

ل بەراهىي كورتىيەك ژ مىزۇويا مىرخانى بىرادۇستى نفيسييە، پاشى ل سەر داخوازا ئافاكرنا كەلا دەمدم ئاخىتىيە، هاتنا وەزىرى شاھان، ئەڤە ژە ناڭ و نىشانەكى دىتە ژ بەرتۈكى. ل دووماهىيە ل دۆر ئافاھىي كەلا دەمدم نفيسييە و نەخشەيى وى يىن ئافاكرنى دايە دەست، لدۇيفە دا ب درىزى دەرھەقا شەرى كەلا دەمدم نفيسييە.

٩ - سهرهاتی: چاپخانا خهبات، دهؤك، ٢٠٠٥، ١٠٠ ل.

پهروکا سیئ یه سهيدای ل دۆر بيرهاتنین خۆ نفیسي، چنکو ئە و ب خۆ ل وى باودريي بwoo "چو مرۇڭ نين د ڙيانا خۆ دا توشي رويدان و سهرهاتييّن خوش و نه خوش نهين، جار جارا ڙ كیم شول ئەز خۆ ب تۆماركرنا هندەك سهرهاتيا مژوييل دکەم...".

قازى سهرهاتييّن خۆ ل سهـر چەند پشـكا بهـلافـكريـنه لـثـيرـقـانـناـفـ و نـيشـانـانـ: پـۆـلـىـسـىـنـ زـانـكـۆـبـىـ، توـخـىـبـىـ مـرـنـىـ، روـيدـانـ، دـوـوـ نـمـونـهـ، گـيـفـرىـ چـافـرـەـشـ، بـەـرـگـرىـ، پـراـ دـلـالـ.

١٠ - سهـلاـحـهـدـىـنـ ئـهـيـوبـىـ: چـاـپـخـانـاـ خـهـبـاتـ، دـهـؤـكـ، ٢ـ٠ـ٠ـ٥ـ، ١ـ٠ـ٠ـ لـ.

د فـىـ پـەـرـتـوـكـىـ دـاـ لـ دـۆـرـ مـالـبـاتـاـ ئـهـيـوبـىـانـ وـ خـزمـهـتـاـ سـهـلاـحـهـدـىـنـ ئـهـيـوبـىـ دـېـيـشـىـتـ. دـېـشـگـوـتنـىـ دـاـ لـ دـۆـرـ كـارـىـنـ كـرـىـنـ، قـازـىـ دـېـيـشـىـتـ:

"تـشـتـىـ بـوـ مـلـلـەـتـىـ خـۆـ كـرـىـ دـاهـاتـىـ چـەـندـ وـهـقـهـكـاـ لـ سـالـاـ ١٦٧١ـ زـ، لـ مـصـرىـ تـهـرـخـانـكـرـ بـوـ (رـهـوـاقـ ئـهـلـئـهـكـرـادـ)ـ لـ (جـامـعـاـ ئـهـزـھـەـرـىـ)ـ لـ باـزـيـرـىـ قـاـھـىـرـهـ، بـوـ هـارـيـكـارـىـاـ خـوـيـنـدـكـارـىـنـ كـورـدـ دـهـمـىـ دـچـنـهـ مـصـرىـ بـوـ خـوانـدـنـاـ عـىـلـمـىـ ئـۆـلـىـ..".

بیین کو وی به لافکرین:

۱- مساله توحید الله الكورديه: سهيدا عصمت شريف وائلی ب زمانی ئنگليزى نفيسى بوو، وەرگىران بۇ زمانى عەرمىبى: د. صديق ئەتروشى، ۋەلەفکرىيەن قازى يە.... ل سالا ۱۹۶۰.

بەرهەمىن قازى بىيىن نەھاتىنە چاپكىن:

۱ - گراماتيکا زمانى كوردى: قەناتى كوردو/ د سەرەلدانا ۱۹۹۱ دا ل چاپخانا رەوشەنبىرى ل ھەولىرى بەرزە بۇويە.

۲ - چەكۆ ب خاتراتە: رۆمانەكە ھەممەنگوایە / د دەمىن تالانكىرنا مالا وى دا ل دھۆكى درەقا كۆچا مليونى دا بەرزە بۇويە.

۳ - شەقا رەھى: رۆمانا ل دۆر كۆچا مليونى، دوو بەرگە ب(۵۰۰) بەرپەران.

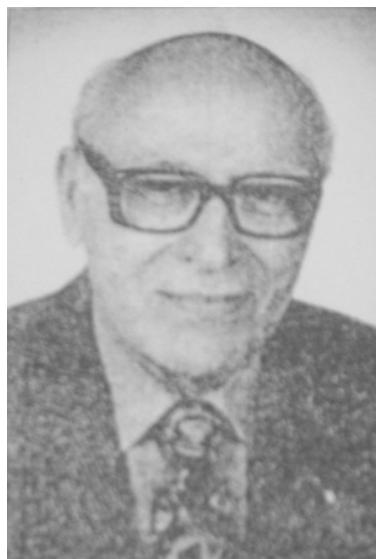
۴ - پەرتوكەك بابەتىن وى سىاسى نە: ل دۆر بزاڭا رزگارىخوازا كوردى، ب نافەك نەھىنى يە و بىريار دا بۇو ھندى يىن ساخ نەھىيەتە چاپكىن.

۵ - نافىن كوردى: ۱۰۰۰ - ۱۲۰۰ نايىت كوردى نە.

۶ - مىئزۈوپىا دھۆكى: ل دۆر بازىرى دھۆكى دمىئزۈوپى دا، لى مخابن ئەو ژى د كۆچا مليونى و تالانكىرنا مالا وى دا، بەرزە بۇويە.

رەووشەن بىرى كورد
حافز مسـتـه فـا قـازـى

ھەۋپە يېقىن:

كۆئىرا دەنگىن مە، چ (٤)، دەھوک ١٩٨٩

ژ رۆژا بیوونا رۆزئامه‌فانیا کوردى ل دووماهییا چەرخى نوزدى،
ریبازەکا پیشکەفتەنخواز گرتى يه، نقیسەر و روشهنپیر و
تۇرەفانىن کورد پیشەنگىن بزاڤا روشهنپیرى، ئەو بزاڤا ئەم
ھويکرينه تاما ژيانى و دا گرنگىيما چېكىندا دافىئن رۆزى بزانىن،
دەپى رىدا مشە دلسۆز بويىنە خەتىرە، لى دەمى خەتىرە د ناڤ
شەرەنیخا شەقىن دەسۋىت و مە دگەھىنە دافىئن رۆزى،
دەپى ئەم بەھاين وان ژېير نەكەين، نەخاسە د دەرافىن رۆزئامه‌فانىي
دا. ل دەستپېيكە فى چەرخى، گەلەك خەمخورا خۇز وەلاتى خو را
وەستانى دى يه، ل وى دەمى يىن زمان و نقىسىن و تۈرى کوردى ل
دەفەرا مە د قووناغەکا نوى دا دىزى و ھەزمارا تۇرەفان و
روشهنپیرىن کورد ل بامە تىرا دەرمانكىندا بىرىنلىك خەلکى
نەدەكىن، ل فى دەمى روشهنپیرى ھېڭىرا: حافز مىستەفا قازى وەكى
وەلات و مللەتپەرودەمكى خوين گەرم ب دلەكى پەئومىيەت و
باوەرى، ھاتە د قادا رۆزئامه‌فانیا کوردى دا، ھەر چەندە تۇرەفانى
مە ناسىيارە د ناڤ تەخا روشهنپیرىن کورد دا، لى مە گەلەك پى
خۆشە ب کورتى ل سەر ژيانا وى ب پەيپەن دا گەنچىن مە پىر
بنىياسن و بەھا و خزمەتا وى ژېير نەكەن.

(د چاپا ئېكىن دا کورتىيا ژيانا وى يا (دەنگىن مە) بەرھەفکرى
مە بەلاັقىر بىوو، بەلچىنکو مە بىيۇگرافيا وى ببەرفرەھەت ل
بەراھىنە نقىسى يه، مە ب فەر نەدىت جارەكادى دووبارە بەلاັق
بکەين).

دان و ستاندنه ک دگه ل سه یدايی هیّزا:

□ سه یدا و مکی تو دیار بوی کو تو ژ بچویکاتی چویه به گدا، تو
چهوا ل ویری فیّری زمانی کوردى بوبى؟

- هەر ژ سالا ۱۹۴۵ دل و هنافین من بۆ وەلاتی دکوزرین، لهورا
دەما گوڤار و نقیسینین به درخانیا و دیوانیین سه یدا جەگەر خوین ب
لاتینی گەھشتینە من، ئەز پالدام دا خو فیّری زمانی خو بکەم و فى
ئارونكى بىخمه سەر كاغەزا.

□ دیارترین كەسىن بەرھەم ژ گوڤارا وەرا (روناھى) دشاندن و
هاریكاريا هەوه دکر کى بۇون؟

- سه یدايی نەمر (ئەنور مايى) ب هەمى شيانىن خۇ يىبن ب
وەلاتپەرەويىقە ژ لايى تورھىي و دىرۈكى و زمانى قە، هاریكاريا مە
دکر و هەر وەسا وەستىانا نەمر (صادق بەھائەددىن) ناهىتە ژبىر
كرن، ديسان پشتەقانىا هىّزا (كاميران به درخان) ئى و (د. قەناتىن
كورد) و ل بەر چاقىن منن، و فەرە بىزەم هىّزا (صالح يوسفى) و
(جەگەر خوين) و (قەدرى جان) ئى جەن خو دناف رۆپەلىن روناھىيى دا
كربوون.

▣ سهیدا ته ج تیکلی دگەل ئۆزگەن کوردى هەبۇو؟

- ل رۆژا يازدەی تىرمەھا ۱۹۵۸ ئەم ھاتمە داخازكىن كو ھندەك بەرناما ب كرمانجى دانم ئەز و پېشكىش بىكم، ل ۋى دەمى دەلىفە بۇو، دەنگى مە بگەھىتە ھەمى كنارىن وەلاتى، ڇېھركو بەرى شورەشا تىرمەھى ب تىن دوو بەرناમە ل ئۆزگەن ب كرمانجى ھەبۇون. بەرنامەكى دىنى ڙ لايى (عبدالحميد ئەتروشى) فە دهاته پېشكىش كرن و و يى دووئى ل سەر دەرامەتى و دارستانا (سەيداىي صادق بەھائەددىن) بەلاڻ دىك. بەلى مە چەند بەرnamىن نوى دانان ڙ وانا بەرنامى (شعر و موسىقا) و بەرنامى (بۇ ڇيانەكا باشت) ئەڤ دوو بەرنامە ب سالىن (۱۹۵۸- ۱۹۶۰) دهاتهنە بەلاڻكىن، ل ۋى دەمى گەلەك ھەۋالىن دلسوز وەكى (تەحسىن بەروارى، حسىن جندى، ئەمېنى ئوسمان، جەگەرخوين) هاتنە ئۆزگەن، ئەز ڙى ھەتا سالا ۱۹۶۱ ھەر ل پىشقا كوردى مام.

ڙ بەرھەمېن تورەقانى مە، يىن چاپكىرى ل سالا ۱۹۶۰ كتىبا (مسالە توحيد اللغه الکورديه)، ئەوا سەيدا عصمت شريف وانلى ب زمانى ئنگليزى نفيىسى و د. صديق ئەتروشى كرييھ عەربى و بەلاڻكىرى.

ئەقبەرەھەمىزىرىزى ئامادەنە بوچاپى:

- ١ - ژ تورى جىهانى: كورتە چىرۇك بولغارىنە ل سالا ١٩٧٠ ودرگىراینە سەر زمانى كوردى.
- ٢ - كورتە سەرھاتى: ھەزمارەكا چىرۇكانە.
- ٣ - خاتى خانم: دوو چىرۇكن ژ نفييسينا: عىلى عبدالرحمن مەممەدۇف، ژ سلافى ودرگىرایه زمانى كوردى.
- ٤ - پاشەرۇڭا مروقەكى: ژ نفييسينا - شۆلۆخۆف - ل سالا ١٩٧٠ كرييە كوردى.
- ٥ - پشکدارى ددانانا كتىبا: زمان و تورى كوردى دا كرييە و بۇ پۇلا پىينجى بەرھەفى ل سالا ١٩٧١ - ١٩٧٢.

روزنامه‌فانی دیرین (حافز قازی)

بیرهاتنیت خوشه‌دگیریت

- بیرهاتنین وی دگه ل جگه رخوین و قهدری جان و صدیق ئەتروشى
- دەستپېیکرنا وی يا روژنامەگەرى چاوا ببو؟ و چەوا كۇڭارا روناهى ل بەغدا
دەردئىخست؟

ھەقپەيىن :

وصى حسن رەپىنى / دەھوك
كۇڭارا رەنگىن، ژ (۲۲) سال ۱۹۸۹

دەمەکە مە ل بەرە سەيداپىن مە (حافز مىستەفا قازى) بىكەينە
 مىيەقانى گۇفارا رەنگىن... لى ئەفه نەدھاتە بەرىك، چونكو
 سەيداپىن مە ب راستى ل فى دووماھىن گەلەك نەساخ كەفت!! دەما
 مە زانى يىن باشە و ساخلەميا وي ژ ئېشىن رىزگار بۇو، ئەفچا مە
 سەرەك لى دا و مە كرە مىيەقانى (رەنگىن) بۇ فى ژمارى.
 دىسان من دېيىت بېئرم من ب فەر زانى كۆ فى چاپىكەفتىنى ج
 رتۇش و دىباچە و پېشەكى نەبن... دا تامەكا تايىبەت ھەبىت.

□ سەيدا حافز قازى كى يە؟

- سالا ۱۹۲۹ ئى ل بازىرى دەھۆكى خودى ئەزى دايىم ژ بنەمالەكا
 خويىندەقان و رووشەنبىر، چار سالا ل فيرگەها دەھۆكى منى خواندى،
 پاشى جوتەكى سالا ژى ل بازىرى موسلى و قۇوناغا سەرەتايى
 ھەوكىرى، پاشى بەردەن بازىرى بەغدا بريقە بوم و ل ويرى ب
 قۇوناغىن دى يىن خواندى را چۈمم، ھەتا شەھادەتناما (ليسانس)
 ب بەكالوريوسى ژ (كولىژا بازرگانىي و ئابۇوريي) سالا ۱۹۵۵ من
 وەرگرتى.. سالا ۱۹۵۶ ئەندامى (يانەى سەرگەوتى كوردان) بوم سالا
 ۱۹۷۵ هاتم ھەلبىزارتىن بۇ (دەستەكا رېبەر يا وي يانەى) و بومە
 بەرسىيارى گۇفارا (ھيوا) يا كۆ وي يانەيى دەردىئينا. پشتى شورەشا
 ۱۴ تىرمەھى، هاتم تەكلىفىكىن كۆ ل ئىستىگەها كوردى ل بەغدا كار

بکه، ئەو کار بۆ هویی دامەزراندنا پشکا کرمانجی و فەجهەمینا رووشهنبیرین وى دەمی ل ئیستگەھەن.. سالا ۱۹۵۹ ئەتەن ھەلبژارتەن بۆ دەستەکا رئیبەريا (کومەلا ئاوازى كوردى). ل سالا ۱۹۵۹ بۇو مە ئەندامى (جفاتا رۆزنامەگەرىن عيراقى) و ئەندامى (ئیکەتىيا تورەقانىن عيراقى). ل سالا ۱۹۶۰ ئیمتىازا گوڤارا (رونەھى) من ودرگرت و ھەتا دووماھيا سالا ۱۹۶۲ پېشە مژول بوم.

بۇ ھەردوو (كونگرین فېرگەنلىك كوردى) ل شەقلاوه سالا ۱۹۵۹ و ۱۹۶۰ ھاتەن گازىكىن و د ھەردو كونگراندا (پشکدار بۆم د (ليژنا زمانى) دا.

سالا ۱۹۷۱ بۇ مە (ئەندامى نشيسيهقانىن كوردى) كومەلا (رووشهنبيريا كوردى)، ھەرۋەسا بۇ مە ئىك ژ دەستەکا نشيسيهەرین گوڤارا (نووسەرى كوردى) و گوڤارا (رۆزى كوردىستان) لى ھەردوو گوڤار زوى من هيّلان.

- پىشتى دامەزراندنا (كۈرى زانىاريا كوردى) سالا ۱۹۷۱ ھاتەن ھەلبژارتەن وەك ئەندامى يارىدەر (هارىكار) و پشکدار بۇوم د (ليژنا دانانا رىنىشىسا كوردى) دا.

- سالا ۱۹۷۰ پشکداربۇوم د دانانا كتىبا (رېزمان و تورى كوردى) دا بو رېزا پېنجى ئامادەيى دگەل د. پاكىزە رەفيق حلمى و نەسىرين فەخرى و د. مەعرۇف خەزنهدار.

- نوھەزى ئەندامى ل (ئیکەتىيا تورەقان و نشيسيهەرین عيراقى).

▫ دهستپیکرنا تهیا ئەدھبى و رۆژنامەگەرى چاوا و كەنگى بۇو؟

- سالا ۱۹۵۷ (يانەسى سەركەوتى كوردان) بريار دا گۇفارەك ئەدھبى
ھەيقانە دەركەن، دەستەكا رېشەبەريا يانەى ژ من خوازت
بەرپرسىياريا وي گۇفارى ب كەم، نىزىكى دوو سالا ئەو بەرپرسىيارى
ل سەر ملىئىن من بۇو پاشتى شورەشا ۱۴ تىرمەھى من بريار دا
گۇفارەكا دى ياخى سەرەك زمانى وي زارى كرمانجى بىت
دەرىخىم، وي چاخى ياسا چاپەمەنىي رى نە ددا كو مرۇفەك د
عەينى دەمى دا بەرپرسىيارى دوو گۇفارا بىت. ئىنا ناچار بۇوم دەستا
ژ گۇفارا (ھيوا) بەرددم دا ئىمتىازا (رونەتى) بىشىم ودرگرم. ژ لەو
ئەم دكارىن بىزىن سالا ۱۹۵۷ دەستپىكىرنا من ياخى رۆژنامەگەرىي بۇو.

▫ بيرهاتنىن تە دگەل كەفنه تورەغان و هوزانشان و
رۆژنامەگەرىن كورد يېن كەفن چنە؟

- بيرهاتن هندى بىزى دەمشەنە، من باودرە بەرپەرىن ژمارەيەكى
ژ گۇفارا (رەنگىن) اشەنگ و شۇخ تىرا فەگىرانا وان بيرهاتنا ناكەن،
ژ لەو ئەزى ناچارم ب كورتى باسى چەند بيرهاتنەكا ل گەل دوو
سەيدايىن نەمر بىتنى ب كەم...

جەگەرخوين: پاشتى شورەشا ۱۴ تىرمەها سالا ۱۹۵۸ سەيدايىن
نەمر نامەك بۇ من شاندە ئىستىگەھى دگەل پارچە شعرەكى، د ناما
خۆ دا پىروزى و تەبرىك پېشکىشى رېبەرىن پشقا زارى كرمانجى
كربوون. د عەينى رۆزى دا من شura سەيداي د ئىستىگەھى دا خواند.

دهمه‌کن کورت پی چو سه‌یدای ژ که‌ردا خو قه‌فتکا دی یا شمرا
بو مه شاند، ئه‌وزی ل دوى ئیک به‌لاقبون... ئیفاره‌ریه‌کن تیله‌فونی
لیدا... به‌رئ خو دکه‌می. سه‌یدایی نه‌مره بی دبیزیت: (ئه‌زی ل
به‌غدا ل فلان ئوتیلی) راستی دلقوتكن ئه‌ز گرتم گافا ئه‌ف قه‌مه من
بھیستی.

ئه‌ز به‌زیمه ئوتیلی و دلی من ب ریشه هزار ئاواز دگوتن... ئه‌رئ
گلهو ئه‌فه راسته سه‌یدایی جه‌گهرخوین ل به‌غدايیه ئان خهونه؟ چو
بی وه پینه چوو، ئه‌ز گه‌ھشتبومه خزمەتا سه‌یدای، ئه و ئیکمین
جار بؤ چافی من بیته کلدان ب دیتنا (دیوی هوزانا کوردى).
پشتى سه‌یدا ل به‌غدا ئاکنجى بويى، ئه‌ز دکارم بیزرم هەر رۆز مه
ئیک و دوو ددیت، جا ج ل ئیستگەھی ئان ل درفه. سه‌یدای پېخوش
بwoo شەقین تافه ھەیف ل سەر لیقا رویبارى (دیجلە) روینیت و
تەماشە بکەته شەوفا وئى تافا ژ دویر ل ئافى ددا، ژ لەو ھند شەقین
ھافینى مه ددا ب دوى سه‌یدایىھ و دچوينه (شەقامى ئەبو نواس) و
ل گازينويه‌کن دروینشىن. گوهنی مه ب دەقى سه‌یدای فە دما، گافا
دەست ب سوحبەتى دکر و بودمه بەحسى زمان و ئەدب و مىزۇ و
ژىن و ژيارى دکر ئان شعر بو مه دخواندى.

ھافینا سالا ۱۹۵۹ ئەم ھەردوو چوينه (شەقلادە) دا حازر ببین ل
(كونگرى فىر كەرپىن كورد) بی ئیکىن. حەفتىيەکى ب شەف و رۆز ئەم
پېكە بويى و دبن كەپەركىيە دەنۋەتىن... رۆزەكى مه تەكبيرا خو
كر گەشتەکى ل دەقەرئ بکەين، مه دا رى و گەھشتىنە سوپلاقا

(گەلى عەلى بەگ) ئەم ژ ترومېيلى پەيا بويىن، چايخانەكابى سەروبەر ل وىدەرى بwoo. ئەم ژىلى رونشىن بو بىئەنۋەدانى. گافا چاقىن سەيداي ب چايخانى و سوپىلافى كەفتىن ئاخىنكەك راهىلا، گوت: تەماشە بکە قى سوپىلافى چەندى جوان و دلۋەكەرە، لى مخابىن چو پويىتە پىئەھاتىيە كىرنى ھەكە خودانەك ھەبا نۇھە ئەڭ جەھەمى ب بون ئوتىيل و گازىنۇ و لوكانته و بار.

من گۆتى: سەيدا ھەكە سەد خودان و سەدد سەمەيان و رىبىر ھەبن، ئەڭ جەھە دى ھەرى پاشكەفتى بىت. گوت چما؟! من ژى بەرسىدا: تىشتى گرنگ بۇ پىشىكەفتىنا ۋان رەنگە جەها ئەوە، كۆمەللى دەقەرى يى پىشىكەفتى بىت و خزمەت لى بىتە كىن... مەسەلا... ھەكە كچەكا ئەوروبى يا تەرەجوان نۇھول پېشت بادەكى با و تە گازى كربابى، كچكى ب دەنگەكى نازك و موسىقى جابا تە دابا، تە خارنەك و فەخوارنەك ژى خواستبانە و ئەمكۇ دهات بوتە دئىيان، گرنزى با و دانابانە بەر تە و قەسىن خوش ژى ل گەل تە كربابان، پاشى خو بادابا و چوبا سەر شولى خو. ھينگى سەيدا، وي دەمى ئەڭ جەھە دى ب خودان كەفتىت و ئافەدان بىت و بەرە خەلکى دى كەفتى.. ما وەنинە سەيدا.. رەحىمەتى ژ دل كەنى و پېشتا خو دا دارى كورسيكا شكەستى و گوت: ب خودى تو راست دكى!!

قەدری جان: مەھا تەباخا
بۇ ئىكەمین جار
پەيوندى د نافبەرا من و
سەيدايى قەدرىجان پەيدا بون.
ئەکو هوزانەك ل ژىز نافى
(كاروانى مە) د گەل نامەكى
بو من شاندى، ئەو هوزان من
د پروگرامى (شعر و موسىقا)
دا پېشکىشى گۇھدارىن
ئىستىگەها كوردى كر.

بەرى نېقرويەكى ئەز ل
سەر كارى خو بوم گافا برايى بەرىز و هىّزا (د. عزالدین مستەفا
رسول) ب ژور كەفتى و مرۆفەكى ب شەفقە و روى گەش ب دويشه.
ئەز مامە ل هيقيى دكتور من و وي جامىرى پىيك ب دەته نىاسىن،
لى دكتور گرنزى و گۆت: كا تو دزانى ئەڭ براذرە كى يە؟ من گوت
باوھر ناكەم ئەز گەھشتىمە خزمەتا وي.. ئىينا كرە كەنى و گوت:
ئەقە سەيدايى قەدرى جانه!!

سەيدا هاتە پېش و ئەم ھەردو چۈينە سەر و ستويىن ئىك و
سەيدا وي سېيدى ژ شامى گەھشتىبو بەغدا.. سى حەفتىيا سەيدا ل
بەغدا ما. ئەز خو بەختىار و ب ئېغبال ددانم و چو جا ژ بيرا من
ناچن، ئەو دوو حەفتىيىن سەيدا ئەز تىيدا مەزن كريم و مىشانداريا

من قهبولکری، لی حهفتیا سیئ که فنه ناسیارهکی وی ب کوتتهک ئەز ژی بی بەھر کرم و سەیدا بره جەم خو، دوست و هەفال و ناسیارین سەیدای ژ برادرین کورد و عەرب ل بەغدا هندی بیزى دزۇر بۇن. ھەمی ژی خودان سەنگ و بەركەتی و ھېزى بۇون. گەلهک زەممەت بۇ سەیدا بكارت د وان سى حەفتیاندا گازىكىرنىن (دەعوەت) وان ھەمیا ب جە بىنیت، من دىت چىتە (يانەی سەركەوتى كوردان) ئاھەنگەكا ((چایا ئىششارى)) رىكىيختى ل سەر شەرەفا سەيداي دوست و ناسیارین وى گازى كەتە وى ئاھەنگى.. ب وى ئاھەنگى ب وى چەندى، وان جامىرا دى رازى كەت و بارى سەيداي ژى سەشك كەت. ئىنا ئەو ئاھەنگ ھاته رىكخستان و گەلهک مروفيي نافدار لى حازر بۇون و دەمەكى خوش دەگەل بوراندىن و سەیدا ژى ژ سەركىزىيا دەعوەتا رزگار بۇو.

شەقەكى چەند براذرەك ل مالا مە ل دور سەيداي خربونەفه و ھىشى ژى كرن، چەند وىنە و كەفالىن شعرى ب گوهىن وان بىيخت. سەيداي دەست دا دەفترەكى و چەند پارچە هوزانەك ب دەنگەكى نەرم و نازك و ب ئاوازەكى موسىقىي پر خۇش و شرىن خواندى.. رەممەتى (د. صديق ئەتروشى) ھەر د بەررا دكىر و دگۆت: (لىخينە سەيدا.. لىخينە ئەز خولامۇ)، پاشى سەيداي خواندىن هوزانى ب دوماهى ئىنا (د. صديق)ى نىردا من و ب دەفكەن گۆت: خودى تەعالا (مەى) وا حرامكى. چونكى مروفيي مەست و سەرخوش دكەت، باشه، پانى هوزانىن سەيداي ژى مروفيي مەست و بېھوش دكەن، تو ج دېيىزى (فازى) گوھداندا وان حەلالە ئان حرامە؟! من گۆتى دكتور

راسته ئەز قازىمە، بەلى پا تو شىخى و ئەو (فەتوا) كارى تەھىيە؟!..
ھەقىينىنەكا نىف سەعەتى بو ئىستگەھى دگەل سەيداي من كر..
سەيداي باسى زىنا خول گوندى دىرىك و مىردىنى كر و چەوا
خواندنا خول بازىرى ئەزمىرى كوتا كر. و چەوا بو فيركەر ل
ئەنتاكىيە و ئەسکەندەرونى و چەوا مشەخت بو گەھشىتىيە سورىن
ب ھارىكاريا (جەلادەت بەگى بەدرخان) دەست دايىھ نېيسىنە هوزان و
گوتارا ل گۇۋارا (ھاوارى). روى ل سەيداي سوربون گافا من ژى
پرسى.. ل دوى هزرا تە كى يە دانەرى هوزاندا كوردى يَا نوى و
ھەقچەرخ؟ بەرسىدا: رەنگە كريت و ناشرين بىت كو بىزىم ((ئەزم
دانەرى هوزانا ھەقچەرخ)).

داخواز و مرادا سەيداي بو سەركىشى دەنگبىزىن كوردىستانى
رەحىمەتى (محمد عارفى جزيرى) بېبىنت. تىيشتگەھەكى سەيدا و
بابى كەريم ب (تەنبىر فە) من كرنە د ئۆتۈمبىلىدا و بىرنه حەبانىي
ل وى چولى و ل سەر لېقا بەحركا حەبانىي، ھندى ژى بابى كەريمى
هاتى، وى ئەو دەنگى زەلال و مەلانىكى بەردا. ئەو خۇپان و دەشت و
لەيان و پىلىن ئاڭى شاش و دىن و حەيران كرن.

ھافىنا سالا ۱۹۷۱ ئەز چومە شامى بۇ سەرەداندا سەيداي، سى
شەفا ل گەل ئىك ماين، لى سەد حەيف و ھزار مخابن ئەو جارا
دوماهىي بۇ چاڭى من ب سەيداي كەتى، چونكى پىشى سالەكى بىتنى
فەلەكا غەددار و بى ئەختوبار گولا باغى مە ب خافلەتى وەراند و
سەيدايى نەمر راپىچا و ژبهر چاقان ونداكر.

▣ سهیدا ته ج پروژین ئەدھى و رۆژنامەگەرى ل پاشەرۆزى ھەندە؟

- چەند ناشتەكىن من، ل كۈزىيەكى مالى دىن بەھوستەكا تەبۇ و توزى ۋە دئىخسir و رەبەن و بەندەوارن. ل بەندىيا رەحىمەكى نە بىكەقىنە دلى (دەزگەھىن رەوشەنېرى) و دەستى ھارىكارىي بۇ چاپكىرنا وان درىڭ كەن... لى پروژى من (يى كۆل دويىف ھىزرا من گىرنىگ) ئەدە گەر قىира بگەھم چەند بەرپەردەكا رەشكەم.. ب بىرھاتنا دەگەل تورەغان و ھوازانغان و نفىيسەر و رۆژنامەگەرىن دەرفەت بۇ من ھەلكەفتى و موشەررەف بويىم ب ناسىنا وان زاتىن بەركەتى، قەسە و سوحبەت و سەربور و كار و بزاڭا وان سەيدا گەنجىنەكا دەولەممەندە، فەرە ئەم و يى ل دوى مە تىين عىبرەتى ڙى و درېگەن... ئەز پىيغۇش حالم كۆ بىيىم منى دەست دايە نفىيسىنا وان بىرھاتنا.

▣ سهیدا (دیکا سیروان) ج روو د ژیانا ته دا همهیه؟

- ئەز نوزانم ژ کيچە دەست پى بکەم بەرسقا فى پسياپى بىدەم، لى
ئەز هند دكارم بىيۇم: دىيكىا سیروان، ھەۋالىبەندا رىپا منا دوپىر و
درېيېر. ھەردەم پشتگىر و پشتەقانان منه. باودرى ب من ھەمە، ژ لەو
چو جارا نەگوتىيە من ((نه))؟ دلى من تەممەت سەردى دەرزىي
نەھىيلايە.. خوشى بو منه و نەخوشى بو وىنە، خو ماندى دكەت دا
ئەزىزى رەحەت بىم و ئەز ج بىيۇم حەقى وى نادەمى، من ژ خودى
منەتە ئەف كەردەمە دگەل من كرى بويە رزقى من.

▣ تو چەوا (رەنگىن) ئى دېيىن؟

- گۇۋارا رەنگىن ل دوى نافى خويە - دەلالە و رەنگىنە ب وىنەكى
جوان رازايە، نافەرۈك ھەممە رەنگە، خەلاتەك بەركەتىيە بو
خوانىدەقانان، ھىشى خوازىن د خزمەتا گەل و نىشتمانى دا بەردەۋام
و پىشكەفتى بىت.

حافز قازى بۆپه يمانا ئەدەب و هونەرى د په يقىت

مەھىئە يقىن:

عىسىمەت مەھىئە بەدەل

روزىناما (پەيمانا نەدەب و هونەر)، ٢ (٥٧) رۆزى ١٣ / ٧ / ٢٠٠٣

- رۆژنامە قانیا ل سالیئن پینجیا و شیستا دەسپیک بووگەلەك خەلک ژقى کارى دمانە حىيەتى.
- من رۆمانەك ب ناقى (شەقا رەقى) تشيىسى يە تىدا به حسى رەقا 1991 ئى دكەم.
- من ل بەرەل بھارا بھىت بىزقىرمە قە وبزاقا چاپىرنا پەرۇزىن خۆيىز تشيىسىنى بکەم.

نقيىسىر و رۆژنامە فانى دوييرى و دلات ھىئرا حافز مىستەفا قازى ئىك ژ وان نقيىسىر ئين پىشەنگ بوويم د وارى رووشەنبىرىيا كوردى دا ل دەقەرا بەھەيىنان و خزمەتكا باشا ئەدەب و رووشەنبىرىيا دەقەرئى كرييە.

- ل سالا 1929 ئى ل بازىرئى دھوكى هاتىيە سەر دونيايى.
- ل سالا 1939 ئى چۈوييە بازىرئى بەغدا و ل وېرىئى ژيابىيە.
- ل سالا 1955 ئى كۆلىئرا بازركانى و ئابورى ل زانكۇيا بەغدا ب دووماهى ئىنيايە.
- ل سالا 1951 - 1971 ئى ل راديووا كوردى يا بەغدا وەكى پېيەر و پېيشكەنلىكەرئى بەرناما كاركىريە.
- ل سالا 1957 ئى بوويم رېقەبەرئى بەرپرسىيارىن كوقارا (ھيوا).
- ل سالا 1960 ئى ب بزاقا خو يا كەسانى كوقارا (رونەتە).
- دەرىخستىيە وەكى خودانى ئىميتسىازى.
- ل سالا 1983 ئى قەگەريايىه قە بازىرئى دھوكى.
- ل سالا 1991 ئى بەرەف و دلاتى نەمسا مشەخت بوويم نوکەل وېرىئى دېزىت.
- بەھەلکەفتىن سەرددانى وى بۆ كوردىستانى، مە ب فەر زانى ئى هەۋدىيتىنى ل بارەگايى حەفتىيىناما (پەيمان) دەگەلدا بکەين.

❑ ل پیشین ب خیرهاتنا ته دکهین، تو ودك ئىك ژ پیشمنگىن رۇزنامەفانىيەن ل دەقەرا بەھدىنان، كاودانىيەن رۇزنامەفانى ل سالىن پېنجىيان و شىستان ج ودك ئاوىزە كارتىكىن و رولى وى د بزافا رەوشەنبىرى دا، چەوان دسەنگىنى و ئاستەنگ ج بۇون؟

- ب راستى رۇزنامەفانىيا ل وى سەر دەمى دەستتېكى بwoo تىشتەكى نوى بwoo، خەلکى نەدزانى ج يە، خواندىن و ن菲يسيين يا كىيم بwoo، گەلهك خەلک ژ فى كارى دمانە حىبەتى، ژىلى فى چەندى ژى گەلهك ئاستەنگ د رىكا مە دا ھەبۇون، ئاستەنگىن ن菲يسيەران، يىن تەكىنلىكى و يىن بەلافكرنى و دارايى و چاپى، وى دەمى چاپ ب فى رەنگى نەبwoo، چاپ تىپ بۇون ددانانە بەرىك، ئانکو كرياردەكى گەلهك ب زەممەت بwoo، مەرۆۋە گەلهك دوھىتىا ھەتا دكارى ژمارەكى ژ رۇزنامى يان گوفارى دەربىخىت.

❑ ئەو كەسىن وى دەمى پىشكدارى د بزافا رۇزنامەفانى دا كرى ل دەھمرى كرى كى بۇون؟

- ب راستى سەركىشى وان كەسان، سەيدايى رەممەتى مەلا ئەنورى مايى بwoo، سەركىش بwoo ج ژ لايى ن菲يسيين يان دويشچۇونان، ژىلى هندى سەيدايى سالح يۈسۈمى رەممەت لى بن، دەورەكى گەلهك گرنگ ھەبwoo، دوى بارى دا نەخاسىمە د وارى ھوزانى دا، پىشتى وان سەيدا سادق بەھائەددىن رۆلەك ھەبwoo، بەلى نە ودك گرنگىا رولى ھەر دو يىن دى.

□ پشتی نه ه سالین ژیانی ل ئهوروپا، جالیا کوردی ل وېرى ج ل سهر ئاستى مەلبەندىيەن رەوشەنېرىيى يان ل سهر ئاستى كەسى، ھەتا ج رادە شىايىنە د وارى رەوشەنېرىيَا كوردى دا رولى خو ب بىنن ژ بۇ گەھاندىنا دەنگى دۆزا كوردى بۇ ئهوروپا ل سهر ھەردوو ئاستىن رسمي و مللى؟

- مەلبەندىيەن كوردا ل ئهوروپا دەشەنە و ھەر بازىرەكى مەزن مەلبەندەكى كوردى ھەيە، ھەندەك مەلبەندان ژى بەلاۋوكىن خو ھەنە وەك گۇفار، بى شىك كاودانىيەن ھەر يىما كوردىستانى ل ژىر سىبەرا وېپە ببۇرۇت و كارتىكىرنەكا مەزن كرييە ل سەر كارى وان مەلبەندان، جەن داخى يە پىچەكى ژىك دويىر كەفتى نە ج لايەنگىرىن وي لايەنلى يان لايەنلى دى، لى ھەر چەوا بىت پىنگاھىيەت باش بۇو بەلاۋىرنا بابەتىن ئەددەبى و رەوشەنېرىي و مېزۇوېي ھافىتىنە، ئانکو پېشكەدارىيەكى دەن، بەلى نە ل وي ئاستى نە وەك ئەز ژى رازى.

ل دۆر تىكەللىيا من ژى دگەل قان مەلبەندان، من تىكەلى يا ھەن ئەز ب خۇ ل سالىن ۱۹۹۳-۱۹۹۴ ئى وەك ئەز ژ نوى چۈيمە ئهوروپا بو سەرۋەتلىك مەلبەندى ھېيەنا بۇ دەمى سالەكى ھاتبۇومە ھەلبىزارتىن. بەلى جەن داخى يە ئەز نەھاتنە كىن، ھەندەك مەلبەندىيەن دى ھەر وەك لايەنلى دى دگەل مە نەھاتنە كىن، ھەندەك مەلبەندىيەن دى ھەر وەك مەلبەندى ستوکەۋەلم مەلبەندەكى باشە، گۇفارەك ب نافى (بەربانگ) بەردەۋام دەرىئىخستن، ئەو ژى پالپىشتى يەك يا ھەن ژ

لایی حکومهتا سویدی فه، ئەقئین دی چونکو داهاتیئن کوردا ب
رەنگەکى گشتى نەداباتىيەكى ھوسا يەکو زىدەبن گۇفارا و كتىبا پى
چاپ بىھەن، لەوما دەمى پالپىشىتەكى ژ حکومەتى دېبىن کو بشىن
كارىن خو ب رېك و پى ب كەن، وي دەمى نافەندىن خو يىن
رەوشەنبىرى باشتى بىرېشە دېبەن، دېسان ل بازىرەن ئەمانىيا ھولەندا و
مەلبەندى كوردى يى پارىس دەورەكى باش دىتىنە بۇ بهلاڭىنا
رەوشەنبىريا كوردى.

پشتی بوورینا سالهکی ل سهر دانا دانانا سه ته لایه تا کوردستانی، ج
کارتیکرن ل سهر کوردین نهوروپا و نهوروپیا ب گشت دکمهت؟
- سه ته لایتا کوردستانی پینگافه کا گلهک گرنگ بwoo، راستی
چافین مه پی رون بوون، جهی شانازیا مهیه و نهم سوپاسیا وان
که سان دکهین نه وین بؤینه نه گه رین دانا دانانا فی سه ته لایتی. ب راستی
کوردین نهوروپا نه شیم بیژم همه می، به لی ب گشتی شانازی ب فی
تشتی دبهن، روژانه ل به رنامین فی سه ته لایتی دنیرن. نه ز نئیک
ژوانم روژی پینچ ساعه تا ل بهر سه ته لایتا مه يا کوردستانی
دیبوورینم، ژیلی فی ژی نهوروپی ژی گلهک حاران، مه برادر و

دۆست ژوان همنه دھینه ل دەف مە و سەتەلایتا مە يا فەکرى يە، دى بىنن و دى ھەقبەر كەن دگەل دەولەتىن ئەفرىقى و ئەم ژى بۇ وانا رەوشا و كوردىستانى شلوفە دكەين، دېيىشىنى ھەر كىيماسىدە كا نەو ل دەف مە ھەى ژى ئەو ئەمەين ئەگەر ئەم توشى كىمياوى و ئەنفالا بۈويىنە، ئەوا ل سالا ۱۹۹۱ بى سەرىئى مە ھاتى ئەقى ھەمەمىي بۇ وان شلوفە دكەين، من ب خو ھەندەك دۆست ھەنە بەرپرسىارەن د حکومەتا نەمسا دا، ئىك ژ وانا ئەندامى پەرلەمانى يە، ھەندەك ژى مامۆستانە، رۆزىنامەقانن، پەيوەندىيەن مە دگەل وان گەلەك دباشىن و ئەو ژى خەمەكى ژ دۆزا مە دخون.

▣ بو جارا دوماھىي ل سالا ۱۹۹۵ سەرا كوردىستانى دايە، پشتى قان پېنج سالان تە ج كۈورىن ل كوردىستانى دىت، ج ژ ئالىي ئافەدانكىرنى فە يان يى رەوشنىيرى؟

- ھەكە بىزىم جوداھى دنابىھەر ئەرد و ئاسمانا ھەيە، موبالەغە تىيدا نىنە، ب راستى ھەر ژ دەمى مەۋە دگەھىتە سۇورى كوردىستانى ھەست ب گوھرىنە كا گەلەك مەزن دكەت، ژبلى ھندى دھۆكە بەرى پېنج سالا گەلەك يا جوداھى ژ ئەقەرۆكە، ج ژ لايى پېشکەفتىن و رىك و پېكىي، جادىن ھاتن و چونىن ترۇمبىلان د ھەمى بوارىن جودا دايە، نەكۆ ب تىن ئەز دېيىم، بەلى ئەوپىن بىيانى ژى دھىنە ۋىرى دېيىش: " مە ھزر دىر ئەم دى چىنە جىھانە كا غەریب و ئەم دھىن دېيىشىن شارستانىيە، زانكۆيە، پەيمانگەھن، ئاڭاھى نە، جادە دەقىركىرنە" ، پاشى ئاڭاڭرنا قان گوندان نە كارەكى ب ساناهى يە، ل

گوندا بىنگەھى ساخلەمىي، فېرگەھ، جادە ھەبن موھلىي كارەبى بۇ ھەبىت، پروژەئى ئافى، ئەفە مە د خەونى دا ژى مە نەددىت، سوپاس بۇ خودى ئەفە بۇ مللەتى مە ب دەستتەھاتى و ئەم شانازىي پى دېبىن.

□ دى زەرىنە سەر سەربۇرا تە يان نەھىسىنى، پشتى وي دىوانا ل سالا 1995 ئى ب نافى (كەسەر وکوفان) تە ل فېرى چاپكىرى، تە ج پروفېن دى يىن نەھىسىنى ھەنە، ج وڭو ھەلبەست و يان نەھىسىنى دى، ب گۆتنەكە دى سەربۇرا تە يان نەھىسىنى گەھشتىيە كرى؟

- ب راستى ئەز خو نادانم ھۆزانغان، ب تىن جارجار خو مژوپىل دكەم و ھۆزاننا دنەھىسم، راستە ل سالا 1995 مە پەرتوكەك ھۆزانان بەلاقىر، بەلى جەن داخى يە كەلەك خەلەتى يىن چاپى تىدا بۇون، ژىلى ھندى ژى من ل سالا 1996 ئى پەرتوكەك ب نافى (خۈزىك) ل وېرى چىكربۇو و سالا 1997 ئى پەرتوكەك ب نافى (ئىش و ژان) و ئەز دېيىزم ھەمى ھۆزانىيىن من ژى ئەگەر نافى وان دائىن ھوزان و پەيەندىدارن ب سەر و بەرى مللەتى مە قە دگەل تەنگاھىيان، حالى مە بەرى و ژئەقى بوارى دەرناكەقەن.

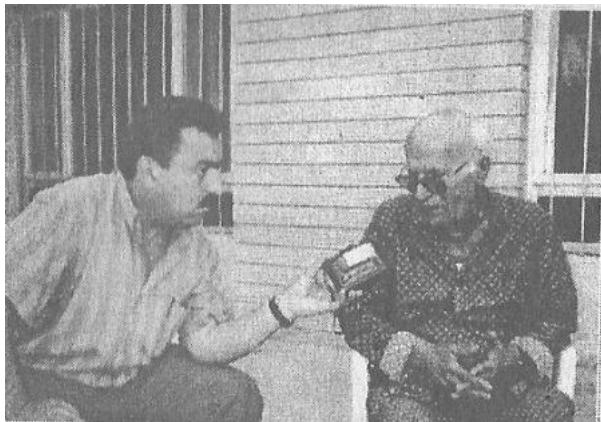
ژ لايى نەھىسىنى قە كومەكَا تاشتا من نەھىسىنى، من رۇمانەك ب نافى (شەقا رەقى) نەھىسى يە، تىدا بەحسى رەقا 1991 ئى دكەم و ژ دوو بەركا پىك دھىت، من ئەڭ رۇمانە ب خۆ يە چاپ كرى و كرييە د (CD) دا، بەلى من نەدایە چاپخانى، وەكى دى من (100) لەپەركە ل دور (صلاح الدين) و كورىن وي و دەولەتا وان نەھىسىيە، (كەلا

دمدم) ژی من نیزیکی (۸۰) بەرپەر ژی نقیسی نه، من (۲) بەرگ ژ
بیرهاتنین خو نقیسینه، وەکی هوین دزانن پیرەمیرا گەلهەك
سوحەتىن ھەين. من ھندەك تشت نه ب ناڤى خو نقیسینه، ئىك
ژی (۳) بەرگن و ئىك ژی (۲) بەرگن و من ب ناڤەكى نەيىن
نقیسینه، من نەۋىرایە ب ناڤى خو بنقیسىم دا ل فى عمرى ھندەك
دۆست ژ من سل نەبن، ئەم پىچەكى رىزى ل ئىك و دوو دگرىن،
ھەروەسا من فەرەھەنگەكا كوردى - عەرەبى بۇ قوتابيان چىكىريه ژ
دەھ ھزار پەيغان پىك دھىت. ھەروەسا من ھندەك ناڤىن كوردى بو
زارۆكىن كوردا كۆمكىرىنە.

ئەڭ پەرۋەھەمى من يىّىن بۇ خۇ چاپكىرىن و ئىك دانە و من يىّىن
كىرىنە د (CD) دا و من ل بەرە سالا بھىت، ھەكە ھاتمەفە دى بزاھى
كەم چاپ بکەم، ھەكەر خىرخواز ژى بۇ من چاپ بکەت دى
مەمنۇون بەم، چونكى ئەز يى كەتىم، ئەز نە وەكى بەرئى مە، نوکە
بەلەدى مە ب خودان دكەت و لەفيرى و ل بەغدا ژى ئەز ھاتمە تالان
كىن. قىيىجا من ل بەرە ل بەهارا بھىت بىزقىرمەفە و بىزافا چاپكىرنا وان
بکەم.

ξ ∀

رۆژنامە قانى كورد حافز قازى :
مه رەما مە ژگوچارا (روناھى) ئە و بۇو، مللەتى مە
بزانىت زمانە ك يىھەي !!

ھەۋپە يېقىن :
اسماعىل بادى
رۆژناما (برايەتنى نەدەب و ھونەر) ژ (۱۸۷) رۆزى ۲۸/۷/۲۰۰۷

حافز قازی ناقهکی نیاسه د بیاپقی رۆژنامەفانییا کوردى دا و
ھەر ژ سالىن پىنجييان شىايەھە دەللى خۆ د فى بىاپقى دا بىگىرىت،
ئېلى وەك رۆژنامەفان، ب نفىسيھەر و روشنەبىرەكى زارى كرمانجى
يىچەلەنگ ھاتىيە نىاسىن، دىكەل دا نفىسيينا شعر و رۆمان و
سەرپىھاتى يىن ژيانا خۆ و ھندەك بەرپەرىن مىزۇوېي نفىسينىھە.
ب دىتنا مە، سەيدا حافز قازى ژ وئى چەندى نىاستە كەم
بەدھينە نىاسىن، يىچىت ئەوه ل دويىش پرسىيارىن مە ئەم بېتر خۆ
بۇ وە يىن ھىزرا ب دەته نىاسىن.

▫ گرنگتىrin قوناغىن ژيانا تە ب كورتى ج نە؟

- سالا ۱۹۲۹ ئەز ل بازىرى دھوكى بويىمە، سالا ۱۹۳۵ چوومە
خواندنگەھى، سالا ۱۹۳۹ ژ دھوك چويمە موسىل و پشتى دوو سالان
چويمە بەغدا.

خواندىنا خۆ ل سالا ۱۹۵۵ كولىزى ئابورى و بازرگانى من ل وېرى
ب دووماهى ئىينا. ل سالا ۱۹۵۷ من دەست ب كارى رۆژنامەفانىيى يى
كىرى، بۈومە بەرپىسى گوفارا (ھىوا) يى يانەى سەركەوتى كورد،
پشتى شورەشا چاردهى تىرمەھى ئەز هاتمە راسپاردىن ل رۇزا ۱۵
تىرمەھى بۇ دەست ب فەكرنا پشكا كرمانجى ل راديويا کوردى ل

بەغدا و ئەز بەرددوام بووم و شیام چەند گەنچ و نفیسەران ل خۆ کۆم بکەم وەك تەحسین بەروارى (ب رەحمەت بیت) هینگى ئەو قوتابى بwoo.

پشتى هینگى من گوفارا (روناهى) دەرئىخست، ھەروەسا من كارى خو يى تايىبەتى دكىر ل كومپانيا و مقاولاتا، سەرى سالا ١٩٨٤ ئەز ھاتمه بازىرە خۆ دھوكى و ئاكنجى بووم، ھەتا سەرھلدانى دگەل كۆچا مليونى بەردەف توركىيا چوين و ژ وېرى ژى بەردەنەمسا، نوکە ل وېرى ئاكنجى مە وەك پەنابەرەكى سىياسى.

□ تو وەك نفیسەر و رەوشەنبىرەك، ل وېرى تە ج بزاڭ ھمنە؟

- ل مەلبەندى رەوشەنبىرييا كوردى ل فيهنا ئەز بوومە سەرۋوڭى وى، پشتى من دىتى دوو بەركىيىا دكەفتى ئەڭلا كوردىستانى ھەى ل وېرى يى رەنگەدەي، من دەست ژى بەردا، نوکە جارجارا بۇ ھندەك گوفارىن كوردى و ب تايىبەت بۇ (نودەم) ل سويد يى فرات جەوارى دنىشىم، ھندەك تشتىن دى يىن خۆ من نفیسييە داناينە ل سەر (CD) يان ھەتا دەلىشەك ھەبىت چاپ بکەم.

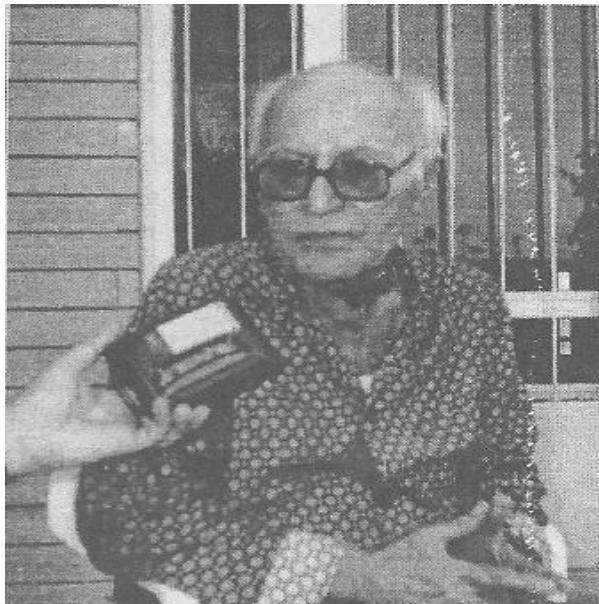
□ دەسىپىكا تە يى نفیسييەن ب زمانى كوردى چاوان فېرىبوو، كۆ ب زمانى كوردى تە نەخواندى يە و گرنگترىن قۇوناغىن ژىي خۆل بەغدا تە برنە سەرى؟

- ئەز دناڭ جقاکەكى عەربى دا مەزن بويىمە، ل مala مامى خو كۆ ب عەربى دئاخفتىن، ئەز ژ ئاخفتىن و رەوشەنبىرييا كوردى دوير بوم، مامى من (عېدولەرە حمان قازى) - رەحمەت لى بىت - وي دەمى ئەفسەر بول بەغدا، يى پەيوەندىدار بۇ دگەل حزبا ھيوا، وي ئەز

په روهرده دکرم و به حسی کوردا بو من دکر، شیا هزرده کا نهته و دی
ل ناک من پهیدا بکهت، پشتی جه نگا جیهانیا دوی و سه رکه فتنا
هه فیهیمانا، هزر و بیرین جه پهله پهیدا بون و ئهز بی دا خبار بوم،
حزب و لایه نین سیاسی مشه بون و دگه ل حزبا (التحرر الوطني)
بو جارا ئیکی من دگه ل واندا کار دکر.

بهلی ئهز ب لایی نهته و دی بی دا خبار بوم و هوسا مام هه تا
يانهی سه رکه وتنی کوردان جاره کا دی هاته دامه زراندن ل سالا ۱۹۵۴
و هیڑا ئیحسان شیرزاد (ئنه ندازیار) بو سه روکی وئی کو ل وی دهمی
ئه و ل زانکوئی بوبو وانه دگوتن و هه ستا کور دینی ل دهه هه بوبو،
بهلی نه بی پیگیر (ملتزم) بوبو ئه قیتین هاتینه هه لبزارتن ژ پیره میر
و وزیر و جیگرین په رله مانی، ئهز و ئیحسان ژ هه میان، بچویکتر
بوبوین د دسته کا کارگیری دا، من گوته وان ما يانهی سه رکه وتن
ما ف نینه به لافوکه ک يان گوفاره ک هه بیت چونکو رو شه نبیری
جفاگی يه، گوتن هزرده کا باشه.

پشتی مه داخوازا دستویرداني کری، جارا ئیکی ل دور وئی رازی
نه بوبون هه تا دوو سی جارا پاشی قه بیل کر، هینگی سه عید قه ماز
وه زیری نافخو بوبو، پشتی مه ب رسما داخواز ژی کر، چونکی
هینگی وه زاره تا راگه هانداني نه بوبو، پشتی دو جaran ل سه رازی
نه بوبون، ئهز چوم چونکی ج کارین میری من نه بوبون، پشتی ئهز
چویم من گوتی بوجی هوین دستویرداني نادهن، گوتنه من (کاکه
لیت ده ترسن، ئه تو سوئی)، پشتی (۱۴) تیرمه هه مه ده رئیخست و
ئهز ل سه ر به رد و ام بوبوم.

﴿(هیوا) پتر ب زاری کرمانجی یا خواری بوویه، وه هزر ل وئ
چهندئ نهدرکر کو تشهکی بؤ زاری کرمانجی یا ژووری بکهن؟
-

من هزا هندئ کر و من گوته خو بؤچی گوفارهکا ههیقانه یان
دوو ههیقا جارهکی بؤ دهفلرا مه نا دهريخین، دا ئەم ژى فيرى
خواندن و نثيسيين ب بين، هيڭىچى نهديبوو ئىك ب بىتە
سەرنثيسەرى دوو گوفارا، من د. هاشم دوغرهەمچى پازى كر كو ب
بىتە سەرنثيسەرى گوفارا (هیوا)، پاشى من داخوازنامەك دا
وەزارەتا راگەهاندىنى، هيڭىچى (فوئاد عارف) وەزيرى وئى بوو، ل دەمىن

داخوازنامه دیتی گوت (روناهی) چی يه؟، من گوتی (روناهی) يه بو
زاری مهیه ئانکو روناکی، گوت ئینجا بۇ روناکی نابیت، هەتا ل
دوماهیي دەستویردان نەدای، گوت ب دەستى حاکمی عەسکەری يه
پشتى دوو ھەيغا ھەر دەستوورى نەدرکەفت، ھەر دوى دەمى دا
ھىزىرا (ردھيق حلمى) نەخوش كەفت و ئەز چومە سەرددانا وي ل
مال، ل دور گوفارا (روناهی) گوت من يا گولىبىو تە داخوازا
دەستویردانى كرى يه، ھەر ل بەراهىي ئەز پېرۋىزباھيا تە دكەم.
پشتى ماوهىيەكى درېئەن جارەكا دى ئەز چۈممە دەف فوئاد عاريف
من گوتى ج ليھات، ديسان گوت ب دەستى من نىنە و ب دەستى حاکم
عەسکەری يه، حاکم عەسکەری ژى (ئەحمدە سالح عەبدى) بۇ و ژ
ئەفسەرلەن ل بەر دەستى وي بويىنە ل بەرى و دەقىان دەرىيەن.
ئىّفارەكى ئەز دگەل (عەلى عەبدۇلھەزىز كتانى ئامىدى) برابى
شەھيد عزەتى ژ ئىزگەيى كوردى دەركەفتەم و ئەز چۈممە ملا مەلا
مستەفايى بارزانى، ژ قەسىرى دەركەت دا بەرەف دیوانخانى چىت
كازى كە من و گۆت: ئەفندى ھەرددەم (دگوتە من ئەفندى) ئەو تە
و فوئاد عاريف ۋى سېپىدى ج بۇ؟
ئەز ترسىام و ج روح د لەشى من دا نەما، من بۇ خۇ گوت ديارە
فوئاد عارف شكايىت يال من كرى و گەلەك دوستى وي يه، ھەما دى
من تۆت كەت.

من گوتە بارزانى: من ج نەكىرى يه، حال و مەسەلە ئەفەيە،
ئەزى بەرەفانىي ژ خۇ دكەم، ئەۋى گۆت: وەتۆف، چەوا ھەتا نوكە

گوڤارا ته راگرتی يه، ژنوي بېيەنا من هات، بەلىٽ وەسا دىيار بۇو كۆئەختىنا بارزانى ژى شكاند بۇو، (۱۹) ھەيغا هيلا، ھەتا وەزارەت نەمایى.

پشتى وي دكتور فەيسەل سامر كۆ ھەفالى منه، بۇ وەزيرى راگەھاندىنى، ئەز چوومە پىرۋىزباھيا وي، ل سەر دەرەجا من عەبدولەجىد وەنداوى دىت ئەو ژى دۆستە ب بۇو رىيشهبەرى گشتى رۇزىنامەفانىي ل وەزارەتى، پىشتى چوينە نەك وەزيرى، وەنداي، گۆتكە من بەرى سالەتكى من دەنگ و باسەك خواند بۇو كۆ دى گوڤارەكى دەرئىخى، ج لى هات و رۇزىنامىن (اتحاد الشعب) و (الأهلى) بەلاقىر بۇون.

من ژى گوتى ھېيشتا چى نەبۈويە و سوحبەت ھەمى من بۇ كر، من دىت وەزيرى كاغەزەك دەرئىخىست و گۆتكە داخوازنامەكى بنېقىسىم، من ژى دو رىز نېقىسىن بۇ ئىمتىازى، من دافى وى ژى ئىمزا كر و دافى رىيشهبەرى نېقىسىنگەها خۇ و گۆتكە بىريارى پى دەربىيەن، ھەتا جگاركىشانەكى بىريارا دەرىخىستنا گوڤارى بۇ من هات.

□ وە چەوا دەست ب دەرئىخىستنا (روناهى) كر؟

- ژ لايى بابەتان قە كەلهك ب زەممەت بۇون، ئەم لى دىگەريايىن ژ نېقىسىمەن پىشتى مە دىگرت ژ ھەميان پىتىر د. سەدىق ئەتروشى بۇو، سەيدا ئەنۇمر مايى بۇو رولەكى ھېيىشا دىت د (روناهى) ئى دا، ھەزارى، جەركەخوين و قەدرىجان و سالىح يوسفى و حەسەن هوشىيارى و حەسەن قىزلىجى و قەناتى كورد و ھەميان تەخسىرى نەدەكر.

▣ مهره‌م ژ دهرکه‌فتنا گوفارا (روناهی) ج بورو؟

- مهره‌ما مه پی ئه و بورو کو گهنجی مه، مللەتى مه، بزانیت زمانه‌کى هەی دشین پی بخوین و بنقیس، ژبلى هندى ژى من دفيا، يېن مه بۇ خواندنا كوردى لفیبان يا پەرەردى چونكى ئەم ل سەر سفرى بۈوپىنه.

ھەر چەندە د.سەديق ئەتروشى بناگەيى خواندنا كوردى دانا، چونكى ئەو رىشەبەرئى گشتى يى پەرەردى بورو ل وى دەمى، پاشى وزىرى ئەو بورو، پاشى كۆنگرئ شەقلالوه ھاتە چىكىن، ئەز و جىڭەرخوين تىدا ئەندامىن لىيىنا زمانى بويىن، مه بىۋاڭ كر كو ئەم تىشىتەنى بۇ دەقەرا مه ب دەستت ۋەبىنин.

▣ چەند ھەزار ژ گوفارى دهرکه‌فتىن و چەندى ۋەكىش؟

(11) ھەزار ژ روناهى دهرکه‌فتىن، بەلى روناهى د دەمەكى خراب دا دەركەت، چونكى ل چریا ئىيىكى يى سالا ۱۹۶۰ دەركەفت، ئەيلولا ۱۹۶۱ بۇ شورەش، قىچا دەست ب پەيداكرنا ئاستەنگا بۇ مه كرن و پۇستە (حجز) دكىن و خەلک دگرتىن كو گوفارا روناهى ل نك ھەبۈوپە.

▣ ژ لايى دارايى ۋە كى پىشتمەقانىا وە دكى؟

- ئەز بۇوم كەسى دى نە، د وى دەمى دا دينار دينار بورو، مه ھەمى مزاختىن ژ نك خو دكى و ب رىشە دىرى، ل وى دەمى (۱۲۰) دينار من ل گوفارى ددان، ئەو پارهىيى ژ گوفارى دگەھشته مه يېن رىكلااما بۇون، ھەمى نەدبۇونە (۱۰) دينار، يېن دى ھەمى ژ

بەریکا خۆ من ددان و من نەدھیلا کەسەکى دى مەزاختنى لى بکەت،
بەلىٰ ھینگى نېيىسىنین مە د ھەروھ بۇون، مە پارە نە ددانە وى
کەسى بۇو مە دنىيىسى، ھەتا پارى پۆستى و چاپى و زەنگۈكراھى من
قىرى دىكىن، ھەروھسا ھەزارى موکريانى ھەتا نىف شەق ل چاپخانى
دەما و ل وىرئى كار دىكىن، تەحسىن بەروارى و ئەونور مايى ھەميان
هارى مە دكر.

▫ ل دەمىن وە ل راديوا ئىزىگى كوردى ل بەغدا كار كرى، ج
بەرنامه وە پېشىش دىكىن ب زارى كرمانجى؟

- بەرى سالا ۱۹۵۸ راگەھاندنا كۆمارى، دوو بەرنامه يىن كرمانجى
لىٰ ھەبۇون يىن ھەفتانە، ئىيڭ: شىيخ عەبدولحەيد ئەتروشى، قازى
بىٰ بەغدا بۇو ھینگى بەرنامهكى ئايىينى بۇو د چارىك دەمئىمېرى دا
ھەفتىيىن جارەكى دھاتە بەلەتكەن، بەرنامهكى دى يىن دارستانى،
سەيداىيىن رەحمەتى سادق بەھائەددىن، ئەو ۋى چارىك دەمئىمېر وى
بەلاڭ دكر.

پېشتى شورەشى، ئەز گازى كرمە (استخبارات عسکرييە)، وان
داخواز ژ من كر كو ل ئىزىگەي كار بکەم ئەفە ڦى (سەليم فەخرى)
كۆ ئەفسەر بۇو بەرى ھینگى دەرىيختىبوو ژ لەشكىرى ل دەمىن من
مقاولات دىگرتەن، ھندەك من ددانە وى دا بۇ خۆ مفای ڦى وەربگەن،
ھندەك ڦى ددانە (جەلال ئەمېنى) ئەفسەر ئەبابادى، من قەننجى ل
وان دىكىن، قىيىجا سەليم فەخرى ئەز ھەلبىزارتىبووم كۆ ھەكە بۇ
كوردىيى كەسەك ھەبىت ب كوردى - كرمانجى ل ئىزىگەي، ۋلان كەس

و روژنامه‌فانه و بی زیردکه.. ل استخباراتی بی نهجه‌ی بwoo، گوتە من: زهعیمی دڤیت دهنگی مللەتی کورد بگەھیتە دھولەتیین رەخ و روی نه خاسمه تورکیا.

ئەز ب (۲۸) دینارا دامەزراند، چونکى دھرچوویی کولیزی بووم، بەلی (خدمات خاصە) نە ودکو فەرمانبەر، من گوتى ئەز فەرمانبەر بی ناكەم، چونکى من كارى خو هەبwoo من دەست ب كارى خۆ كر و بەرى هەر كەسەكى من تەحسىن بەروارى ئىنا كو كوردكى خورت بwoo، قوتابى بwoo ل حقوقى، پشتى وي حەسەن جندى، قاسم محمدەد بېداوى و مەلا ئەنور دهاتن ب كارىن تايىھەت و پاشى محمدەد ئەمین ئۆسمان، ئەفە هەمى هاتن پشتى جگەرخوين هاتىھ بەغدا، ئەو و محمدەد عەلی خوجە و شىخ عەبدولەجىد بەرنامىن وي ژى مان، هەر دوى وەختى دا من دا بەرنامىن حەفتىيانە بەرھەڭ كربون ئىك (شعر و موسيقا) نىش دەمئىمۇر بwoo، بىيەفتىيانە بwoo، بىي دووئى ژى (بەرھەف ژيانەكا بەرزىر) ل دور جفاكى بwoo، كا دڤیت چاوا بىت و ج بکەن، ئەز ل سەر فى كارى بەردەوام بووم ھەتا شواتا ۱۹۶۱-ئى، پشتى من دىتى سەروبەر بىي تىك دچىت، من (استقالە) دا چونكى من دىت پاشى دڤیت، بەياننامەيىن حکومەتى ل دور كوردان بخويىنم.

□ ل شەقلاوه دو كۆنگرە ل دور زمانى كوردى هاتنە گرىدان
پشكدارى و رولى وە ل فى كونگرە دا ج بويە؟

- ئەز و جگەرخوین و مەلا ئەنورى مایى مامۆستا نەبوين مە پشکدارى د كونگرى ئىكى دا كر، پاشى ل كونگرى دووئى (سەلاح سەعدوللا) ژى هات، مە حەقى دەنگانى نەبۇو، تىنى مە زېرەقانى دكىر و دانوستاندىن د ليژنا دا، يى ئىكى ئەز و جگەرخوین ئەندام بويىن د ليژنا زمانى كوردى دا مە بزاھەكا گەلەك مەزن كر كو ئەم پەيقيىن زارى كرمانجىي بىيختىن د ناڭ پەرتوكىن قوتابخانا دا.

برىار وەسا هاتە دان كە شىۋەيى سەرەكى ب بىتە شىۋەيى سۆرانى و موتوربە ببىت ب شىۋەيى كرمانجى، پشتى هيڭى ئەم چۈويىنە بەخدا ئەم كرينى ئەندام د ليژنەن نەقىسىينا پەرتوكا دا، پشتى پەرتوك دەركەفتىن، من دىت يا چوارى ئامادەيى ب شىۋەيى سۆرانى سەرەكى يە و موتوربە نەكىرى يە ب شىۋەيى كرمانجى ژىلى سى پەيغان ئەم ژى:

(ھەڤال) ل شوينا رەفق و دۆست و ھاورى، (مروف) ل شوينا ئىنسان و ئادەمیزاد، (فرفرۇك) كۆ سەيدايى سادق بۇ تەيارىن بچوپىكا دەرئىيغىست بۇ.

پشتى چەند رۆزان عسمەت شەريف وانلى گۇفارا كومەلا خويندەكارىن كورد ل ئەوروپا بو من قىرى كر، گوتارەك تىدا نەقىسى بۇو ب زمانى ئىنگلەيزى، پشتى من خواندى كا من چ دەقىيا ئەھۋى ھەمى نەقىسى بۇو. من دەقىيا بىكەمە كوردى، بەللى ئىنگلەيزى يا من نەيا ب دلى من بۇو، من تىلەفون بۇ دكتور سەديق ئەتروشى كر و من گوتى ودرە من دىيارى يەك بۇ تە يا ھەى، هات و گۇفار من داھىن

و پشتی خواندی گوت گەلهکا جوانه کول سەر کیشا ئیکگرتنا زمانی کوردى بwoo، ئینگلیزى يا وي يا باش تر بwoo چونكى (5) سالا ل ئەمریکا خواند بwoo، من گوتتى هەتا سى رۆزا دفیت وەرگىرى يە سەر زمانی عەرەبى دا چاپ بکەم، ل چاپخانا (الاھالى) يَا عەبدولەجید ئەلوەنداوى ھاتە چاپ كرن ب (3) ھزار دانە و ھاتنە بەلاڭ كرن ل دەقەريٽن سۇرا و بەھدىنا و ھندەك ژى مە فرى كرنە ژ دەرقە، ھندەك دانە ژى ھېلانە ل دەق خو، د كونگرى دوى دا پىزانىن و راسپارده وەسا ھات بۇون كو نابىت بەسحى ئیکگرتنا زمانی کوردى بھېيته كرن.

د كونگرى دا من د دان و ستاندىدا دا بەحسى موتوربەكرنى و وان ھەرسى پەيچان كر، پاشى برايم ئەحمد رابو ل دور وي نامىلكا مە دەرئىخستى پەيىشى و گوت: ئەگەر نافى چەند ھەۋالىن دلسوز ل سەر نەبا يَا ژمن فە ئىستخاراتىن بريتانيا يَا دەرئىخستى و گەلهك ھافىيەتى مە.

كەسى ژ ئامادەبۈويا د كونگرى دا نەئاخفت، چونكى پىزانىنە و راسپارده دەركەتبۇن نابىت كەس بەحس لى بکەت، پاشى من دىت (گوران)ى شاعر رابۇوفە، گوتى ماموستا قازى يى حەقە، مە ماھى دەقەرا بەھدىنا يى زەبت كرى و مە زۆلم يا لى كرى، ما چى يە ھەكە مە چەند پەيىش كرنە تىيىدا و تىكەلكرن و پەيىشىن وان يى موسىقى و يىن نازك، دى زمانى مە پى دەولەمەند بيت، ئەم دى پىش كەفين، ئەو دى پىش كەفن، ل دويىدا بۇ ھەرا، ئەفە كونگرى دوى بwoo، مە ج نەگر، پەرەي وەكى بەرى.

ل دور وهرگیرانی و بهره‌های میّن ته بهره‌هاف کرین، ج ڙئ چاپ
بوينه و ج ڙئ بهره‌هافه بؤ چاپی؟

- چيروکا (خاتی خانم) ل دور بزاڤا ڙنه‌کی يه ل سهر دهمني
سولتانان، رويدانيين وي ههر ودك ب سهري کوردان هاتي، لهوان من
وهرگيرا و هيئنگي چاپ کر، هندهک چيروکين بولگاري ييّن کو
نيزیکی جفاکی کوردهواری من وهرگیراینه، همروهسا کورته رومانا

(چارهنووسا مروفی) یا شولوخوی. (چهکو ب خاترا ته) یا همه‌نگوایی و (گراماتیکا زمانی کوردی) یا فهناتنی کورد و ئەفه ل سەرھەلدانی ل چاپخانا روشه‌نیبری ل هەولیبری بەرزبیون، هەرووسا ئەفین دیتر ژی هەمی ل مala مه، دەمی هاتی یە تالانکرن پشتی رەقى ئەو ژی نەماینە، ژبلى هندەك چىرۇك و ھۆزان و نېسیسینین دیتر کو من بۇ خۇ نېسیسینە.

□ پشتی بۇويە پەنابەر ج بەرھەم ھاتینە نېسیسین و بەلاڭىرن؟

- من بۇ خۇ د كومپيوتەرى دا هندەك نېسیسین ھەنە و دايىنە سەر (CD) يان ودك رۇمانا (شەقا رەقى) ل دور كوچا مiliونى يا مللەتى مەيە د دوو بەرگا دا ب (٥٠٠) بەرپەران، هندەك ھۆزان (كەسەر و كوفان) ئەفه ب لاتىنى سالا ١٩٩٥ ل دھۆكى من چاپ كرن، (خوزىك) و (ئىش و ژان) د گەل يا ئىيىكى ھەمى پىكەن نىزىكى (٣٠٠) لابەرانە و بەرھەفن، فەرھەنگەكاكا كوردى - عەردى نىزىكى (١٠٠٠) پەيقاتنە بۇ قوتابيان و خاندەقانى و (پادىشاھ سەلاحەدین ئەيوبى) نامىلەكە ل دور بزاڭا بنەملا وان، و (كەلا دەمدەم) دېرىوکا وى يە ، ... ھەرووسا بىرھاتنین خو يىين كەسىنى د سى بەرگا دا ب تنافى (گولزار) و (تابلو) و (بىرھاتن). هندەك تاشتىن دى يىين سىاسى د سى بەرگا ب نافەكى نەيىنى من نېسیسى نە.

□ تو چەوا سەح دكەيە بزاڭا روشه‌نیبرى يا مللەتى كوردى؟

- بزاڭەكاكا پىرۇزە، سەرئى مە پى بلند بىت، چاڭى مە پى روھن

دېن.

- شیرهتین ته وەک رۆژنامەفانەکی کورد بۆ رۆژنامەفانىن نوکە؟
- ل دويش ڤان شيانان، نوکە گەلهك باشه، بەلى پېىدەي يە هەر گوڤارەك، و رۆژنامەك، گەلە يىئن وەلاتيان تىدا ھەبن و بىنە چاپكىن، چونكە لابەرەك ديموکراسى يە ب تايىبەت ئەم نوکە دەقى ديموکراسىي دا دزىن يىئ ل دەڭ مە ھەى رۆژنامە و گوڤارىن دوزمنا بىن دەھىنە كوردىستانى.
- د پاشەروزى دا تۆ دېبىزى مە كوردان رۆژنامەفانىيەك سەربەخو بىن لايەن ھەبىت؟
- پېىدەي يە رۆژنامەفانىيەك بىن لايەن ھەبىت، چونكە گوڤار و رۆژنامىيەن حزبا، رىكخراوا، بنگەها ھەرچاوا بىت دى بەرەقانىي ژ لايەنەكى كەت، ھەكە يىئ سەربەخو ھەبن، ئامازى بکەنە كىيماسيا ب دلەكى بەرفەرە، گەلهك چىتە.
- دەمى تو ل بەغدا، ج يىئن کورد ج يىئن بىانى ته گەلهك ژى دنیاسىن و ھەقبەندى د كەلدا ھەبووينە، ھەتا ج رادە تو شىاي مفای ژى بىين بۆ دوزا مللەتى خۇ؟
- ئەو ماودىي درىيىز من ل بەغدا بوراندى، گەلهك دۆست و ناسراو، گەلهك كەسانىيەن عيراقى و عەرەبى و يىئن بىانى من يىئ نىاسىن، ئەوين گەلهك و گەلهك ژ ھەمييان پىت من نىاسىن بەرى شورەشى عەزىز شەريف بۇو بەرەقانەكى بىن وەستيان بۇو بۆ دوزا مللەتى كورد، مەحەممەد حەدىد، ھەتا رادەكى گەلهك بەرەقان بۇو، دكتور تەلەعت شەيپانى سەيدايى من بۆ ل زانكۈي ئابوروى يَا

سیاسی دگوته مه، پاشی بُو و وزیری نه خشہ دانانی، ئەو ژی
بەرهقانه‌کی باش بwoo، د. ئىبراھیم کوبه، لوتفی بەکر سدقی، فازل
عەباس مەھداوی، ماجد ئەمین و گەله‌کین دیتر.

يىن بىانى رۆزهه لاتناس، جويس بلو، هەتا نوکە ژى د بىاپى
زمانى كوردى دا بزاقى دكەن و مە هەقبەندى د گەلدا هەمەيە. مەدام
رۇلو ھەۋىتىنا ئەرىك رۇلو، ھەردۇو رۆزئامەغان بۇون يىن ئەلانى،
ڙنکەك نوکە ئەنداما پەرلەمانى (SPO) يە، ئەو ژى دۆستە و
بەرهقانى يا وي بى سنورە بُو دۆزا كوردى، ل ئەنگلەترا ھەۋىتىنا
لوردەكى، بىرماكوف سەرۈك و وزيرىن روسيايى بەرى گەلەك بُو دوزا
كوردى خەبىتى يە، ب رەنگەكى گشتى ئەفە ھەمى نەخاسە
رەوشەنبىرىن وان ھەمى پىشەقانىن دۆزا مللەتى مەنە.

□ پەيشا دوماهىي؟

- داخازا سەركەفتىنا ھەود دكەم و سەركەفتى بن د کارى پېرۇزى
خۆ دا.

هیئا حافز قازی :

پترز (۱۲) هەيچان ئەزىز ھېقىيا وەرگرتنا ئمتىيازا
گۇۋارا روناھى بۇومر

دیدار و بەرهە ئىكىن:

مصدق تۈشى
كۇۋارا دەھۆك، ھەشمەر (۱۰) نىلۇنا ۲۰۰۵.

دہسیکا ژیانا سہ یاداپی :

سەيدايى حافز مىستەفا قازى ل چريا ئىكى ۱۹۲۹ ل بازىرئى دھۆك هاتىيە سەر دنیايى و هيئر ئىي وى نەگەھشىيە چوار سالان يابىي وى چووپە بەر دۇلۇقانىيا خودى، مامى وى مەلا ئۇسمان ل سالا

۱۹۲۵ ئەو دانایە بە خواندنى ل ئىكەمىن خواندىگەها سەرتايىا
دھۆگى هەرودكى ئەو بخوه قەدگىرىت و دېزىت: ھىز ئەز
نەگەھشتبۇومە ژىي خواندىنى، مامى من ئەز برمە خواندىگەھى
رىقەبەرى وى عەبدوللا مۇخلىس مويسلى بۇو گوت ھىز نەگەھشىتىه
ژىي خواندىنى بلا نەھىتە توماركىن بەلى بلا ئەۋزى دەوامى بكت و
بخوينيت، ب فى رەنگى من دەست ب خواندىنى كر و رۆزەكى ئەز
زوى چوومە خواندىگەھى ھىز قوتابى نەھاتىن ئەز ل سەر رەحلەكى
روينىشتىم و من پىن خوه دەزاندىن و ب دەنگەكى بلند دەرسا خوه
ژېھر دخواند ((زى .. زى.. دارا.. دور)) ھەتا دەرسا ئەم
گەھشىتىنى دىشرا من دەست ب سرودان كر، دوى دەمەيدا سەيدايدىكى
مە ب نافى كەريم ئەقندى گوھداريا من دكر و گوت: ئەفە ھىز
نەھاتىتە توماركىن ھەميي دزانىت، دەستى من گرت و ئەز برمە نك
رىقەبەرى و گوتى كا تاقيقىرنى پى بکە، وي ژى گوت كا بخوينە و
پرسىيارا ژمن كرن و من خواند و بەرسقىن وي دان دەملەست نافى
من توماركىر و من وي سالى بەرددوامى پىدا و سالىن دىشرا ھەتا
گەھشىتىمە پولا پىنجى، ژېھر كو برايى من گەھشتبۇو قوناغا نافنجى
و نافنجى ژى ل دھۆگى نەبوو، ئەم پىكىش چووينە مويسلى و وي ل
وېرى نافنجى خواند و من ژى پولا پىنجى و شەشى ل وېرى ب داوى
ئىنان.

بنه مala قازی بیّن دهوکی:

هه روکی سهیدا فه دگیریت ژ بنه ماله کا ره شه نبیر بwoo و باب و
مام و کهس و کارین وان دخوانده قان بعون کو ل دهوكی ب مala قازی
دهینه نیاسین، ژ بنیاتدا زیباری نه و ژ گوندی (نه پاخی) نه، ل
سالا ۱۸۷۳ هاتینه دهوكی، مه زنی فی مالی مجه مهد زیباری بwoo، بهری
بیته دهوكی ل شنگار و کؤپی و مویسل قازیاتی کریه، دهمی ل سالا
۱۸۷۳ دهوك بعویه قهزا دگه ل چهند ماله کتین زیباریان هاتینه
دهوكی، ژوان که سین دگه لدا هاتین مهلا ئوسمانى بابی سهیدا ئەمینى
ئوسمانى بwoo کو دگه ل وان فتیری زانستین دینی بعویه و بعویه
ئیمامى له شکری سه ردەمی ئوسمانيان. مجه مهد ئە حمەد زیباری سى
کور عەلی و مجمەد و ئە حمەد هە بعون، پشتى وي کورى وي عەلی
قازی باپیرى سهیداى جەھى وي گرتىه، وي ژى سى کور مستەفا بابى
سهیداى، تاهر و حەميد ل باشى خوه هيلاينه و پشتى وي ژى عەلی
کورى وي بابى سهیداى کارى رەسمى وەك (مستنطق) وەکو نهو
دبىزنى دادوھرى فە كولىنى كریه، پشتى هنگى دەست ب رېقەبرنا
مولکىن خوه كریه.

خواندن قوناغىن ناڤنجى و دوانا ۋەنچى:

پشتى سهیداى قوناغا سەرەتايى ل مویسل ب داوى ئىنای ئە و و
براين خوه دچنە مala مامەكى خوه ل بەغدا و ل ناڤنجىا
(الا عظمىيە) و دىفرا (الشرقىيە) فى قۇوناغى ب داوى ئىنەت، دىفرا

قووناغا دوانافنجی هەر ل بەغدا ب داوى دئىنت و سالا ١٩٤٩ ل كولىّزا بازركانى و ئابورىي يازانكويىا بەغدا دەھىتە وەرگرتن.

هەر د قى قووناغىيىدا، چەند ئەگەرەكان و چەند كەسايەتىيەكان كارىگەريا خۇ د ژيانا رەوشەنبىرى و سىياسى و وەلاتپارىزيا سەيدايى دا كريي، ژ وانا مامۆستا (روفائيلى باويسماق) كو مامۆستايى وى بوويە ل قوناغا نافنجى وەك سەيدا فەدگىرىت و دېيىزىت: ئەم مامۆستايىه ئىك بۇ ژ شەنگىستىن زمانى عەرەبى دەدمى خوددا ل بەغدا و نفىسەر بۇو و دچەندىن كۆفاران دا دنىسى، مە دكتىبىا (المطالعه العربية) دا بابەتكەن بەبۇو بناقى (الصحافە) ژ نفىسىندا (مستەفا لطفى المنفلوطى) هندى خوشبوو من ژبەر كربۇو، پشتى مامۆستا روفائيلى زانى كو ئەز حەز ژ قى بابەتى دكەم گەلەك هاندان و هارىكارىيا من كر كو ئەز بەرەف رۆزىنامەۋانىي بچم و هندەك كۆفارىن (الهلال) دانە من و چەند بابەت بۇ من دەست نىشانىكىن كو بخويىنم.

هەر د قى قووناغىيىدا و دەمى سەيدا هىز قوتابىي نافنجى و دوا نافنجى شەھىدى نەمر عەبدولەحمان قازى كو مامى وى بۇ كارىگەرييەك مەزن دۈيانا وى دا كريي، ب رىكا شەھىدى كۆفارىن كوردى وەك (گەلاوىر) - بەغدا و كۆفارىن لاتىنى يىن شامى ب دەستكەتىنە و خواندىنە، هەر دوى دەمەيدا د سەرددانەكا ھافىنيدا بۇ دھۆكى سەيدا حافز دىوانەكا جەگەرخوين ل جەم سەيدا حسىن ئاكرەھىي دىتىيە.

ل دور فی قووناغا ژيانا خوه و کاريگهريا مامي وئي يى شهيد ل سهر ژيانا وي، سهيدا دېيزيت: دوى سەرددەمى دا ئەم بچويك بۇوين و مە ج ژ كوردىنيي نەدزاني، بەلى وەك دەسپىك ھەروەكى ئەم دناف مالا خوهدا فيرپۇوين مەدزاني كۆ زۆرى يا مە دەھىتە كرن. دگەل ھندى مامى من عەبدولەحمان قازى كارتىكىرنەك مەزن ل سەر من دکر و وان كۆفارىن ب رىكا وي دگەھەشتىنە من، عەبدولەحمان قازى ئەفسەرى توپچى بwoo پەيوەندى دگەل رېڭخراو و بزاڤىن سىياسى يېن كوردى هەبwoo، ھەرچەندە پشکدارى د شورشىن بارزان ۱۹۴۵-۱۹۴۳ يىدا نەكربwoo، بەلى ل سالا ۱۹۴۵ ئى ل بەرۋىكىن شەرى ھاتە گرتىن و بريار بwoo بىيته سېدارەدان، بەلى د ئەنجامى بزاڤىن ھندەك خىرخوازان دا شيان ژ سېدارى رىزگار كەن و ژ لەشكەريي ھاتە دەرىخستن، ئەفه ژ بهر كۆ ئەو بخوه فەرماندى توپچى بwoo و پەيوەندى دگەل شۇرشى ھەبwoo و توپچىن خوه بەرۋاھى ئاراستە دكرن.

ههـر ب ریـکا عـهـبـدـولـرـهـ حـمـانـ فـازـیـ مـهـ هـاتـنـ وـ چـونـاـ هـندـهـکـ سـیـرـتـ
لاـجـانـ لـ بـهـغـداـ دـكـرـ ڙـ وـاـنـاـ سـالـوـنـهـکـ سـهـرـتـراـشـیـ بـ نـافـیـ (ـصـالـونـ
حـلـاقـهـ الشـرقـ)ـ کـوـ جـهـیـنـ خـرـفـهـبـوـوـنـاـ کـورـدـانـ بـوـوـنـ لـ وـیـرـیـ مـهـ
هـنـدـهـکـ پـیـرـانـیـنـ لـ سـهـرـ رـیـکـخـراـوـیـنـ کـورـدـیـ وـ روـیدـانـیـنـ کـورـدـسـتـانـیـ وـ
شـوـرـشـیـنـ بـارـزانـ دـزاـنـیـنـ.

قـوـنـاغـاـ زـانـکـوـیـ:

هـهـرـوـهـکـیـ بـهـرـیـ نـهـوـ مـهـ گـوـتـیـ سـهـیـداـ لـ سـالـاـ ۱۹۴۹ـ لـ کـوـلـیـثـاـ
باـزـرـگـانـیـ وـ ئـابـورـیـ دـهـیـتـهـ وـهـرـگـرـتـنـ وـ لـ وـیـرـیـ ڙـیـ تـیـکـهـلـیـ دـگـهـلـ
هـنـدـهـکـ کـادـرـیـنـ سـیـاسـیـ بـیـنـ بـزاـفـاـ کـورـدـیـ وـهـکـ خـسـرـهـوـ توـفـیـقـ دـکـهـتـ وـ
پـشـکـدـارـیـ دـچـهـلـهـنـگـیـنـ قـوـتـابـیـانـ وـ خـوـهـنـیـشـادـانـاـ دـکـهـتـ هـهـتـاـ لـ سـالـاـ
۱۹۵۴ـ – ۱۹۵۵ـ زـانـکـوـیـ بـ دـاوـیـ دـئـینـیـتـ وـ پـشتـیـ خـزـمـهـتـاـ لـهـشـکـهـرـیـ وـ
دـهـستـ بـ کـارـیـ سـهـرـبـهـ خـوـهـ دـکـهـتـ لـ هـنـدـهـکـ کـوـمـپـانـیـیـنـ ئـاـفـکـرـنـیـ لـ
بـهـغـداـ.

نوـيـژـهـنـکـرـنـاـ يـانـهـیـ سـهـرـکـهـ وـتـنـیـ کـورـدـانـ:

سـهـیـدـایـیـ حـافـزـ دـفـهـگـیرـانـاـ بـیرـهـاتـنـیـنـ خـوـهـ بـیـنـ پـشتـیـ قـوـونـاغـاـ
زـانـکـوـیـ دـاـ دـبـیـزـیـتـ:

- لـ دـاوـیـاـ سـالـاـ ۱۹۵۵ـ رـوـزـهـکـیـ ئـهـزـ دـگـهـلـ هـیـڙـاـ ئـیـحـسـانـ شـیـرـزادـ
گـهـهـشـتـیـنـهـ هـهـڻـ کـوـ وـیـ دـهـمـیـ مـامـوـسـتـایـیـ هـارـیـکـارـ بـوـوـ لـ کـوـلـیـثـاـ
ئـهـنـدـازـیـارـیـ وـ گـوـتـهـ منـ مـهـ کـوـمـهـکـاـ گـهـنـجـاـ لـ بـهـرـ بـزاـفـیـ بـکـهـیـنـ بـوـ
نوـيـژـهـنـکـرـنـاـ (ـيـانـهـیـ سـهـرـکـهـ وـتـنـیـ کـورـدـانـ)ـ کـوـ بـهـرـیـ هـنـگـیـ ڙـلـایـ

دەولەتیقە ھاتبوو گرتن و تشتىن وى دەستەسەر كربۇون، و ژ من خواست پشکدارىي دگەل قىزى بزاھا وان بكم، بۇ قىزى مەرەمىي مە پەيدەندى دگەل چەند كەسايەتىيەن كوردىن بەخدا وەك (توفيق وەبى، مە حمود بابان، ئەنور سائىب، مىستەفا قەرداغى، سەعید قەزازى وەزيرى ناخوپى) كر، وان ژى خوددا دگەل مە ول داويا سالا ١٩٥٦ مە مۆلەتا رەسمى بۇ يانە سەركەوتى كوردان وەرگرت و ب هارىكاريا، (محمد سەعید خەفاف) پېدىفييەن يانى ژ كريكرنا ئافاھى و پېلىقى يىن ناقمالى بۇ مە دابىنكرن ژېھر كۆ حۆمەتى نەك هارىكاريا مە نەدەرك بەلكى ئاستەنگ دئىخستە درىكا مەدا.

ئەڭ يانە يە يانە يە كا جڭاڭى رو شەنپىرى بۇو، بەلى مە ئارمانچىن سىپاسى پىزى ھەبۇون، ھەر چەندە تەخا پېرىمېران ئەۋىن ئەندام دگەل مە رىز نەدداد مە ئەم سىپاسەتى بکەين، د. ھاشم دوغەرمىچى و ئىحسان شىرزاد و ئەز ئەندامىن دەستەكا رېقەبەر بۇوۇن، مە ھزرا خوه ل بەلاقىرنا كۆفارەتكى ب نافى يانى كر، دكۆمبۈنەكا دەستەكا رېقەبەر دا مە ئەڭ پېشنىيارە بەرچاڭىر، لى دووبارە پېرىمېران، رىز لەگرت و خوه نەرازىكىر، بەلى پاشى چەند روينىشتنەكان ئەۋىزى رازىبۇون، سەعید قەزازى وەزيرى ناخوپى و ئەندامى يانى گوت داخاڙى پېشکەشكەن ئەز دى ئىمتىيازى دەمە ھەوھ ژېھر كۆ وى چاخى وەزارەتا راگەھاندى نەبۇو و رېقەبەر يە راگەھاندى سەر ب وەزارەتا ناخوپى بۇو و ئەز وەك رېقەبەر ئەز بەرپېرسى كۆفارى ھاتمە دەسىشانكرن ئەڭ ژى ژېھر كۆ ئەز نە فەرمانبەر بوم. ئەبۇو مە

داخازا خوه پیشکەشى وەزىرى ئاخوئى كىر بۇ وەركەتنا ئىمتىيازى كۆفارى پشتى دوو جاران داخازا مە رەفزكى من ب خوه ديدارا وەزىرى كىر و پشتى بگەر و فەكىشەكى مە ئىمتىيازا كۆفارەكى بۇ يانەسى سەركەوتن ب ناھى كۆفارا هيوا وەركەت و ھەزمارا وى يَا ئىكىن ل تىرمەها ۱۹۵۷ دەركەت.

كۆفارا روناھى:

پشتى بەلاقبۇونا كۆفارا هيوا ب سالەكى، شۇرشا ۱۴ تىرمەها ۱۹۵۸ بشەردا دھىت و ژ ھەزمارا (۹) فە يَا كۆفارا هيوا دكتور ھاشم دوغەمچى جەن سەيدايى حافز مستەفا قازى وەك رېقەبەرى بەرپرسى كۆفارا هيوا دگرىت، ئەگەرین ئىگەرەتلىق بۇون و دچاوا بۇون..؟

سەيدايى حافز د بەرسەفا في پرسىيارا مەدا دېيىزىت:

- ل دويىف ياسايى رۇزنامەثانى نابىت كەسىك بەرپرسى دوو كۆفاران بىت، پشتى شۇرشا ۱۴ تىرمەھەن من ھزر ل بەلاڭىندا كۆفارەكى ب زارى كرمانجى كىر، لەوما من خوه ژ كۆفارا هيوا داپاشدا بشىم ئىمتىيازا كۆفارەكى دى وەربگرم. وي چاخى فۇئاد عارف وەزىرى ئىرشادى بۇو، من سەرەدانا وي كىر و من نىيەتا خو بۇ دىيار كىر وي ژى بەرسقىدا گوت: ((كۈرە ئەمە چىھە زارى كرمانجى فەرقى چىھە..)). من ژى گوتى: ئەز دزانم فەرق نىيە، بەلى پا ئەقە

دغیت هه فالیت دههرا من ژی بزانن و تیبگههن و بخوینن، وی ژی گوت: ئارهزوی خوتە.

هر ب فی هلهکهفتی من دفیت بیزم هر دفن روزاندا من
سه ره دانا ماموستا رهفیق حلمی ل مala وی کر، وی نیازا من بو فی
کوفاری بهیستبو ب گهرمی پشته قانیا من کر و دستخوشی ل من
کر، روزا پاشتر نه ز چومه و دزارهتا ئیرشاد و من داخرا خو بو و هزیر
فوئاد عارف پیشکه شکر، وی ژی گوت نه فه ب دهستی من نینه و
دهسته لاتی (حاکم عسکری) یه، نه فه (حاکم عسکری) یه ژی
نه فسه ره کی به ره دستی فوئاد عارف بیو، پتر ژ ۱۲ هه یقان نه ز مامه ل
هیچی ب هرسف نه بیو، دا ته له فونی بو و هزیر کم دا بیزیت ((و هلا
هیشتا ده رنه چوو)، دا ل هله کهفت و ئاهه نگان پرسیاری ژی کم
هر دا وی ب هرسفی دهت، پشته ۱۲ هه یقان نه ز چوومه فه نک و هزیر
فوئاد عارف و من گوتی تو نابیزیه من نه فه ج مسسه له یه...؟ وی ژی
گوت: کاکه به توم گوت نه ممه به دهستی من نیه و به دهستی (حاکم
عسکری) یه، من ژی گوتی: کاک فوئاد (حاکم عسکری) نه محمد
صالح حه قی زابتی خوته و تو ئامری نه و بیو و تو و هزیری و
ته له فونی بو بکه پیی بلی فلان معامله به ریوه ببه به ریوه دهبات،
وی ژی گوت: کاکه ناتوان. من ژی گوتی: ده توانی و نه ز توره بوم،
هنگی گوتی: بابه ده برو من ژی ل ده رگه هی دا و نه ز ده رکه تم.
وی سه ره ده می من ل ئیزگی کوردیی به غدا کاردکر، نه و هه یامه اک
بیو و بارزانی باب ژ مشه ختنی ز فریه فه، پشته ب دویمه ای هاتنا

ئىزگى كوردى ب شەقى من سەرەدانا وى دكر، خانىي وى بەرامبەرى ئىزگەى بۇو، وى شەقى ئەز و خودى ژى رازى عەلى عەبدولعەزىز كۆئەفسەر بۇو ل بەغدا، چۈوينە سەرەدانا بارزانىي باب، دەمى ئەز دىتىم گوته من: " ئەفندى (ھەر ب قى نافى كازى من دكر) ئەو ج بۇو تە ئەفرو دەكەل فوئاد عارفى رويدابۇو": پاشتى ۸ دەمئىز مىريان بارزانى ئەڭ پرسىيارە ژ من كر من شەرمىكىر و من هزر كر يى نەرازىبىه كۆ ب قى رەنگى من دەكەل فوئاد عارفى ئاخفتى، بەلى دووبارە گوته قە من كا بىيڭە چىيە و چاوان بۇو، من ژى ب درېزى چىرۇكَا ۱۲ ھەيغان يا داخازا ئىمتىيازا كۇفارى و يا دناقبەرا من و فوئاد عارفى دا رويداي بۇ فەگىرما.

پاشتى قى رويدانىي ئىمتىيازا كۇفارى نەددىركەت ھەتا دكتور فەيسىل ئەلسامر ل شويينا فوئاد عارفى بۇويە وەزىرى ئىرشادى، وەزىرى نوى كەسايەتىيەكا جىڭاكى و مامۆستايى زانكوبى و مەرىۋەتكى سىاسيي سەر ب كۆما كامل چادرچى بۇو، ھەر وى ژى عەبدولەجىد ئەلوەندىاوي رېشەبەرى نېسىسينا رۇزناما (الاھالى) وەك رېشەبەرى رۇزنامەفانىي دامەزراند، ھەر دوو ژى دوستىن من بۇون، من گوته: ئەڭ خوش دەلىقەيە و ئەز چۈومە پېرۇزباھيا وان، پاشتى من پېرۇزباھيا عەبدولەجىد ئەلوەندىاوي كرى ئەم پېكىھە چۈوينە پېرۇزباھيا وەزىرى، پاشتى پېرۇزباھىي و بخىرەاتنى، عەبدولەجىد ئەلوەندىاوي گوته من: بەرى دەمەكى من د رۇزناما مە و رۇزناما (اتحاد الشعب) دا خواند كۆ داخازا بەلا فەرمانا كۇفارەكى كرىيە

ئەرى دەركەت..؟ من ژى گوتى: نەوەللا نە دەركەت، وي گۇت:
بۇچى؟ من ژى چىرۇكا خۇ و فۇئاد عارفى بۇ فەگىرا. دكتور فەيسەلى
گۇت: ب فى رەنگى.. من گوتى: بەلى. دەملەدەست كاڭھەزەك دا من و
گوت داخازا خوه بىنىشى، من داخاز نېسى و دەھمى نېش
دەزمىرىدا ھەمى پىدىقى هاتنە كرن و ئىمتىيازا كۇفارا روناھى من
وەرگرت و ھەزمارا وي يا ئىيکى ل چىريا ئىيکى ۱۹۶۰ءى بەلافكرن.

روناھى چاوان بەرھە قىدبوو و چاوان دهاتە چاپىكىن و بە لاقىكىن: د بەرسقا في پرسىيارى سەيدا حافز قازى دېيىزىت: سەيداپىين
مەلا ئەنور مايى، دكتور صديق ئەتروشى، تەحسىن بەرۋارى ھندەك
جاران سادق بەھائەددىن ھارىكارىا مە دىكىن، ھەزارى موكريانى
رۆلەكى گرنگ تىدا دىكىرا و بىي بەرامبەر سەرپەرشتىيا چاپى دكىر و
ئەو دەورى وي دىتى كەسى ژ مە نەدىتىيە، ئەفە و ھزار دانە مە ژ
كۇفارى چاپىكىن و ل ھەمى كوردستانى عىراقتى دەرفە ژى
بەلاقىدبوو، ۱۲۰ - ۱۳۰ دينار و ھندەك جاران ژى ۱۵۰ دينار لى دهاتە
مەزاختن و ئەف دراڭە من ژ نك خوه دەمەزاخت و كەسى ھارىكارىا
مە نەدكىر تىن ھندەك ئاگەھدارى بۇ مە دهاتن كو ھەميان ۱۰ - ۱۵
دينار ژى نەدھاتن.

كۇفارا رۇناھى وەك يەكەمین كۇفارا كوردى ب زارى كرمانجيا
ژوورى دەركەفت د ھەزمارىن خوه يېن داۋىيىدا توشى چەندىن
ئارىشان دېيت، ھەزمار ل دېش ھەزمارى بابەتىن كرمانجيا ژوورى كىيم

دین، هژماریین وئی بی سهروبهر و نه ددمى خوددا دردکەفن،
قەبارە و هژمارا بەرپەریین وئی دھینه گوھرین، ل دور فى چەندى
سەيدايى حافز دېيىزىت:

- دوى سەرەممىدا ئەز رىقەبەرى ژمۇريارى يا نفييسىنگەھا
فروشتنا چىمەنتوی بۇوم كۆپنچ كارخانىن چىمەنتوی سەر ب وئى
قەبوون و چىمەنتو نەتنى بۇ عىراقى، بەلكو بۇ چەندىن دەولەتىن
دى دەنارت، ھەتا دەمىزمىر ۱۲ ئى شەقى من كار دىك، من دەلىقە
نەبوو سەرپەرشتىيا كۆفارى بكم، ھەزار نەمابۇو ل وېرى، مەلا
ئەنودرئ مایى ھەرودسا، من ھنارتە دويىف نەزاد ئەحمد عەزىز و
گۈرانى شاعر را، من گوتى: من دەلىقە نەمايىھ كۆ سەرپەرشتىيا
كۆفارى بكم دا كۆ ئىمتىازا كۆفارى بەمېيت ھوين برىشە بىهن، ۋېھر
كۆ ل دويىف ياسا رۆژنامەقانى ئەگەر ھەر شەش ھەيغا ھژمارەك
دەركەتبىا ئىمتىاز دا مېيت و ھەر من ڙى دراڭ ڙىرا دەمەزاخت، ۋېھر
ھندى بى سەرەبەر دەركەت، بۇ بابەتان ڙى كاودانى سىاسى
تىيەپچىبوو و نشيىسەرەيىن مە دويىر كەتبۇون و گەلەك بابەتىن بۇ مە ب
پۇستەي دهاتن پويچ دىكرن، ئەوبۇ ھژمارا داوىي ھژمار (۳) سالا
دوووي ل تەباخا ۱۹۶۲ دەركەت، بريار بۇو ھژمارا دى ل شوباتا بىت
دەركەفيت ئەوبۇو كودەتا ۱۹۶۳ ئى رويدا ئىمتىازىن كۆفارىن ھىوا و
روناهى ھاتنە راوهستاندىن.

ئىزگى كوردى ل بەغدا؛

ژبلى كۇفارىن ھيوا و روناھى سەيدا حافز قازى سەرددەمەكى ل ئىزگى كوردىي بەغدا ڈى كاركىريه، ڈى كەسانتىن بەراھىي بۇو يېن بەرناھە ب كرمانجيا ژوورى ل ۋى ئىزگەي پېشکەشكىرىن، ھەر ئەم بخوه فەدگىریت:

- رۆزا ۱۶ تىرمەها ۱۹۸۵ تىن دوو رۆزان پشتى شۇرشى ب رسىمى دەھىتە تەكلىيەتكىرن كو بەرنامەن كرمانجيا ژوورى ل ئىزگى كوردىي بەغدا پېشکەشكەت دا دەنگى شورشى بگەھىنە كوردىستانا توركىيا كو بەرى ھنگى تىن دوو بەرنامەن كرمانجيا ژوورى ل وى ئىزگەي ھەبوون بەرنامى ئايىنى ڈى لايى شىخ عەبدولحەمید ئەتروشى و بەرنامى چاندن و دارستانان ڈى لايى سەيدا سادق بەھائەددىن فە دەھاتنە پېشکەشكىرن.

ل دور ڪارى خوھ ل ئىزگى كوردى يى بەغدا، سەيدا حافز دېپىزىت:

- دەمى مە ئەف پىشكە داناي ئەز يى ب تىن بوم من تەحسىن بەروارى، مەممەد ئەمەن ئۇسمان، حەسەن جندى، قاسم مەممەد پېددەيى ئىيانە ئىزگەي، وان ڈى پىشكدارى دەگەل مە كر، مە دەست ب پېشکەشكىرنا دەنگوباسان، ۋەكولىينىن سىياسى، دىداران، سەمیناران ب ڙازى كرمانجيا ژوورى كر، سەيدايى سادق بەھائەددىن ڈى يى بەرددوام بۇو، پشتى دەممەكى جەڭەرخوين و مەممەد عەلى خوجە ڙ سورىي هاتن و ئەۋۇزى بۇونە كارمەندىن بەروھخت و دەگەل مەدا

کاردکر، د سهر هندی را من دوو بره بهرنامیین ههفتیانه (شیعر و موسیقا) و (بهرهف ژیانهکا باشت) من پیشکەشکرن و ئەزى بەردەوام بووم هەتا شوباتا ۱۹۶۱ي دەمی کاودانی سیاسى تىكچووی و هەر وى دەمی ژى ئەفسەرەگى كورد كربوو سەرپەرشتکارى ئىزگەى و بەرپىن مە تەنگ بۇون و ل سەر مە دنفىسى وي دەمی من دەست ژ ئىزگەى بەردا.

چىرۇكا چاپىكىننا (مسالە توحيد الغە الكوردىيە) :

ژ چەلەنگىتىن دى يېن سەيدايى حاڤز ل دەسپىتكا سالىن شىستان چاپىكىننا فى كىتىبى بۇو، ل دور فى كارى دېلىزىت: عىسمەت شەرىف ھنگى سەروكى كومەلا خويندكارىن كورد بۇو ل ئەوروپا، ھەۋالىنى و پەيوەندىيەن بەردەوام مە ھەبۇون، ئەڭ بابەته د كۆفارا كومەلىدا ب ئىنگلىزى بەلافكىربوو، دەمى گەھشىتىه دەستى من، من ب پىدۇي دىت ودرگىرمە سەر زمانى عەرەبى و وەك نامىلەكە چاپىكەم، من ژ سەيدايى رەحમەتى د. صديق ئەتروشى خواست ودرگىرىتە سەر زمانى عەرەبى ژېھر كۈ ئىنگلىزىيا وي ژىا من باشتى بۇو، ئەبۇو ودرگىرا سەر زمانى عەرەبى و من سى ھزار دانە ل سەر كىستى خوه چاپىكىن و دكونگرى دووپى يى مامۇستايىن كورد ل شەقلاوه كۈ ئەز بخوه تىدا بەرھەف ببۇوم هاتە لېكىھەكىن و ل سەر چەندىن دەزگەھ و كەس و جەپىن دى يېن پەيوەندىدار هاتە لېكىھەكىن.

قووناغا سالین ۱۹۶۱ - ۱۹۷۰ ای قووناغهک تایبەته دزيانا سەيدابىي
حافزدا وەك فەدگىرىت دەقى قووناغىدا گەلەكان ب چاھىن خود
دىپىنت و گەلەك ڙى ب سەرى دەين، ئەو بخوه سەرھاتيا ڙيانا خود
دېپىزىت:

- سالا ۱۹۶۱ اى من دەست ڙ ئىزگى كوردىي بەغدا بەردا پشتى
كاودانى مە يى گشتى بەرەڭ خرابىي چوو، كۇفار ڙى ل سالا ۱۹۶۳ اى
هاته گرتىن و كاودان پىز بەرەڭ خرابىي چوو، هەر ۋىن سالى ئەز
چومە ناڭ شۇرشا كوردىستانى ل دەقەرا مالومە كۆمەكتەبا سىاسىا
پارتى ل ويىرى بۇون ڙ ويىرى ئەز هاتىمە ماوەت و ڙ ويىرى ڙى بو
ريزان و دەمەكى درېئەمامە ل ويىرى و دەمەن شەرى پېرسى بۇو، ڙ
ويىرى ئەز هاتىمە بادىنان و ل ويىرى مام ھەتا سالا ۱۹۶۴ اى شەر
راوهەستىيائى، ئەز زەرقىيمەفە بەغدا و من دەست ب كارى خود يى
ئاسايى كر، سالا ۱۹۶۵ اى ئەم ۱۵ كەس ڙ كوردىن بەغدا هاتىنە گرتى ڙ
وان يىن ل بىرا من (حەسەن رەفعەت، رەشيد جەودەت، فۇئاد عارف،
عەلى كەمال، زەيد ئەحمد ئوسمان) و ھندەك دەولەمەندىن كوردىن
بەغدا و ئەم ب ھارىكارى و بخودانكىرنا شۇرشى گونەھبار كرىن،
برىار بۇو مە نەفيكەنە دەقەرا (عىين تەمر) ل سەر توخييى سعودىي،
پاشان وەسان هاتە چىكىن ئەم بىرىنە ((وراو السدە)) ل بەغدا بخو،
پشتى چەند ھەيفەكىن دەستەسەرىي و ج ل سەر مە دىيار نەبووى
ئەم بەردايىن و ئەز زەرقىيمەفە سەر كارى خود، دەسىپىكا سالا ۱۹۶۵ اى و
بەرى گرتىنا مە ب نەھىيى من سەرددانا بازازانىي باب ل گوندى دىرى

دەقەرا سەرکەپكان كر، پشى پىكھاتنا ٢٩ ئى خزيرانى ١٩٦٧ ئى شاندى
شۇرۇشى سەرددانا بەغدا كر و من پەيوەندى د گەلدا ھەبۈن.

سالا ١٩٦٩ ئى بۇ دەمى ٧ - ٨ ھەيڤان ئەز ھاتمەفه گرتى و
زىندانكىرن ل (قصر النهاية) د ئەنجامى ئەشكەنجهدان و نەخوشىنى
ئەز نىش سەقەت ببۈوم، ل داويا ١٩٦٩ ئى بۇ چارەكىنى من سەرددانا
ئەوروپا كر، ئەز ل وېرى بۈوم دەمى پىكھاتنا ١١ ئى ئادارى ١٩٧٠
ھاتىيە راگەھاندىن و دويقىرا ئەز زقىرىمە فە بەغدا.

د ناڭبەرە سالىيەن ١٩٧٤ - ١٩٧٥:

دەقى قۇناغىيدا كو تەناھى د ئەنجامى پىكھاتنا ١١ ئى ئادارى دكەۋىتىه
كوردىستانى و دەزگەھىن رەوشەنبىرىيەن كوردى ل بەغدا دەست ب
چەلەنگىيەن خود دكەن، دەلىقە ل بەر سەيدايى حافز ڙى مينا تەق
رەوشەنبىرىيەن كورد فەدبىيت و دەست ب خزمەتا گەلتى خود دكەت،
پشکدارىي د كونگرئ ئىكى يى ئىكەتىيا نفىسيهريي كورد دا دكەت و
ددوو ھۇمارىي بەراهىي يىن كۆفارا (نووسەرى كورد) دا دبىتە
ئەندامى دەستەكا نفىسيهريي وى، پشکدارىي ددامەزراندىن كۆمەلا
رەوشەنبىريا كوردى ل بەغدا ب سەروكاتىيا سەيدا صالح يوسفى دكەت
و دبىتە ئەندامى دەستەكا نفىسيهريي كۆفارا وى كۆفارا (رۇزى
كوردىستان - شمس كوردىستان) و پشى دامەزراندىن كۆرى زانىيارى
كورد ل بەغدا دبىتە ئەندامى يارىدەرئ فى كۆرى.

سەيدايى حافز دغان چەلەنگيائىدا بەرددوام دېيت ھەتا سالا ١٩٧٤ءى
كاودانى سیاسىي كوردىستانى ئىالوزىيەت و شهر دەست پىدكەتەفە،
بەرى دەسىپىكىرنا شەرى دچىته ئەوروپا ھەتا پاشى ئادارا ١٩٧٥ءى
دمىنتە ل ويىرى و سەرددەمەكى ژى ل شامى دبورىنىت و دزفرىتەفە
بەغدا.

پاشى ۋى قۇناغى وەك گەلەك رەوشەنبىرىن كورد دەست ب
زىيانەك ئاسايى و بى دەنگ دكەت ھەتا ل داويا سالا ١٩٨٣ءى دەست ژ
كاركىنى بەرددەت و دزفرىتەفە دھۆكى و ل ويىرى ئاكنجى دېيت
ھەتا سەرەلدانا ١٩٩١ءى، پاشى مشەختىا ملىونى مشەخت دچىته
ئەوروپا و ل وەلاتى نەمسا ئاكنجى دېيت.

بەرھەمەن سەيدايى حافز:

ژىلى ھەر دوو كۇفارىن ھىوا و روناھى و چاپكىرنا كتىبا (مسالە
توحید اللە الکردیه) و پشکداريا وي د چەندىن كۇفار و دەزگەھىن
رەوشەنبىرىيەن كوردى دا، سەيداي بەرھەمەن ژىرى ھەنە:
- كتىبا خاتى خانم چىرۇكا نېسىھەرى كوردى ئەرمەنیا ژ تىپىن
لاتىنى فەگوھاستىيە سەر تىپىن عەرەبى و ل سالا ١٩٨٠ چاپكىريه.
- گراماتيکا زمانى كوردى ياخىنلىقى ئەرمەنیا چەنلىقى
كەھاندبوو چاپخانى ل ھەولىرى د سەرەلدانىدا بەرزەبۈويه.

- رۆمانا (چاردنووسا مرۆڤى) يا شۇلۇخۇفى و (چەكى بخترا تە) يا ھەمنگوای وەرگىرابۇونە سەر زمانى كوردى و دىدەمى تالانكىرنا مالا وي دا ل مشەختىا مليونى نەماینە.
- ھندەك چىروكىن بولگارى وەرگىرابۇونە سەر زمانى كوردى، ئەۋزى ب قى دردى چوينە.
- پاشتى مشەخت بۇويە ئەورۇپا چەند بەرھەمىن دى نېيىسىنە و ھەر وي بخوه ڙى تايىپكىرىنە و دانايىنە سەر CD و دېرھەفن بۇ چاپى.
- كۆما ھۆزانان (كەسەر و كۆفان) سالا ۱۹۹۵ ب تىپىن لاتىنى ل دھۆكى چاپكىرىيە.
- رۆمانا ((شەقا رەقىي)) ل دور مشەختىا مليونى يا كوردان دوو بەرگە ب ۵۰۰ بەرپەران.
- بىرھاتنىن خود د سى بەرگاندا ب نافى (تابلو، گولزار، بىرھاتن) نېيىسىنە.
- كىتىبەك دەربارەي كەلا دم دم د ۱۰۰ بەرپەراندا.
- كىتىبەك دەربارەي سەلاحەددىينى ئەيوبي د ۱۲۰ بەرپەردا.
- فەرھەنگەك كوردى - عەرەبى نىزىك دەھ هزار پەيغان.
- نافىن كوردى ۱۰۰۰ - ۱۲۰۰ نافى.
- خۈزىك، و ئىش و ژان دوو كۆمىن ھۆزانانە.
- كىتىبەك سىياسى د سى بەرگاندا ب نافەك نەيىنى.

سیدایی حافز دژی خوددا هەڤالینیا چەندین کەسا یەتییەن ناڤدار
و رەوشه‌نبیر و خودان سەربوور کریه دگەل ھەر ئىکى ژ وانا ژى
چەندین بىرھاتن ھەنە و دېيرھاتنین خوددا ل سەر ھەر ئىکى ژوان
ب درېزى پەيىھى و تىنى مە ئەف سەرەقەلەمە ژى وەرگرتەن:

دكتور صديق ئەتروشى :

يۇ يەكەمین جار ل سالىن چلان ھېئىز قوتابى بۇو من نىاسىيە، سالا
1951 - 1952 من ل بەغدا دىتەفە ژ ئەمرىكا زىرى بۇوۋە، دكتورا د
تايىبەتمەندىيا جوگرافيا سىاسيدا وەرگرتىبوو، مامۆستايى ھارىكار بۇو
ل (دار العلمين العالىيە) كولىڭا پەرەودەتى يَا نەو، سەرددەمەكى
رىيەبەرئ شاندان (مدیر البعثات) بۇو ل وەزارەتا پەرەودەتى
(المعارف)، پاشى شۇرشا تىرمەھا 1958 بۇو رىيەبەرئ كارگىریا گشتى
ل وەزارەتا ناپىرى، دېقرا رىيەبەرئ فيېركىنا بلند، ھەر دې دەميدا
كارەكەرەكى چەلەنگى نەقاپا مامۆستايىن عىراقى بۇو و بزاڤەكا
گرنگ ژبۇ دامەزراندىن رىيەبەریا خواندىن كوردى و گىريدىان ھەردوو
كونگرىن مامۆستايىن كوردى ل شەقلاؤھ كر، بەرئ سالا 1963 دەست ژ
كارى بەردا و زقرييە زانکويا بەغدا وەك مامۆستا، پاشى كودەتا
شوباتا 1963 ئى گەھشته رېزىن شورشى ل كوردىستانى و ل سالا 1964 ئى
ب ئىشا دلى ل قەلاذى وەغەرا داوى كر.

دكتور سديق مرۇفەكى كورد پەرەور بۇو، توخيib بۇ
كوردىپەرەورىا وي نەبۇون، ژ ئالىي حزبى قە يى سەربەخو بۇو، ژ

ئالىي رهوشەنبىرى فە ئەو بخو ئەنسكلوبىديا بۇو و ھەر پرسىيارەكَا تە ڙى كربا بەرسقەكا زانستى و لوژىكى يا ھەۋسەنگ لىك وى ھەبۇو.

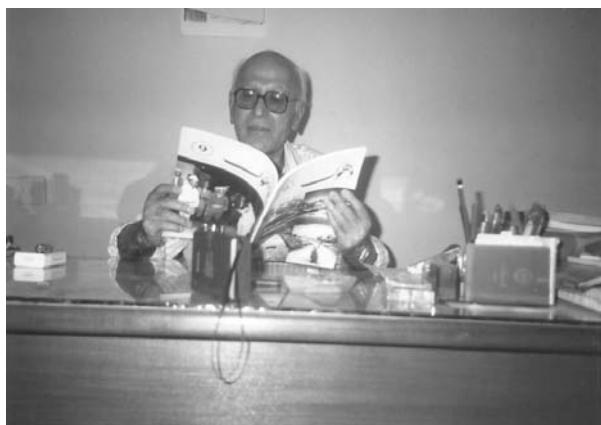
قەدرى جان:

ل داوليا سالا ١٩٨٥ ھاتە بەغدا مىيقانى من بۇو، و ھىز بارزانىي نەمر نەزقريبووفە، من ھۆزانا وى ((شىر ھات ولات... شىر ھات ولات ..مزگىن ل وە بارزانى ھات)) ل ئىزگى كوردى خواند و ۋىن ھۆزانى دەنگ فە دانەك مەزن ھەبۇو، چەندىن داخازىن دووبارەكىنى ڙ كوردستانى عىراقى و توركيا و ئەرمەنیا بۇو مە دهاتن، پشتى بارزانى زقرييەفە ئەم پىكىفە چۈوبىنە بخىرەتانا وى، وى دەمى ل ئوتىيلا سەمير اميس مىيقانى حکومەتى بۇو، قەدرى جان ڙ من ستاند و گوت: بلا مىيقانى من بىت.

پشتى قەدرى جان زقرييەفە ڙى پەيوەندىيەن من دگەل وى دېرددەوابۇون، سالا ١٩٧٢ ئى درىكا بەيروتى دا ئەز چومە شامى و چوار رۆزان مىيقانى وى بۇوم، پشتى ئەز فەگەريايىمە بەغدا دووھەيىف پىيەھەجۇن و وەغەرا داولىي كر.

ئەنۇر مايى:

ژبلى شەھەزايىا وي دزمانى عەرەبى دا، كوردى نېيىسەكى شارەزا بۇو ب كوردى يەكا پەتى دنفىسى، ئەوى ئەم فىردىكىنە كوردى ئەگەر شاشىيەك ژى مە كربا ئەوى ئەم فىردىكىن، دەمى عەبدولكەرىم قاسمى ژ ديموکراسىيەتى لادايى و دەزى هىزىتىن ديموکراسى خواز راوهستىيى، سەندىكىا رۆزىنامەۋانان ژى كەته دەستتىن هىزىتىن پاشقەرۇ و شوقىتىنى هندهك ئەندامىتىن سەندىكايى دەرىيختىن وي دەمى ئەنۇر مايى بىنەفيكىرى بۇو ل (عمارە) و كارى رۆزىنامەۋانىي نەدكىر ب فى بىيانوبى ئەوان گوت پەسنا رۆزىنامەۋانىي ل سەر نەمايە و دەرىيختى، وي دەمى من بەيانەك بەلاڭىر و بۇ سەندىكايى و وەزارەتى و دادگەها لەشكىرى و جەپىن بەرپرس ھنارت و مە د گۇفارا روناھى دا بەلاڭىر و مە نەرازىبۈونا خود ل سەر قىچەندى دىياركىر.

ل داویا فی دیداری سهیدایی حافز قازی ب فی رهنگی گوفارا
دهوک هەلسەنگاند:

- گوفارا دھوک جھی شاناژی و سەربلندی یە دیرۆکا دھوکی
تومار دکەت و ئەذ گوھرینین ل دھوکی رویداين بەرچاڤدکەت،
گوفارا دھوک تومارەکە (سجلەیە) پىدفيه هەر كەسەکى ل مala خوه
ھەبیت و بپاریزیت و بخوینیت.

ΛΥ

حافز قازی دلی خو بو (په یق) ټه دکه ت

شه ټپه بیثین:

ناجی تنها به رواری، حسن سلیمانی
کو ټارا (په یق) هر ۷ مار ۱۶ ها فینا ... آن

ریزدار حافز قازی نفیسەر و روشنەنبریکی ناقدارە ل سالین
پێنجیان دهست ب نفیسین کریه، خزمەتەکا مەزن بو زمان و
ئەدەب و روشنەنبریا کردی کریه، نەخاسەمە زاری کرمانجی، بو
دەمەکی دریژە ل دەرفەی وەلاتی دژیت، نوکە ب سەرەدان هاتیه
کوردستانی، مە ژی ب فەر زانی قى دیداری دگەل جەنابی وی
بکەین، چاقین خواندھفانین (گوفارا پەیش) ب پەیقین وی یئین
نازک و پەر بەها رون بکەین.

▣ پەیش: سەیدا حافز، ھیشی یە کورتیهکی ژ ژیانا خۆ بۆ خواندھفانین گوفارا پەیش دیار بکەی؟

- سالا ۱۹۲۹ ئەز یى ل بازیری دھوکى بوبویم، ئەز یى مایمە ل
دھوکى ھەتا ۱۹۳۹، عەمری من (۱۰) سال بوبون ھەکو ئەز ژ دھوکى
دەرگەفتیم، من خواندنا خو یا نافنجی و ئامادەیی و زانکویی ل
بەغدا تمام کریه و ل سالا ۱۹۵۵ ژ کولیژا بازرگانیی و ئابوریی
دەرچوویمە. ل سالا ۱۹۵۶ من دهست ب نفیسینی کریه، ل سالا ۱۹۵۷
ئەز بوبو مە سەرنفیسەری گوفارا (ھیوا) یا کول بەغدا ژ لاین
(یانەی سەرگەوتى کورد)، دەرگەت ئەز ل سەر وی کاری بەردەوام
بوبوم ھەتا سالا ۱۹۵۹، پاشی من دهست ژی بەردا چونکو من دفیا ئەز

گوڤارهک دى يا کومهلايەتى و روشهنىرى دەربىخم ب ناڤى
(روناھى) سەرەك زارى وى كرمانجى بىت و وي دەمى من ھەست پى
كىر نشيسيهرين مە يېن كرمانچ، دېنى بەشنىڭ نشيسينى، ژېلى كەتكا
گەلەك كىيم، ئانكۇ ژ (٤ - ٥) زىدەتر نەبۈون، فيجا من دەپيا ئەز وى
گوڤارى دەربىخم دا زمانى كرمانجى ژى وەراري بىكت و نشيسير بۇ
مە پەيدا بن و گوڤارا خۇ بىرەق بېهن و روشهنىرى ل دەھەرا
بەھدىنا پەيدا بىيت كۆ مە ژى زارەكىن ھەى كۆ نشيسيهرين مە دىيار
بن، پشتى شورەشا (١٩٥٨) ل ١٥ تىرمەھىن ژ من هاتە خواستن پشقا
كوردى يېن كرمانجى ل ئىزگى بەغدا دابىمەزىينم.

□ پەيىف: سەيدا بەرى جەنابى تە بەحسى ئىزگى كوردى بىمەت،
مە پى خوشە بىزانىن كا جەنابى تە چەوا فيئر بۇو نشيسيينا كوردى؟
- ب راستى ئەز ل ج مەكتەبا فيئر نەبۈيمە نشيسيينا كوردى و ل ج
قوتابخانا من نەخواندى يە، بەروفازى، ئەز ژ بچويكاتى د ناڭ
كومەلەكى عەرەبى دا ژىايىمە. خول مال ژ كۆ مالا مامى من بۇ،
ژىناما من عەرەب بۇو، مە ب عەرەبى دئاخفت ج ھەست من نەبۈون
من پالدىن كۆ ئەز ب كوردى بىنۋىسىم، بەلى ئەۋى ئەز فيئرى
كوردىنيي كرييم كۆ ئەو رى من گىرتى، من مامەك ھەبۇ ب رەحمەت
بىت ناڤى وى عبدالرحمن قازى بۇو، ئەفسەر بۇو د لەشكەرئ عيراقى
دا، ئەۋى كوردىنى دگەل (ھىوا) يېن و كومەلىيىن كوردى دىكىر، جارجارا
بو من بەحسى كوردىنيي و بەحسى نەتەوايەتىي دىكىر، ب تايىبەتى ل
سالا ١٩٥٤ ل دەمى شورەشا بارزان يا دووئى، بەلى د وى شورەشى دا

مامی من عبدالرحمن ل بهری شهرباری ل جمهوری ب تاوانا کو هاریکاری دگه ل شوره‌شقانا دکهت گرت و نهفی کر و بره (کوت) کو مه‌حکمه دا هیته کرن، بریار ئهو بوو کو بھینه سیداره‌دان ب خیانه‌تا مهزن تاوانا وی (الخیانه العظمى) بوو، پاشی ب هاریکاریا هندک دؤست و خیرخازیین عه‌ردد و کورد هاته بردان، جاره‌کا دی زفریله ل سهر کاری خو، فیجا ئهو مامی من ب ره‌حمه‌ت بیت ئهز فیرى کوردینیی کرم ژبه‌ر هندی هه‌رددم من هزر دهندي دا دکر کو جاره‌کی ئهز ژی ب کوردى بخوینم، بنقیسم، ب تایبەتى دەمىن هندک روژنامه و گوفارین سورىي بو مە دهاتن مينا (روناھى) و (هاوار) ئەڭ گوڤار و روژنامه وی هەمى نيشا من ددان، پشتى سەيدايىچەرخوين دیوانا خۆ چاپكى، ئهز دېبىزىم سالا ۱۹۴۵ بوو، ئىكەم چاپ ئەۋۇزى ھەبوو، نيشا مەددا و بو مە دخواند، ئەقىنچى چەندى ئهز پېچەکى پالدام کو قىنى رىكى بىگرم، رىكا کوردینیي، ئەگەر ئهز بخو وەكى من گوتى د جقاکەكى عه‌رەبى دا مهزن ببوم، من ھايىزى نەبو کو تىشتكى ھوسا يىھى، ل ۱۵ تىرمە‌ها سالا ۱۹۵۸ ئهز برمە وزارتى بەرهانىي ل بەغدا، ب ترومبيلەكا عەسکەری برم، ئهز عەجىب گرتى مام، کو من ببەنه جەھەكى وەسا، چونكى نە ئهز ژ لايەنگەرین مەلهكى بوم و نە يىئىن سەرددەمى كەفن، ئهز برمە دائىرەكى ل ئىستخاراتا عەسکەری، بەرىخو دەھەننى رىقەبەرلى ئىستخاراتى کو زانى ئەزم، ژ پېشت مىزى دەركەفت و پېشوازيا من كر، ئهز يى بەرلى خو دەھەننى ئىك ب جلکىن مەدەنلى نافى وی (سلیم

الفخرى) بول ناك يى روينشتى يه، سليم الفخرى ئەفسەرەكى عيراقى يى كەفن بwoo ژ لەشكەرى هاتبو دوييرئيختىن ژبەر هزر و بىرو بوجۇونىن وى يىن چەپرەو، ئەڭ سەلیم فەخرى يه من دنياسى، دوهختى دا ل بەغدا قونتەرچى بwoo، من ژ ھنگى ئەو لايمىن قونتەرچياتىن گرتبوو، ئەو ئەفسەرەكى دى بو نافى وى جەلال ئەمین بەگ خەلكى سليمانىي بwoo، ژ مەبابادى هاتبو ئەو ژى ئامر فەوح بول مەبابادى من قونتەراتىن بچوپىك ددانە فين كو بۇ خو شول بىكەن، قىيىجا ژبەر ئەقى من پەيوندى د گەل سليم الفخرى ھەبwoo، بەريخۇ دەدمى ل دەف رېشەبەرى ئىستخاراتى ئاخفت و گوتى: ھەر وەكى من زانى جەنابى تە رەوشەنبىرەكە و شارەزايە د زمانى كوردى دا، ئەز حەز دكەم پشکەكا كوردى يا كرمانجى ل ئىزىزگى بەغدا فەكەين بۇ دور و پشتىن مە، ئەۋىن كرمانچ تىيگەهن و شەوفقا شورەشا ۱۴ تىرمەھى بگەھته وان، من ژى گوتى سەرچاڭا ئەز ئامادەمە كو خزمەتكى پېشىشى شورەشا تىرمەھى بکەم. ئەز فرىكرەمە ئىزىزگەلى وېرى من دەست ب كارى خو كر، بەلى من كەس نەبwoo ب راستى هارىكاريا من بکەت، بۇ نمونە ئەز دەنگ و باسا بېڭم و تەعليقىن سىاسى چىكەم، و پروگراما پېشىش كەم، ئەز بتنى نەدشىام ل كولىيڭا حقوقى مە شاگىددەك ھەبوبو نافى وى (تەحسىن ئەحمد بەگ بەروارى) بwoo، ئەۋۇزى گەنجەكى خوين گەرم بwoo و كوردىا وى ياش بwoo، من بەرى ھنگى جەرباند بwoo، وەختى ئەز سەرنقىسىرى گۇفارا ھىوا ھندەك كار من ددانى، جامىرى جوان

پی رادبوو، من خو گەهاندنی و من گوتی: تەحسین دڤیت تو بھییه ئیزگەی، ئەویژی گوت سەرچافا ئەز ئامادەمە، دوو سی حەفتیەک پی چون ئەم ب تىن بۇوین. پاشى سەیدايى صادق بەھائەددىن هات، حەفتىي جارەكى پروگرامەك ھەبو، پروگرامى وى پەيوەندىدار بۇو ب دارستانىن كوردىستاني فە، پروگرامەكى حەفتانە چارىك سەعەتنى ھەبۇو، ئەو شىخ عبدالحميد ئەتروشى كۆ ھنگى قازىي بەغدا بۇ، بەرnamەكى دىينى ھەبۇو چارىك سەعەتنى بۇ، ئەۋۇزى حەفتىي جارەكى، من گوتە صادق من پېيىستى ب تەھەيە من دڤیت تو ھارىكاريا مە بکەي، صادق ڙى هات جامىرى پشتى ھنگى من خو گەھاندە گەنجىن مە ئەفىن ل بەغدا رىشەبەرىن بەدالا بۇون ل وەكى حسن جندى و قاسم محمد ل بەغدا رىشەبەرىن بەدالا بۇون ل بەغدا، سەیدايى ئەنور مايى وى دەمى دهات ھندەك پروگرام پېشکىش دىرىن ھەفتانە، پشتى ھاتنا سەیدايى جەگەرخوين بۇ بەغدا بوها拉 سالا ۱۹۵۹ ئەويژى چەند پروگرام مە بو تەرتىپ كربون بۇ سەیدايى جەگەرخوين ھەفتانە ئەۋۇزى بەنیت و پېشکىش كەت، ھەروەسا سەیدايى محمد علۇ خوجە ئەۋۇزى دگەل جەگەرخوين بۇ ڙ سورىيەتلىك.

□ پەيىف: ئەم دى ل فىرە پرسىيارەكى ڙ جەنابى تە كەين، ئەرىنى نە ئەو بۇ ھنگى ل دەفھەرا سلىقانەيىا. سەرپەرشتىيا شورەشا ئەيلولى دىرى، ھنگى دگوتىن ماموستا ھەگەر ئەفە ئەوبىت بارەگايى خو يى سەرەكى ل تۈركىزا دانابو و بابى من گەلەك جارا بەحسى وى دىرى و

دگوت مروفهکی گەلهك جامىر و تىيگەھشتى بwoo، كوردىكى پاقز بwoo،
دگوتن پىشەرگەي گەلهك حەز ڙى دكر؟

- بەلى نەوى، ئەويژى چەند پرۆگرام پىشكىش دىرن،
جەگەرخوين ل بھارا ۱۹۵۹ هاتە بەغدا، روزا گەھشتى يە بەغدا
تىلەفون بو ئىزىگەي كر چونكى من و جەگەرخوينى و قدرى جانى
ب كاغەزا پەيوەندى دگەل ئىك ھەبوون دوهختى دا. جەگەرخوينى
بۇ من كاغەز و شعر فرىدىكەن هندى ڙ من دهات من بەلاڻ دىرن،
فيجا دەمى جەگەرخوين و سەيدايى قەدرى جان هاتىنە بەغدا،
ئىكسەر تىلەفون بو ئىزىگەي كرن من ڙى ئىزىگە هيلا و ب هيقيا
صادق و تەحسىنى قە و ئەز سوارى ترومبيلا خۆ بوم و چومە
خزمەتا وان، من باودر نەدكىر يېن هاتىن، محمد علۇ خوجە دگەل
من بwoo، هەر ل وى ئوتىلى ئوتىلەك بو(ساحە الوبە) ئەز چوم ل
خزمەتا وان ل وى ئوتىلى.

□ پەيفـ باشە سەيدا ئەگەر ئەم پىچەكى بىزفرينه ل سەر
كونگرى ئىكەتىيا نشيسيرىن كورد، دامەززانىدا ئىكەتىيا نشيسيرىن
كورد چەوا بwoo، ئەو تشتى ل پىشيا كونگرهى هاتىنە كرن وەركرتنا
ئيجازى كو جەنابى تە ئىك ژوان نشيسيرىن پىشەنگ يى، د گەل
وانا، بومە تشتمەكى ل سەر روھن بکە وەك مىزۋووەك؟

- ئىكەتىيا نشيسيرىن كورد ل بەغدا ڙ لايى روشەنبىرىن كورد
ئەز ئىك ژوان بوم، دوهختى دا من خو حسىب دكى روشەنبىر هاتىمە
دامەززانىدا.

□ پهیف: سالا چمندی بورو؟

- باش بيرا من ناهیت بهلى نهز دبیژم ئیجازه ل ۱۹۷۰/۲/۱۰ ودرگرتن و كونگره ل ۲۲-۲۲ حوزه‌برانا ۱۹۷۰ ل (قاعده الخلد) ل به‌غدا هاته گریدان، نهفه ئیکەمین كونگره بورو هاتىه گریدان باش بира من دهیت سه‌يدايى هەزار تىدا بورو، سه‌يدايى شىخ مەممۇح بريفكاني تىدا بورو، هندەك دوست و برادرىن مە يىن سليمانىي و كەركوكى و هەۋپىرى ڙى تىدا بورون، پشتى كونگره هاتىه كرن، من دهست ب کارى خو كر لقى دھوك ل ۸/۲۸ ل سالا ۱۹۷۱ هاته دامەزراندن مە چەند كەسەكا ئەڤىن ل دەۋھەرا بەهدينان وەكى سه‌يدايى صادق و سه‌يدايى صالح، سه‌يدايى محمد ئەمین و نهز يېڭ ژوان بوروم مە وەكى داخازنامەكى پېشکىشى ئېكەتىي كر، مە گوتى لقەكى ل دھۆكى فەكهەن، قىچا ئەو بو لق ل دھۆكى هاتە فەكرن و شىخ مەممۇح ب ئىتبار ئەندامى دەستەكا بالا يا رېشەبرىا ئېكەتىي بورو، مە ئەو هەلبزارت كو بەيىتە دھۆكى نهز دبیژم ئەمین ئوسمان ڙى دگەل هاتبورو.

□ پهیف: ئەرى وي دەمى ژمارا رەوشەنبىر و ئەدىبىن كوردى زان ل دەۋھەرى دگەھشته رادى قانۇنى كو لقەك بۇ بەيىتە فەكرن؟

- مە هەميا دگوت ئەم تايى دھۆكى نه، مە ئەو نشيئەرلەن وېرى مە هەميا دگوتى ئەم ئەوين دا بىكەينه قانۇنى و لقەكى ل دەۋھەرى فەكهەن، مە هەميا خول سەر حسابا دھۆكى دانا بورو، بهلى پا راستى نشيئەر مە نەبۇن رەوشەنبىرىن مە گەلهك دكىم بورون، بهلى پا

نوکه ژ (۱۵۰) یا دهرباز بونینه چافین من پی روهن دین نوکه گەنجىن
وهكى هەوه دېبىنم كەتىنە مەيدانى، كەيىفا من دھىيت من باوهر
نەدكر ئەڭ روزە دى ھىيت، من دگوت ئەز دى سەرى خودانم، ۋىن
روزى نابىئىم بەلىن الحمدلە من ئەو رۆز دىت.

□ پەيىف: سەيدا سەر رولى تە يىن رەوشەنبىرى، تە چەوا روناهى
نىاسى و روناهىي چەوا روناهى دىت؟

- والله روناهى د قۇوناغەكا گەلەك تارى دا دبورى، بەرى
ئىمتىيازى بىدەنە من (۱۶) ھەيىشا ئەز ل ھىقىيا ئىمتىيازى مام، وەزىرى
مە يىن بەرپرسى ئىمتىيازا فوئاد عارف بۇو. فوئاد عارف كورده ژىلى
كوردىنىي دوستى من بۇو، دوھختى دا لىوا بۇو، ژ گەنجىن شورەشا ۱۴
تىرىمەھى بۇو، پەيوەندىيەن وى دگەل عبدالكريم ى باش بۇون، دگوتە
عبدالكريم فاسىم (كەرىم ھەكىنەتىنەن) دەنگىزلىكىنەن دەنگىزلىكىنەن
حاكم عەسکرى بۇو (احمد). ھەر وەكى من گوتى دەقەرا مە ژ لايىن
نەھىيىسىنى و خواندىنى گەلەك پاشكەتى بۇو و ئەو بو ئەز پالدىام، و
بويە پالدەرك بىرەن بۇ من كو ئەز يىن رېزد بوم ل سەر دەرىخستنا
گوفارەكى ب زارى كرمانجى بىت، ل رۆژناما بەلاڭ دىكىن، كو من
داخازەك يا كرى، سەيدايى رەفيق حلمى ب رەحىمەت بىت پى
نەخوش بۇو، بەرى ئەمرى خودى بىكتە ب دەمەكى گەلەك كىيم ئەز
گەھشتمە خزمەتا وى، د ناڭ جەدا بۇو، بىرادەركى دى كوردى مە
بۇو. ئىينا رەفيق حلمى سەرى خو بلند كر و گوتى: كورى باوكم
بىستومە تە داخازنامە يا بلند كرى بۇ گوفارەكى ب كوردى

دەركەفيت، من ژى گوتى: بەلى قوربان من يا خواستى سەرداك زمانى
وئى كرمانجى بيت، چونكى جەنابى تە دزانىت كو دەفهرا مەيا
بەھدىنا گەلەك يا پاشكەفتى يە ژ لايى خاندىنى و نفيسينى فە، ۋېجا
من دېيت بزاقەك تورەي ل دەفهرى پەيدا بيت، گوتى: كارەكىن
پىروزە بارك الله، ئەو براھدرى مە ئەدۇي ئەندازىيار گوتى برا ئەدى
سەر زمانەكەي كرمانجى ئەبى؟ من گوتى: بەلى كاك، گوت بەخوا
ھەر ئىستا پېيت دەلىم پرۆژەكت فاشله، سەرنەكەتووە، بەرى ئەز
بەرسقا وي بىدم رەفيق حلمى سەرى خو ژ ناڭ جها راکر و پشتا
خودا باليفكى و گوتى: ھەرى كورم، گوتى: بەلى گوتى: تە پېش
ئىستا تىشتك نوسىيۇتە؟ ھوسا ب توندى دگەل ئاخفت گوتى: نە خىر
ماموستا گوڤارەك دەرت كردۇ رۇزىنامەك دەرت كردۇ؟ گوت: نە، ئى
گوتى كورى باوكم باشه خەلک ئەيە وئى ئىش بكا تو حەفت چى يە
وھسا خەلكى دشكىتىن!! جامىر والله بىدەنگ بۇو، بەلى رەفيق حلمى
دىسان گوت: كورى باوكم گوئ مەدە كەسى، ئەمە رىبازەكى پىروزە
تو حەقى و ئەز ب ھەمى دلى خو دوعا بولە دەكەم، تو سەركەفى
ئەفە سەيدابىن رەفيق حليم بۇو.

□ پەيىش: وھسا دىارە كو رەفيق حلمى مروۋەكىن روۋەنلىرى و
تىيگەھشتى و دووربىن بۇو، حەز ژ مللەتى خو دكر، دەپيا وەرارا
روۋەنلىرى ھەبىت، رۇزىنامەقانى ل دەفهرى پەيدا بېيت، زارى
كرمانجى ژى دخزمەتا كوردىنيي دا رىا خو بېينىت ھەستى وى يىن

نەتەوھىي بىند بۇو، جەنابىي وى دزانى چەند تىشتكىن پېرۈزە تو پىن
دئاخفى، لەوا بەرسقَا وى وەسا ب دژوارى دا؟

بەلى پاشقەبر و باش پاشقە بر، بەرسقَا وى ژى گەلەك ب
دژوارى دا. من داخازنامە پېشکىش كر، وزارەتا ئيرشادى، (وزارە
الارشاد) ھنگى شويينا راگەھاندى بۇو. من هزر دكىر ب دوو رۆزا دى
ئىمتياز دەركەفيت، پشتى حەفتىيەكى دو حەفتىيا، ماوهەك ب سەرقە
چو، من تىلەفون بولى كاك فۇئادى كر، من گوتى: كاك فۇئاد من
تىشتكىن ھوسا يى پېشکىش كرى، داخازا مە بولى ئىمتيازى ج لىيەت؟
گوتى: كاك بەددىتىم نىنە ئەممە بە دەستى حاكمى عەسکەرى يە، دوو
ئەو موافقەتى ل سەر ئىمتيازاتا دكەت، بەدەستى وزىرى يە، دوو
حەفتىيەن دى ب سەرقەچون، من تىلەفونەكا دى بولى كر، گوتى، كاك
والله ھىشتا جەوابى حاكم عەسکەرى نەھاتووە، من ژى گوتى، كاك
فواذ حاكم عەسکەرى ئەفسەردەكە ژ ئەفسەرىيەن تە، تو ئامىرى وى
بۇي، دى تىلەفونى راکەي و بىيىنى احمد، دى بىيىتىه تە (نعم
سىدى) دى بىيىنى، فلاں شولى ب رىيشهبەت، تو وزىرى تو نە وەكى
منى، ئەز نەشىم وە بىيىمى، تو دشىي گوتى. كاكه ئاھىر وانىيە،
بەددىتىم نىيە خوا حافىز، خوا حافىز حەفتىيەك تا (١٠) رۆزىيەن دى
پېيىھە چون، ئەز چومە وزارەتى من فۇئاد عارف دىيت و من گوتى:
برا ئەقە بونە دو هەيىف ئەقە ژ دوو هەيىشا پىرە، گوتى: كاكه بە
دەستىم نىيە، كورە چون بەدەستت نىيە گوتى، بەدەستىم نىيە، من گوتى:
ھندى تو وزىر ۋىجا ئەز موراجەعەتا تە ناكم و خوا حافىز،

نامه‌وی ئەگەر بىدەيە من ژى من نەقىت گوت، تورە نەبە من گوتى،
با تورە ئەبم، خوا حافيز، من ل دەرگەھى دا و ئىڭارى ئەز ل
ئىزگەى بوم على عبدالعزيز ب رەحمەت بىت ھنگى ل بەغدا عەميد
بۇو، ئەفسەر بۇو، دهاتە ل ناك من ب شەقى ئەم دەركەتىن، (مەلا
مستەفا) ب رەحمەت بىت ھنگى ژ سوقىيەتى هاتبۇقە، خانىيەك
دابونى خانىي (نورى السعید) بۇو دوهختى دا قەسرەك مەزن بۇو ل
سەر شەتى بەغدا ل (كرخ) بەرامبەر ئىزگەى ئەم دا ژ ئىزگەى
دەركەفيين دا بىزىم على دا بچىن چایا خو فەخوين ئەگەر رەحمەتى
ل ويىرى با دا بېنهكى سلاڭ كەيىن و ل خزمەتا وى راۋستىن ئەگەر
ل ويىرى نەبا دا چایا خو فەخوين و دەركەفيين، ديوانخانە ھەرددەم يَا
تىرى بۇو، ئەم وى روزى چوين ئەروزا من و فۇئاد عارفى شەركىرى،
سېيدى ئەز بەرىخو د دەمى (مەلا مستەفا) ب رەحمەت بىت يى ژ
دەركەھى قەسىرى دەركەفييت يى دەيتە كۆچكى من دىت ب دەستى
كاڙى من كر، من ژى كرە غار و ئەز بەزىم چومە خزمەتا جەنابى
وى، چومە دەستى وى، گوتى: وەرە ئەفندى - دگوتە من ئەفەندى -
من دگوتى، ئەزبەنى. گوتى: تە و فۇئاد عارفى ئەفۇرۇ چبۇو؟ ئەز
بزدىمام، روح دمن نەما، ھە فالى فۇئاد عارفى يە، ئەز كىيمە بىنسبەت
فۇئاد عارفى و مەلا مستەفا؟ روح دلهشى من دا نەما، من گوت
خودى وەكىلە ئەز تى چوم من ژى گوتى، ئەزبەنى والله حال و
مەسەلىيەن من و فۇئاد عارفى ئەفەنە، و من ج زىدەگاڭى نەكىريە و بى
ئەدبى نەكىريە، من گوت نەكۈ وى ب رەنگەكى دى بۇ فەگوهاست

بیت، ئەزبەنی حال و مەسىھلیئن من وي ئەفە بۇون، كەنگەشە من كىر، ئینا گوتى: وەتوف، من گوتى: ئەرى والله ئەزبەنی راستىيا وي ئەقەمە، ئەفە سەرى (۱۲) ھېيانە من داخازدك يا پېشکىشى فوئاد عارف كىرى دېيىرته من بىدەستى من نىيە بىدەستى حاكم عەسکەرلى يە و حاكم عەسکەرلى ئەفسەرى وي بوى دوهختى دا ھەما مەلا مستەفا دەست خو ھافىتە ستوكوركا خو و گوت: والله دى خەندىقىن فوئاد عارفى چەوا وەل تە كىر؟ من گوتى: ئەزبەنی پا والله ئەفە ب سەرى من ئىنایە ژنۇي روح ھاتە دەست و پىن من، ژنۇي خوبىن دىگىيانى من گەريا، پېشى هنگى حەفت ھەيقىن دى ئىميتساڭ كېرۆ بۇو، ھەتا ئەو ئيقالە بوى وەزارەت ئيقالە بۇو، كەيىفا من گەلەك ھات ئەفە ل دوماهيا سالا ۱۹۵۹ و سەرى سالا ۱۹۶۰ ئانكى من ل سەرى سالا ۱۹۵۹ پېشکىش كربو و ھەتا ھافىينا سالا ۱۹۶۰ ج ژى ديار نەبۇو، وەزارەت ھاتە گۇھارتىن. هو بەرى خو دەدمىن وزىر الاعلام و وزىر الارشاد د. فيصل السامر مروۋەتكە ژ گروپا چادرچى يە و ژ نافەندەكا ديموکراسى يە، بەلى پېچەكى يىن چەپتە ژ كامىل چادرچىي وان، دوستى منه و ماموستا بو ل زانكويى ئەز باش دنياسىم. مدیر الصحافە العام عبدالمجيد الونداوى ئەۋۇزى سەرنىشىسىرى (الاھالى) بۇو، رۆزىناما كامىل چادرچى بو ئەۋۇزى (بوىيە مدیر الصحافە العام) وېي دى بوىيە وزىر ھەردو ھەقالىن، من گوتى: دى چەپ زىبا ھەنداۋىنى دەمىزىمىن بەرى خو دەدمىن عبدالمجيد وان كەم ئەز چۈم وەزارەتا ئىرىشادى بەرى خو دەدمىن عبدالمجيد الونداوى يىن دھىيتكە خوارى ل سەر درەجكى ئەز دىتىم، اهلا استاذ

حافر من گوتى، ئەز بى هاتىم پىروز باهيا ھەوھ و الله دگەل من زڤرى
و چوينه قە و ل نك دكتور فيصل پىروز بيت و موفق بى ھەر ل بيرا
من نىنە كۆ دى ئىمتىازى دەنە من يان نە، چونكى (١٩) ھەيف بۇون
نەدانە من، والله عبدالمجيد الونداوى گوتى، استاڙ حافز، من گوتى:
بەلىٽ و گوت، انا قارى فى جريده اتحاد الشعب اكپر من سنه انت
مقدم گلب امتياز مجله كورديه.. من گوتى: نعم استاڙ گوت:
(طلعت؟) من گوتى نە (والله ما طلعت لحد الاٽ)، گوتى ئەھو چەوا من
گوتى: بەلىٽ والله، گوتى (لماذا انت ماتعرفه)، من گوتى: بەلىٽ والله
دوسته چەوا نانىاسم گوت: پا بوجى ئىمتىاز نەدانە تە، من گوتى
دگوت: دددستى حاكم عەسکەرى دايىھ ھەما من دىت دەست دا
چەكمەچىا خۇ د. فيصل كاغەزەك ئىينا دەرى گوتى: (قىدم طلب) من
ژى رىز و نىف نقىسىن (السيد وزير الارشاد... ارجو التفضل بالموافقة
علي منحي امتياز مجلة كوردية باسم روناهىي) ھەر ئىكسەر خەتكە
لىٽ كر و رېقەبەرى مەكتەبا وي هات و گوتى: ھەرە فى داخازى
تەمام بکە چا و قەھوھ و جىكارەك ھىشتا من خلاس نەكرين باوھر بکە
كاغەزا ئىمتىازى بو من هات و فۇئاد عارف (١٩) ھەيشا گىروگىر، د.
فيصل السامرى ب نىف سەعەتى وەرقە گەھاندە دەستى من
ئىمتىازا گوفارى گەھشته دەستى من و ئىينا من دەست پېكىر و
نقىسىرىن مە ئەۋىن كرمانچ ل دور كوم بۇون ب راستى
ھارىكارىيەكا باش كرن و ب تايىبهتى سەيداىي (انور مایى) پاشتى
ھنگى ھەزارى ژى ج تەخسىرى نەكىر بۇو بۇ راستقەكىنى و بۇ هاتن

و چونا چاپخانی و همتا بو فریکرنا وئى د بەرى دا، دا كەته رزمە و دەته بەريدىٽ و فرىٽ كەت.

□ پەيىش: ئەرىٽ ج بابىت د گۇفارا روناھىيىن دا بەلاڻ دبۇون؟

- بابەتىين كومەلايەتى ئەدەبى ھەلبەست و چىروكىيەن كورت و جەھەكى تايىبەت بو بىزافىن رېكھراوا دوى دەمى دا ھەبۇو، بەلى باھرا پەت كومەلايەتى و مىزۈوبىي بۇون.

□ پەيىش: چەند ھېزمار ژى دەركەتن و چەن ۋەكىش؟

- ۱۹ ھېزمار ژى دەركەتن، بەلى سى ھېزمارىيەن دوماھىيىن گەلهەك دلاواز بۇون، چونكى سالا ۱۹۶۱ بۇ، نىزىكى شورەشا ئىلونى بۇو، دوى دەمى دا بىزافا نېھىسىنى و خواندىنى و بەلاڭىرىنى ياخلاۋا بۇو، كوسپ و ئاستەنگ دئىخىستەنە درېكا مەدا، بۇ نەمۇونە پۇستە ب زەممەت فرىيىدەرن، ھەكە گۇفارىيەن كوردى ل دەڤ ئېكى دىتىبانا ب تايىبەتى ل دەقەرا مە، دەقەرا بەھەدىيان، حساب دىك ئەقە بەلگەنامەيدەكَا ئاشكەرایە ل سەر وان ئانكۆ دئىشاندىن، ھەر وەسا ئىزگە ژى گەلهەك للاواز بۇو، ل شواتا ۱۹۶۱ بەرى دەستپېيىكىرنا شورەشا ئەيلىۇنى من دەست ژ كارى بەردا، ئەز نەدشىام بىمىن، من ھىللا.

□ پەيىش: سەيدا ھەكە ھەندەك بىرھاتنىن خو يىنن پەيوەندىدار ب رووشەبىرى و رووشەنبىرانقە تە بۇ مە ۋەكىيىرابان؟ بۇ نەمۇنە دەمنى جەنابى تە و مام ھەزار چوينە دەقەرا لالش، مەبەست ژ گەريانا ھەوە ج بۇو؟

- ههڙاري (چيشتى مجيور) دا يا بهحس کري دوهختي دا ئهم ڙالش دوير بووين دو سى سەعەتھا کا ئهز و ههڙار ڙي ههڪ تەمبەلترین کەس نهبان ل کوردستانى بُو بریشه چونى، ئهز و ههڙار بوين بو بریشه چونىن ئهز و ئهو ههڙدم ل دووماهيا هەميا بووين، ئهم نه دشيان بریشه بچين، ئهم ل نافبهرا بريفكا و بالته بويين، ههڙاري گوتى برا تو خو زيرهك بکه دا بچينه لاش من گوتى: ئهز خو زيرهك بکه، من ڙي گوتى: سەيدا لالشا ج!! دو سى سەعەتا دقييت بریشه بچين ما گالتھيء، گوتى: کورا سى سەعەت، سى سەعەت گوتى: بەيانى زوو له خەو هەلئەسييەن و بەرى تەياره بەيەن ئەرۋين، من ڙي گوتى بلا دى کەينه دوو قوناغه گەن دى چينه نك زېدکى (عبدى ئاغا) دا خوارنه گەن بدهته مە هەر وەکو جارا دى گوشت دايە تە پاشى دى چين، گوتى: نەوالله ئىيكسەر دەچينه لالش. من ڙي گوتى: باشه، مە پرسىيار ڙ پېشەمرگەي کر کا لالش چەندنا دويره، گوتى: دوو سەعەتا ئانکو بو من و ههڙاري سى سەعەتا بو چارئ مەدا رى، ل چيابيەكى ئهم سەركەفتىن، ههڙاري مە ما ل دووماهىي من گوتى: ههڙار زويىه دى ودره، گوت: ئى دېم دېم بەريخو ددهمى دوو فروكىن مىڭ هاتن چارىك سەعەتى زفرين، زفرين، هندهك جه گولله بارانكرن، ئهم ڙي ل سەرئ چيائينه، مە سەرئ خو دا بن كەفرى ئەڻ رويدانه ل سالا ۱۹۶۳ هەيغا تيرمه هەن بوو پشتى بېنه گەن ههڙار هات يى دكته کەنى ئانکو پشتى فروكه چوين من گوتى ها گوتى: ئەرى نازانى چيم؟ تە ج كر، گوت: (ھەك)

دنهنگى ناشرينىن هەوە گەھشتىيە من كۆ لەزى بىكم، من گوت خوا فروكە بېيت)، بەلكى روينىن، گوت ھېشتىا من دوعا خۇ تەمام نەكري دوو فروكە هاتن و هوين روينشتن، فيجا ب قى دەردەسەرىي و ب قىن حالى شەپەر زە ئەم گەھشتىيە لالش، خەلکى وىرئى ھەزار و فەقىر و مجيور ل وىرئى بۇون. ئەم دەگەل وان كەتىيە سوھبەتى جەگەرخوين گوتى وەرن ئەو علمى دىسنگى ھەوەدا دەقىت بېيتە نەفييىسىن ئەفە دى بەر زە بىت ئەفە چىنابىت من ژى گۆتى: ژ دەستورىريا ھەوە دى چەم جىكارەكى كىشىم، ئەز پىچەكى ژى دويىر كەفتىم، ئەم ب شەقىن ماينە ل لالش جامىرا گەلەك خزمەتا مە كىن ئەم بىرىنە دۈزۈرا مەزارى قە ئەم چوينە مەرقەدى مە سەرادا، ئىيقارىيەكا درەنگە روزا دووپى ئەم زەفرىنە قە، گەريانا مە گەلەك يا خوش بۇون ب راستى پېشىتى كومبۇن خلاس دېبۇون ھەزار دا ھېيت ل سەر كاغەزى نەفييىسىت ھەتا بەرى سېپىدى نەدەھىلە ئەز بىنشم.

سەيدايى گوران ژى گەلەك بىرھاتنىن خوش من دەگەل ھەنە، ب راستى ب رەحمەت بىت سەيدايى گوران بو چارەكىنا مەعىدى جارەكى چوبۇ (موسکو) و ھندەك پەنجەشىر ژى لى بۇو، مە دەنگ و باسین وى گولى نەدبۇون بەلى ھەزارى روزانە بو مە دەنگ و باسین وى دئىنان، جارەكى ھەزار هاتە نك من گوتى: ماموستا گوران شەقىدى يى گەھشتى وېنى ل مالا خو، مالا وى ژى ھنگى ل بەغدا بۇو، گوتى: ئىيقارى دى ھېيمە ل نك تە دا بچىنە خزمەتا وى، من گوتى باشه، ئىيقارى ئەم چوين بەرى خۇ دەدەينى لايى جادەكى (شارع

الشجر) ل (بەتاوین)، جادەکا ب قەرەبالىغە بچويك ياريا ل بەر دەرگەھى دەكەن ھورنىن ترومېبلا بشەق و روز شول دەكەن، مە دەرگەھى سەيدايى (گوران) قوتا، بەرئ خۇ دەدىن ئۇران بخۇ ھات دەرگەھ فەكر، چوينە دەستى وى ماموسىتا ئۇران ما كەس ل مال نىنە؟ گوتى نە والله ئەز بتنى مە، ئەم روينشتىن مە سوھبەت كرن، بەحسى نەخوشىا خۇ و چارەكىنى كر كانى چەند قەدرى وى گرتى، پاشتى ھنگى مە گوتى پا چەوا تو ل ۋېرى بتنى كەسەك ل ۋېرى نىنە، ھنگى ژى شورەش، شورەشا ئىلۇنى دەست پىكىر بۇ، گوتى: ب خودى ئەز نەشىم بچەمە سلىيمانىي يى گوتىيە من نەچە سلىيمانىي نەكۆ ل سلىيمانىي توشى ئارىشەكى ببى، باشە چەوا ھەزارى گوتى: پا دى كەرمەكە پا تۇو دى چەكەي ل ۋېرى ھەما رابە دى چىن مال ل نك من دى خزمەتا تە كەين ئەوى گوتى سپاس من ژى گوتى: بابا جەن من ژى فەرەدە ل مال ئۇدا تە و جەن تە و خزمەتا تە ئەمامادەنە ژى ج زەممەتى ب تەفە نابەين، چونكى مە خزمەتكارەك ل مالدا ھەيە دى بوته تەرخان كەين، دىسان سوپاسى كر، باشە خوارنا تە چاوايە، پانى تە مەعىيدە يى ھەي، دەپىت خارنەكا تايىبەت تە ھەبىت، ئەو خارنگەھىن ب رەخ تەفە ھەمى گوشت و سير و فلفل بوهاراتن بو تە خرابىن، گوتى: نە مەرفۇڭ كە ئەنەن سلىيمانىي دى هيىت پىرەنە دى خزمەتا من كەت ۋان روزا، سوبەھى و دوزبە دى هيىت، ژېھر ھندى سوپاس، ھەزارى گوتى: ئەرئ كاكا كا دى رابە ل ۋان كۈزىيەن مالى بگەريي كا تە چ ھەيە، كاغەزەك دەفتەرەك چونكى

پشتی توو دمری عەمەر ب دەستى خودى يە، بەلى پا ئەز دېيىزم ج
نەمايە دانە بېيىزىن خوا لى خوش بو گەلەك تشت ھەبۇو، بەلى پا ج
ب دەستى مە نەكەت، ھەما رابە ب دەف مەدا ھەكە دېيىز خوا لى
خوش بو شوين تېلىن وى يېئن ماین، سەيدايى گوران مروۋەكىن
رەۋەنېير بۇو مروۋەكىن ھەست نازك بۇ، يەعنى دلى وى گەلەك يېئىن
فرەھ بۇو، ژىلى ھندى كۆپتەۋانى زارى كرمانچى بۇ، ل كونگرى
دووپىن ماموستايىن كورد ھنگى من ئەو بابەتى (توحید اللغە) ب
زمانى عەرەبى بەلاڭ كربۇو عصەمەت شەريف وانلى ژى ب ئىنگلەيزى
بەلاڭ كربۇو، ب دلى كەنكەننەن مە يېئن سلێمانىي نەبۇ، من ل بىرە ئەم
چوينە شەقلاوه ئەز و جەمال شەفيق و نسرين فەخرى د ترومېيلا
من دا بويىن ئەز ل سەلاحدەدين راومەستىام دا پانزىنى داگىرم، بەرىخۇ
ددەمى ترومېيلاك هات (عەمەر دەبابەي) دەھاژوت ب رەحمەت بىت،
ابراهيم ئەحمد و عەلى عبدالله يېلى ل گەل، ئەۋۇزى هاتن پانزىنى
داگىن من ژى گوتە وان ب خىر بەھىن ماندو نەبن، ابراهيم ئەحمد
و عەمەر دەبابەي بەرسە من نەدان على عبدالله گوتى: كاكە
سەلامەت بى چونى سەحەت ئەحوالىت چۈونە ؟؟ ئانکو ھنگى ل سەر
من يې حاقد بۇو، ژېھر وى بابەتى (توحید اللغە الكوردىيە) بەرسە
من نەدان، پېچەك نىزىك بۇو من گوتى: ئەفە ج يە؟ على عبدالله
گوت: وازبىنە تو گوئى مە دى .. ئەم چوينە كونگرەي، كونگرەي
ئىكى بىريار دابۇ، لىزنا زمانى ئەز بۇوم و جەگەرخوين بۇو، مە بىريار
دا بۇ كىتىپىن كوردى يېئن دەھىن چاپ كرن بۇ زاروكان ب شىۋى

سەرەکی سورانی بیت و ب شیوی کرمانجی بیتە موتوربەکرن. ھەکە
وی سالى پشتى کونگرەی بو قوتاپیان کتىپ چاپ كرین، (۲) پەيىف
بتنى يىن کرمانجى تىدا بۇون، ئەۋزى (ھەڤال - مەۋە - فەرەۋەك)،
ھەكە ئەم چۈۋىنە کونگرە دووئى، دىسان چۈينە لىزنا زمانى ئەز ل
وېرى بۇوم سەيدايى سادق بۇو، ماموستايىن مە گەلەك تىدا بۇن،
ابراهيم احمد، عبدالله گوران، فۇئاد رەشىد ل سليمانى چاقدىرى
روينىشتىنى بۇو، ئەھۋى روينىشتىن بىرېشە دېرىن ھەكە کونگرەي دەست
پى كرى من دەستى خو بلند كر و گوتى: فەرمۇ ماموستا قازى، من
گوت: ل کونگرە ئىككى مە ئەڭ بىريارە دابۇو ئەفە کونگرە دووئى يە
ئەم ھاتىينى (۳) پەيىن کرمانجى يىن پەسەند بۇين، ئەفە خەلمەتە
ھەر وەكى هوين دزانىن ھەكە مە بېشىت زمانەكى ئىككىرىتى ھەبىت،
دەپىت دەپى ئالى دا دەگەل ئىك پېچەك نەرمەت بىن، ئەز دوپات دەم
کو بىريارا ل کونگرە مەدا بجه بىت، من دىت ابراهيم ئەحمد
دەستى خو بلند كر، گوتى بەرى چەند روزەك نامىلىكەك من بىنى ب
راسى ھەكە ناوەي چەند براەدرەكى دلسوز ل سەر نەبوایه، ئەم
گوت: ئەمە ئىستاخباراتى برىيتانى دەرى كردووه، كاكە ئەمە مەعنى
ئەويە زمانى مە نامىننەت، دى زمانى خو تىكىدەين و دەست پى كر،
ھافىتە مە نەبىزە وي دەمى ابراهيمى بىريارەك دەرىخستى بو
ئەنداما ھەمیا كو چىنابىت ئەفى بابهەتى دەپى کونگرەي دا ۋەكەن،
بەلى من گوھى خو نەدا بىريارا وي بەرى خو دەدەمى عبدالله گورانى
دەستى خو بلند كر و گوتى: برا گىان ئەم ھەمى دزانىن ئەم بەشەكى

بچویکین ژ زمانی کوردى يى دايىك هەر وەکو د نامىلکى دا من خواندى كو ۱۸٪ ژ پرانيا مللەتى كورد چىنابىت ئەم ل سەر ھەمى جىهانى فەرز بکەين دېيت ئەم دگەل رىكەفىن، دېيت ئەم شوين تبلىن خو تىكەل بکەين، دا خەلک ھەمى تىبگەهن ھەر وەکو ئەزمانى عەربى يىن ھەين و يىن مەحلى يىن ھەين، ئەزمانەكى ئىكەرتى بخو دانىن كو مللەتى مە تىبگەھىت، عبدالله گوران گوتى من تەنكىدى ماموستا قازى ئەكم، ئەقە ھەلوىستى عبدالله گورانى بۇو ل سالا ۱۹۵۹ ل كونگرى ئىكىن ھاتىيە گريىدان و سالا ۱۹۶۰ ل كونگرى دووئى.

سەبارەت سەيدايىچىرىخوين ھات و چوقە: ئەم ئەگەر ھەر رۇز پېيڭىھە نەباين، حەفتىي دو سى جارا ئەم ھەر دگەل ئىيڭ بويىن و مە گەلەك بىرھاتنىن خوش يىن پېيڭىھە ھەمین، ئەم پېيڭىھە دەركەفتىن ب شەقى ل بەغدا ئەم درونشىن، ل كونگرەي مە گەلەك بىرھاتنىن خوش يىن ھەمین ھەرددەم گەنجىن مە كوم دبۇن، دا سەيدايىچىرىخوين بەينە جادا (ابو نواس) ب شەقى دا ل وېرى دا روينىن گەلەك حەز ل تاڭا ھەيىشى دىكىر، سەيدايىچىرىخوين دا بومە بەحسى سەربورىيەن خو كەت بەحسى ژيانا خو كەت بەحسى سىاسەتى، ھوزانى و دا بو مە خوينىت ئەم ھەتا سەعەت (۱۲) شەقى دا گۇھى خو دەينى پېچەكى يى توند بۇو بەلى پا يى خوش بۇو.

سەيدايىقەدرى جان: ئەو ژى ئىيڭ ژ رەۋەنپەرىيەن مەزن دەھىتە ھەزماتن، من و سەيدايىقەدرى جان بەرى سالا ۱۹۵۸ كاغەز بۇ ئىيڭ و دوو دەنۋىسىن، بەلى پاشى ۱۹۵۸ بەرى رەحىمەتى باززانى بەھىت، پاشى شورەشا ۱۴ تىرمەھى بۇ من پارچەك ھوزانە ھنارت بۇو، باززانى باززانى – كى قى ناڭى نازانى / د جەنگا وەلات دا / د مەيدانا خەبات دا / بەھلowan / قەھەرەمان) ئەڭ كاغەز بۇ من فرييکر، پاشى شورەشى ب چەند رۆزەكە، ئەز رابۇوم من ئەڭ ھەلبەستە دا (شەمال سائىب) ئەنگى ستران بىئر بۇو، من گوتى: شەمال من دەپت ئەقىنى ھەلبەستى د ماۋى حەفتىيەكى دا ئاوازى بۇ دانى و دروست بېيت، نەھى يە ئىزىگەي بەس قى شولى بکە، حەفتىيەكى من ل ما ئاسى كەر، سېيىدى و ئىشارى ئەز دچوم من سەحدىرى، دا نەدەركەفىت، د

حهفتیهکی دا خلاس کر و مه تومار کر، بو سترانا وي ددمى، پشتي هنگی بو من (مزگین مزگین، گهلى کوردا) فرئ کر، نوکه يا کريه سرود، مه دگوفارا دا بهلاف دکر، مزگین مزگین گهلى کوردان، بهري بارزانی بزفریته فه من نهشیا خو، من پروگرامهک ههبو (شعرو موسیقا) من هوزان و موسیقا وي بهلاف کر، بهري بارزانی بهیته فه، ههتا هندهکا گوت بابه هیش بارزانی نه هاتیه، من گوتی: دى هييت. فیجا رۆژهکی بهري خو ددمى د. عزدین رسول هاته ل نك من، زلامهک يى ل دگهل، يى جوانه و ریک و پیکه، هاته ل نك من گوت: تو في مروفي دنياسي؟ من گوتی کا دى بیژه من کا ئەفه کي يه؟ گوتی ماموستا (قەدری جانه)، من خو تیوهرکر، تیئر ماچى كر، (15) روزا ما ل نك من، میغانى من بو، ههکو بارزانی زفری يه فه ب رەحمەت بیت میغانى حکومەتى بو ل ئوتیلا (سمیر ئەمیس)، قەدری جانى گوت: من دفیت ببینم. من گوتی تو دى چەوا بىنى، تو نا بیزىيە من في قەرد بالغى ب شەۋ و رۆز، ئەمەيدان يا پەر ژ مروفان ب هزاردها خەلك و شاند دى هيئن، (بارزانى اهلا بىك، شعب العراق يھىك) شەرق و غەرب يېئن دھىئن، ئى باشه دى چەوا بىنىن؟ گوتى ب خودى دفیت ئەز ببینم، پشتى چەند رۆزهکا من تەلەفونەك بو صادق شیخ بابوی كر، سكرتىرى بارزانى بوو، من گوتى شیخ صادق چاھى تە ل قەدرى جانى بیت، يى هاتى دفیت بارزانى ببینىت، گوتى: وەرن ئەز دى دەركەفمە ل بەر دەركەھى هندهکا دى فریکەم دا ریکى بو هەوه بکەن ئەم چوین محمد زیاد و عەبدورەھمان ب

ریشه دیتن، گوتی: دئ ج کهن؟ من گوتی دئ چینه خزمه تا بارزانی،
گوت با به ریک نینه مه گوتی: حمه زیاد گوتی و هرن. ئەم چوینه
خزمه تا بارزانی راستی ئەز عه حبیب گرتی مام هەکو بارزانی خو د
قەدری جانی وەركى روندكىن قەدری جانی هاتنه خوارى. ئەم
روينشتىن ب خىرها تنا مەکر، گوتی: ئى تو ل كىرىي، گوتی: ئەز
مېغانى كاك حافزى مه. گوتی نه تو مېغانى منى، گوتە (قەدری
جانى). من گوتی: ئەزبەنى تو مېغانى حکومەتىي گوتی: نه، من
ریکا ھەي چەند مېغانەكا بىنمه ل دەڭ خو، گوت: سادق، گوتی:
بەلى، گوتی: ھەردە قەدری جانى بىنە مېغانى منه. صادق دگەل من
هات چانتى وي ژ مالا ئينا، مه تەسلیم كر، و نىزىكى (15) رۆزا ما ل
نک مەلا مستەفاى.. (يانەي سەركەوتى كورد) قەربالغ بۇ، قەدرى
جانى وەخت نەبو، ب شەقى ھەمي دوستىن وي ھەمى كورد و
عەزىب بۇون مېغان دىكىن، ھەر شەق ھەتا ساعەت (٢٢) شەقى
دخوارن و قەددخوارن، من گوتی: دئ تە ژ يانەي سەركەوتىن قورتال
كەين مه تەرتىبەك كرو مېغاندارىيەك بۇ دوستىن وي و ئەو پارتىن
سەركەوتىن بەرھەفکرن، كو قەدرى جانى ل ويئى بىيىن، ئاھەنگەكا
چايى مه بۇ چىكىر، فيجا (ملا مستەفاى)، گوتی: چىه نامناسى؟
پشتى چويە دەستى، ئىينا من گوتی: ئەز بەنى ئەقە بەشىر مشيرە،
ئەز ل بەر دەرگەھى بوم، ل پىشوازىي، ئىينا گوتی: چاوانى مامۆستا؟
گوتی: ببورە ئەز يى پىر بويىم من هزر نەمايە، بشىر مشيرى گوتی:
قەيدى ناكەت.. ئەۋىزى مه دگەل وي قەدرى جانى كر، ھەتا ھەيغا

وی خلاس بوي زفري فه، پشتى هنگى ل سالا ۱۹۷۲ ئەز چومه شامي، چەند رۆژهکا دگەل مام، ئەز برمە خزمەتا مەدۇھ سليم بەگى، يى نەساخ بwoo، دناڭ جها دا بwoo بەرى ئەمرى خودى بکەت، پشتى هنگى من گۆتى: دى چەمە بىرۇت و دى زفريمه فه پاشى من نەدىتىيە فه ئەز ب فرۇڭى زفرييم.

على سەيدو گورانى من ل عمانى دىت، رۆژهکا خوش من يا دگەل بوراندى، ئەز دېبىزىم سالا (۱۹۷۰ - ۱۹۷۱) بو ئەز ھافىئەكىن چو بومە بىرۇتى دەمى ئەز ژ بىرۇت زفرييمەفه، من دوستەك دىت گۆتى: ئەز ژ عمان دەھىم، سەقا يى چاوانە ل عمان؟ گۆتى: بەغدا جەھنەمە بەلى عمان گەلەك يا خوشە، ئەز و دايىكا سىروانى بوبىن، مە ژى هندەك دوست ل ويىرى يىن هەين، (مala ابراهيم كوردى) من گوتە دەيكى سىروانى ج يەھەكە ب چىنە عمان بەرى ب چىنە بەغدا، لوېرى ئەم چوينە مala ابراهيم كوردى، ئەو ژىك دەرنىاسن ل عمان، ل ويىرى زانى، تىلەفون بو على سەيدو گورانى كرن، گۆتى: فلان كەس يى هاتى، هنگى ژى ئەز دېبىزىم ئەندامىن ھارىكاربوبىن (المجمع العلمي الکردى) بوبىن، سەيدايى على سەيدو گورانى ژى هات، مە خوارن پېكىشە خوار، ئەوى ژى هندەك بەحسىن كەفن بو من كرن بەحسى جىيلىنيا خو، بەحسى رووشەنبىرىي و يانا صەلاحەدەن ژ عمان يا كوردى، وى پارچە عەردەك ل نىشقەكا بازىرى ھەبوبو (۷۵۰م) بو كرە دىيارى بو يانا سەلاحەدەن، نوگە بنگەھەكى كوردى يە ل ويىرى ھەمى كوردلى كۆم دىن

▣ پهیش: سهیدا ل ٿوردن روزنامه یان کوفارین کوردي ب
بهرچافين ته نهکمتن؟

- من نهديت، سهيدا عهلي سهيدوي ڙي گازنده دکرن کو بزافه کا
هوسا يا روشنيرى ل فيري مه نينه.

▣ پهیش: سهیدا پشتی مه تو و هستاندی ئه م دی زفرين ئه فی
باغچي نوکه ئه م لی روینشتین، یئيکمتيا نفيسيه رين کورد، ئه فه
نيز يكى دو ههیفانه جهناپي ته یئي ل دھوکي، تو بزاف و چالاکي و
سميناري نيکمتيا نفيسيه رين کورد و کوفارا مه پهیش، چاوا
دھه له سنگيني؟

- ئىكەتىيا نفىيىسىرىين كورد هەرودى بەرى نوکە ژى من گوتى، ل دھۆكى خەونەك بۇ ئەلەحەمەدوللا ئەز قىرا گەھشتم من دىت و بو راستى، ئەز گەلەك شانازدارم كەيف خوشم، ئەز دېبىنم ئەڭ كۆما جىيەلا كو نفىيىسىرىن و هوزانثانىن و چىروك نفىيسىن و رووشەنبىرىن ھەمى كۆم دىن، و فان سەمىنارا دەگىرن، گەلەك بۇ من خوشە، ھەمەتا نوکە ل دو سەمىنارا ئەز يى ئامادە بويىم ئىك يادىعەبىدلىباقى و ئىك ژى يادىعەبىدال نورى ب راستى ئەم گەنگەشا دەھىتە كىن پاشتى سەمىنارى گەلەك ياب دلى منه، گەلەك دى پرسىيارا كەن و گەنگەشى ل سەر كەن، و بەرھەڭ كەرى سەمىنارى دى بەرسەدا دەت، گەلەك تشتاتا بۇ مەرۆڤى روھن دكەت، پاشتى هيڭى بزاڭەكا پىروزە، ئىكەتىيا نفىيىسىرىين كورد دكەت ب تايىبەتى كوفارەتكى ژى هوين دەردئىخن، پەيىش: نزا ج كوسپ و تەگەرە درېكا ھەوە دا ھەنە، ئەز يى پاشت راستم كو كوسپ و تەگەرە درېكا كوفار و رۈزناما دا يېت ھەين و نفىيىسىنى ب رەنگەكى گاشتى، بەلى پا جەن شانازيا منه كۆمەكا ھەزمارىين پەيىقى، ھەوە كەرەم كر و پېشىكىشى من كىن وەك دىيارى، ئەز گەلەك سوپاسيا ھەوە دكەم، من چاڭەك قىرا ئىينا، ئەز گەلەك يى ھەميا بخوينم، ب راستى جەن شانازدارىي يە بۇ من، ئەز گەلەك يى كەيف خوشم، كو هوين فى بەرھەمى جوان و رېك و پېك دكارن ل جەنگى وەك دھوك دەربىيىخن.

□ پەيىش: ھەر ل سەر فى بابەتى، رووشەنبىرىين كورد ل دەرفەدى وەلاتى چاوا بەرى خو دەدن بزاڭ و چالاكىيەن نفىيىسىرىين كورد ل

دهوکی، ته هندهک جاران گوهداریا هزرین وان کریه، یان هندهک نفیسینین مه گههشتینه هندهک هەفال و نفیسەران ل وئى دەرى، دەربىرنەك ل سەر دانه؟

- ب راستى كتىب و ئەف چاپەمهنىيە، گەلهك كىيم ل دەرقە دگەھنە مە، جەن داخى يە پېدۇنى بو ھەك دەردكەفن بگەنە مە، بەلى پا جەن داخى يە گەلهك كىيم دگەھنە مە، ئەو تاشى دگەھتە مە براستى خەلک ئىك ژ دەستى ئىكى دەينىتە دەرى، رووشەنبىرەن مە ل وېرى دېيىز زوبىھ خلاس كە دا بخويىن ئانکو د تىھنى نە، بو خواندىنا پەيشا كوردى، ئەف ژى تاشتەكى گەلهك باشە، و ژىلى ھندى تو بخو سەرووبەرى كوردىستانى دزانى گەلهك رېكخراو و گەلهك پارت ھەنە و ھەر ئىكى هزرەكە ھەي، بوجونەكا ھەي، بەلى پا باھرا پىز گەلهك دكەيىف خوشن ب ۋان چاپەمهنىيىن ل كوردىستانى دەردكەفن، ج كتىب بىت ج كوقار بىت و ج رۇنامە بىت گەلهك كەيىف خوشن و ژىلى ھندى ژى سەتلەلاتا كوردىستانى كۆ ئەفە، سالەك و نىف ھاتىيە دانان، گەلهك دەنگ و باسىن رووشەنبىرى و بزاڭ و چالاڭ يَا ئىيىسەر دكەت گەلهك تاشتەكى باشە و پىروزە و سەركەفتى بن و جەن سەر بلندى يىي يە.

□ پەيىش: سەيدا جەنابى وە وەكى رووشەنبىرەكى كورد و روۇنامەنفیسەك ل دەرقەي وەلاتى، تە ج مەقا ژ دۈيراتىي وەرگرتىيە؟ - ئەز گەلهك يىي ل دونيايىن گەريام ئەز دشىم بىيىز ل دەرقەي وەلاتى ئانکو دەرقەي عىراقى ھەك دېيىز، نە ژ دەرقەي كوردىستانى

چونکه ئەز گەلەك يىز كوردىستانى دويير كەفتىم (٤٥) سالا ئەز يىز
ل بەغا زىايم، بەلىز دەرفەى عىراقى ئەز يىز دېيم، ج نەبىت ئەز
يىز دەركەفتىم، ل ئەوروپا و ئەمریكا يىز گەريايىم، ئەز دشىم بېزىم
(١٠) سالەك من يىز ل ئەفرىقيا ژى قە قەتاندىن، ج جار من ھەست
ب غورىھەتى نەكرييە، چونكى ئەز ب سەربىست دهاتم و چووم
پاسەپورتا من دېرىيىكا من دا بۇو، ج جارا من ھەست ب غەرەبىي
بىز كەسىن نەكرييە، لىپشتى ۋان (٩ - ١٠) سالىن چوبىن پشتى رەقى
ھەكى دېيىن، (معاناتەك) من ل وېرى ھەبىت، ھزرا من ھەرددەم يَا
وەلاتى بۇو، ئەقە پېنج سالىن دووماھىي بۇون، مرادا من ئەز بەھىمە
كوردىستانى، مخابن بەلىۋان (٥) سالىن دووماھىي ئەز ھەر ل خەستا
دنقىيىستم. ئەز (٩) جاران يىز ل خەستى نشاندىم ل ۋان پېنج سالىن
دووماھىي وەكى خەونەكى بۇو. من دىت بەلىن الحمد لله ئەق سالە
ئەو خەون ھاتە بجە ئىيان، ئەز شىام جارەكى دى بەھىمە كوردىستانى.

□ پەيىف: ئەرى نوگە جەنابى تە ب ج مۇزىلە و ل پاشەروزى
دەربارە زمان و ئەدەب و رەوشەنېرىيا كوردى تە ج ل بەرە بکەى؟
- ب خودى ل دويىش شىيانىن خو ئەز بزاۋەك نېيىسىنى دكەم،
جارجار خو مۇزىل دكەم كۆمپىوتەرەك من بخو يىز پەيدا كرى،
ئەقە چەندەكە ژېلى نېيىسىنا بو رۇڭنامەكى بو گوفارەكى، من (cd)
بخو يىز ئاماھەكىن، من يىز كىرىنە دانەك ياكى كەنەنەكى، من ياكى
چاپ كرى وەكى كەنەنەكى من ياكى كەنەنەكى (cd) دا بو نۇمنە ھەكى ئەم
رەقىن سەربورەكاكارتىكەر بو بىسەرى مە ھاتى، من ئەو ياكى كەنەنەكى

وەکی رۆمانەکی دو بەرگە، نافی وی (شەقا رەقى) يە، پاشتى هنگى
 هندەك بيرهاتنیئن خو من يېئن چاپكرين، بخو من يېئن كرينه (cd)
 ئىك بنافی (گولزار) ئىك (تابلو) ئىك (بيرهاتن) ودبىت بىن چار
 بەرگ، ئەۋۇزى من يېئن بخو چاپكرين ھەر ئىكى دانەك، فەرھەنگەك
 بو قوتابىيەن خاندۇنگەھەن، زاراھىن عەرەبى و كوردى نە ل فى
 دوماھىيى من يېئن چاپكرين، گەلەك زاراھىيىن ھاتىيەن د زمانى مە دا
 نىزىكى (۱۰) ھزار پەيغانە، دگەل وى فەرھەنگوکى نافىن زاروکىن
 كوردا (۱۲۰۰) ل دويىش تەسەلسۇلا (ابجد ھوز) من يا چىڭرى، ژىلى
 هندى پادشاھىيا صلاح الدین و بچۈكىن وى نىزىكى (۱۵۰) لەپەرە من
 يا چاپكرى گەلەك ژ جەھىن مە ھەكىو بەحسى صلاح الدین دەكەن دى
 بېئن صلاح الدین کى يە؟ ئەو نەھىسىنە مىزۇيىھ دگەل تىببىنیئن خو
 كا من ج تىببىنى ل گەل صلاح الدین ھەنە من يېئن نەھىسىن،
 پاشتى هنگى (كەلا دەمد) ئەۋۇزى نىزىكى (۱۲۰) لەپەرە من كريە
 نامىليك، من هندەك تشتى سىياسى يې نەھىسى بەلى ب نافەكى نەھىنى،
 من نەھىيت دەپى عەمرى دا ئەز دوست و ھەفلا ژ خو عاجز بکەم،
 ئىك (۳) بەرگ و ئىك ژى دوو بەرگە ئەز نافا نادانمە سەر، دا نەزانى
 كا كى نەھىسى نە، ئىك سى بەرگە ب كوردى يە و ب حەرفىن
 عەرەبى يە ئىك ژى لاتىنى يە و ب عەرەبى يە ژى: (۳) بەرگن، ئەو
 بابەتكە دوو بەرگىن دى نە، دىسان ب كوردى يە و ب لاتىنى يە و
 ب حەرفىن عەرەبى ژى يە.

□ پهيف: ئەم ل دھوكى پشتى سەرھلدانى ب ھەوەگا بەرفەھ رابوين ب تايىھتى ئىكەتىا نفييسيرىن كورد و هندەك دەزگايىن راكەھاندىنى مە فيا تىپىن لاتىنى بو نفييسينا كوردى ب كار بىنин، جەنابى تە كۆز دەرفە دژىت دناظ خەلکەكى رەوشەنبىر دا باھرا پترا بلا بىزىن، ئەو كوردىن ژ توركىيا دگەل وە، پتر ب لاتىنى دشىن تىبىگەهن، تو چەوا دېبىنى ھەكە ئەف پروزى ھەنلى پىتەر ھارىكارى بو ھەبىت و وەرارى بکەت؟

- تىشتكى ئائىكرايە كۆ زمانى كوردى ب تىپىن لاتىنى چىتە دەھيتە نفييسين، دەنگىت زمانى كوردى ب تىپىن لاتىنى چىتە دەھينە نفييسين، حەرفىن عەربى تىرا ناكەن، بو دەنگى زمانى كوردى، بى گومان ھەگەر ببىته لاتىنى و دەزگەھىين مە ل ۋىرى چاڤدىريما ھندى بکەن و بچويكا ژ بچويكاتىي ۋىركەنلى چىتە، ل نك مە ئەفەن فيرى لاتىنىي نەبوين، ب كوردى ژى گەلهك يىن ھەين خو ب تىپىن عەربى ژى ھەكى ب دەنۋىسى نزانىت بخوينىت ب لاتىنى چىتە دخوينىت، ئەف چەند تىپە نە. (ئى يە و شىنه و چىيە و ژى يە) ئەفە ھەكمەر ب لاتىنى بن چىتە دەنگى كوردى چىتە دەردەكەفيت ج خەلهتى تىدا نىنە تىپا لاتىنى بو زمانى مە باشتە ژ تىپا عەربى ئەم دى پتر شىئىن دەنگى خو شىئىن گەھىننەن خەلکى وەكى كوردىستانى سورىي و توركىيا، ئەو چىتە دلاتىنىي دگەن، چىتە دزانى پىتەخوينىن، سورا ژى ب لاتىنى چىتە دەھيتە نفييسين، بەلى ھەتا نوکە

ئەو، دگەل ھندى نەبۇنە ئەگەرىن نە ئىكەرتىنا زمانى ھەتا نوکە ئەون، ئەو دى شىۋىدەكە تايىبەت يا دەڤەرەكە دىاركى ل سەر مە فەرز كەن، مللەت تەحەملى ناكەت، ئەز دى تىكەھم، بەلىٽ ھەرى مللەتى من دى تىكەھت، جوتىار و رىنجىبەرئى مە، مروفى ئاسايى دى تىكەھيت؟ ئەزمانى تىلەفزىيونى، ئەم ھاتىن تىلەفزىيونى و سەتەلايتى ئەخبار خواندىن چەندەكىن كرمانج ل دەف من بۇون، كچكا مە ناڤى وى بەنازە يە، ب سورانى خواند و گوت: ئەز ھەمىي تىنەگەھشتىم سامى ئەرگۈشى بو من ب زازاكي خواند و گوت تىنەگەھشتىم نە ئەو تىكەھشت و نەوى تىكەھشتىم گوتى ئەرى ئەفەج بۇ، من گوتى: ئەفە ئەخبار بۇون چەوا تىنەگەھشتىن گوت: بابو ئەم تىنەگەھشتىن ئەفجا ئەز ج لى بکەم مللەتى من ئەفە يە. ئەز تىكەھشتىم فەرق نىنە بەلىٽ پا مللەت؟ من دەپتىت تىكەھيت ئەز نە دى ب ئىنگلizى خويىم يان ب ئەلانى، ئەز گەلەك ئەزمانا دزانم بەلىٽ مللەتى من ئەقى سادە دى چەوا تىكەھيت، ئەز دگەل شىۋىن دەنگ و باسىن كرمانجى يا سەتەلايتى نىنەم، كو دەھىنە بەلاف كرن. چونكى خەلك تىنەگەھيت، پشتى ھنگى ھەكە (سامى) - مەبەست پى سامى ئەرگۈشى يە - ھزر بکەت كو خەلکى كوردستانا توركيا تىدگەھن، ئەۋۇزى تىنەگەھن، چونكى ئەو توركى چېز تىدگەھن، ھەما ئەو ئەزمانى خۇ نوزانىن، كوردىي نوزانى باخفن، پشتى ھنگى ئەو سەتەلايتى نافەكەن، ئەو ھەر سى ئەو زارىن پى دئاخفن

تیئناگەهن ئەز مزگىنېي دگەھىنم وان کو خەلک تیئناگەهن پشتى
ھنگى ژى بەرئ خو نادەنە سەتەلايتى كوردىن توركىا بەرئ خو
دەدەنە TRT ب توركى دئاخفيت ھەر نزانن كانى سەتەلايەتەك
كوردى ھەيء يان نە، ھەكە ئىيّك ژ سەدى ژ كوردىستانا توركىا بىزانيت.

پەيىش: پەيىشا دوماھىي. □

- داخازا سەركەفتىنا ھەوە دكەم و هييىدارم ھەرددەم دېيىشكەفتى
بن و وەرارى ب ئىيّكتىيا نثىيىسىرىئىن كورد بىدەن و ب گۇفارى و ھندى
ژ ھەوە تىيەت خزمەتكارىيەن پەيىشا كوردى يا رەسەن بن و سوباس.

نېيىسەرئى ناقدار حافز قازى:

من بەرھەمەكىھەى، نەۋىرم چاپ بکەم، پشتى
وەغەرىدكەم، بلاھىنگى بھىتە چاپ كرن و نوكە
ئەزناقى وى ژى نابىئىزەم!؟

ھەۋپە يېڭىن:

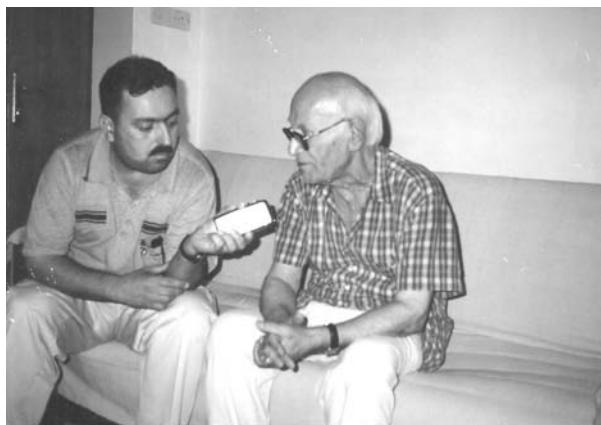
مصلح عبد القادر و اسماعيل بادى
گۈفرارا (رامان)، ۋەمارە (٨٨) نەيلول - ٢٠٠٤

سەيداينى حافز قازى، ئىكە ژ نفييسلەر و رۆزئامەن فييسيين كورد
 ل سالىن شىستان گوفارا (روناهى) ل بەغدا دەرىئىخست، وەك
 بالىوزدەك هنگى كەفتى يە كارى و ھەفبەندى يىين وي دگەل
 وەلاتان و دگەل كەسىن رووشەنپىر و سىياسەتمەدارا دېھلاڭ بۇون،
 ھەتا نوکە نىزىكى (5) پەرتوكان دايىنە چاپىرن. پشتى ۋى جارى
 ھاتىيە كوردىستانى - كو نوکە ل نەمسا ژېھر نەخوشى يىين خۆ،
 ئاكنجى يە - مە ئەڭ دىدارە دگەل سازكر.

بەرهەمىن وي يىين چاپىكري ئەڭە نە :

- ١- چىرۇكا خاتى خانم / يا نفييسمىر عەلى عبدولەھەمان مامەدۇف.
- ٢- كەسىر و كوفان.
- ٣- بىرەھەنە.
- ٤- بىرەھاتن.
- ٥- دىوانا قازى.

- ل فان رۆژین بورى بەرگى دووئى ژ بيرهاتنین تە دەركەفت،
نەذ بەرگە بيرهاتنین سالین چەندى ب خۇفە دىگرىت؟
- بەرگى دووئى ژ بيرهاتنین من ئەو بيرهاتن پېشى رىكەفتنا
ئادارا سالا (١٩٧٠) ئى دەست پىكىرى و هەتا قى دووماهىي مە تىدا
تومار كرينه.
- دىوانا قازى ژى پېشى بەرگى دووئى يا دەركەفتى نەذ
ھەلبەستىن تىدا، بۇ ج سال فەدگەرن؟
- ھندەك ھەلبەست يىن سالىن شىستان و هەتا سالىن دوو ھزارى
ۋىچەنە، ئەو ژىك ھندەك ھوزان ب ھندەك ھەلكەفتا من يىن
قەھاندىن.

بەلى ئەو ب خۇ دوو پەرتۈكىن يا ئىتىكى (كەسەر و كوفان)ە ل سالا
1995 ب لاتىنى من بەلاف كربوو، يا دووئى (ئىش و ڙان)ە، ئەو ژى
ھندەك ھوزان.

▪ بؤچى ئەف ناقه هاته ھەلبىزارتن؟

- مانى مە ھەر (كەسەر و كوڤان) و (ئىش و ڙان) ھەبۈون.

* داوري فەرھەنگ و زمانى دا، تە دېيانا خودا كەلەك كار يى
كىرى، وەك مە زانى نوگە فەرھەنگەك ڏى يال بەر چاپى، ئەف
فەرھەنگە ل سەرج سىستەم و بىج زمان ھاتىيە دانان؟

- من ناقى وي دانابۇو (خېقە) بى كوردى - عەرەبى بۇو، سالا
1977 ئى من ب دووماھى ئىنابۇو، پاش من دىت چېتە ئەگەر
فەرھەنگەكا دى كو (عەرەبى - كوردى) بىت ئەفە يا تايىبەته بو
قوتابىيەن زمانى كوردى دخويىن، ھندەك زاراھىن تازە ھەنە دى مفا
ڏى وەرگەن.

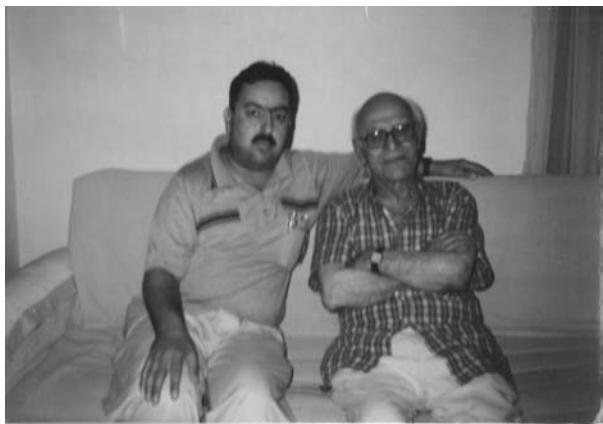
▪ چەند پەيشا بخۇفە دىرىت؟

- ھەر ئىك ژ وان ڏى (10000) دەھ ھزار پەيغان كىيەت نىنە و دى
ل ۋان نىزىكىان ژ لايى (ددىگايىن سېرىز) ۋە ھىتە چاپىرن.

▪ ھەر وەك مە زانى دەزگايىن سېرىز دى گوفارا روناھى سەر و
ئۇنى ھەميىن چاپ كەتە ۋە ژمارىن وي ھەمى پەيدا كرىنە و ب
دىتىنا تە دى چەند مەقا گەھىننەتە خويىندەقانى؟

- گوفارا روناھى بەلگەيەكى رۆژنامەۋانى يى كەفنة، وەيا فەرە
بەھىتە چاپ كىرن، چونكۇ نوگە مە ژمارىن وي نەماينە، بەرى شورەشا
(11) ئەيلولى دەاتنە درىيختىن. وي دەمى كەلەك فشار ل سەر
دەركەتنا وي ھەبۇو، بۇ نموونە دا فرىيکەينە پۇستى وي ھەرچەندە
يى توماركىرى بۇو، لى پۇستى وي دەاتنە گرتىن، و دەمى پوليس

دچونه مالهکی و پشکنین دکر و گوفارا روناهی لی ددیت، دگرتن ئەقە به لگەنامەكا تاوانبارکرنى مە ل سەر خودانى مالى دىت، لهورا گەلهك يا كىم بول بازارى. قىچا ئەگەر نوکە بېھىتە چاپ كرن تىشەكى خراب نىنە به لکو مىزۇيا رۆزىنامە فانىا كوردى يە ل دەڤەرى،... هندەك ژمار دكىم بون تايىبەت ئەۋىن دووماھىي نىزىكى شورەشا (١١) ئەيلولى ئەم نەدشيان چاپكەين، ئەز دبىزىم دوو ژمارە ژى دكىم بۇون، مامۆستا (موسىدەق توفى) بىزافەكا باش كر و ب رېكا هندەك برادرىن خو ئەم ژمارە ژ سلېمانىي پەيدا كرinen.

□ بەرگى دووپى (زېيرھاتنان) تە يى كرييھ ديارى بو ھەفزىنا خۇ (دايىكا سىروانى)، ب دىتنا مە تە جورئەت دايىھ خۇ ب وى ديارىنى تو ج دبىزى يە نقىسەرەن مە يى فى گافى؟ (دگەل فى پسيارى ژ نشکەكى فە دايىكا سىروانى ب ژوور كەفت).

- دفیت ئەم رۆلی ئافردتی زیر نەکەین چونکو بنیاتی خیزانى،
مالى يە، يەعنى هەكە ئەو نەبیت ژیان ب رىيشه ناچىت.

▣ شىرتىن تە بۇ نېۋىسىرەن نوكە؟

- راستى نېۋىسىرەن مە يىن نوكە بزاھەكا چاك د وارى نېۋىسىنى دا
دكەن، چافىن من رۇن دىن دەمى ئەز بەرھەمى وان دېينم و
دخوينم، ئەقە بۇو من خەونەك بۇو، ئەگەر بەرى پېنجى سالان
گوتبانە من دى رۆزدەك هيٽ و دى ھوسا بىن من باودر نەدكىر، قىچا
نوكە ئەز ب فى رەنگى پىشىھەفتى دېينم، بۇ من گەلەكا خوشە ئەز
لەزدىتى پى دېيم كۆۋەر و نېۋىسىن و ئىكەتىا نېۋىسىرەن و سەندىكا
روژنامە فانان دېينم ئەقە بۇ من تىشتەكى زۆر گرنگە.

▣ ئەگەرى نەمانا تە ل كوردىستانى و جار و جار قىستا دەرفە دكەى و دزفرى يە كوردىستانى؟

- ب راستى (پىرى و ھزار عەيىب)، ئەز بى پىر بويىم و توشى
نەخوشيان بۇويىمە و من نەشتەرگەرىيەكا دلى يا مەزن يا كرى چار
رەئىن پىيى بۇ دلى بى گۇھورىن، من پىدىقىا ب دختوران ھەى، ژىلى
دختورى مالى ب خو، ل وەلاتى نەمسا دو پرۇفيسيئر سەرپەرشتىا
نەساخيا من دكەن، دفیت ھەردوو ھەيىشان جارەكى ئەز سەرددانا وان
بىكەم، ژىلى ھندى ج دەمى ئەز ھەوجهى وان بۇوم، دفیت سەرددانا
وان بىكەم، ھەر جارجار دەرمانىن من دگۇھورن، قىچارى ئەز بىيى
دختورى ھاتىمە، و ل (٢٠٠٤/٨/٥) من ژفان دگەل دختورى خو
ھەيە و نابىئىمە ئەز چۈمىمە وەلاتى خو. پىشى دېيتە بوھار بەلكى

بشيئم بزفرمه كوردستانى، چونكى نهز يى بى سهروبهرم نهز زويكا
دوهستيئيم گلهك جاران ژ جههكى بو جههكى دقييت من ب عهربانى
ببهن و بىن، فيجا هاتن و چون بۇ من يا ب زدهمهته، بهلى دهمى
نهز ل ويرى خمهونا بشيره فه دېينم.

▪ **فی جاری تو هاتی، عیراق یا ئازاد بیوی و کوردستان ئازاد تر**

لیٰ ہاتیہ، تھے ہے ست بچ کر؟

- من ههست ب خوشیه‌کا مهزن کریه، ئەو ب خو پشتى سەرھلدانى و پشتى حکومەتا کوردستانى ھاتىه دانان من ههست دكر كو ئەز يى ل جىهانەکا دى، بەلى پشتى ئەف دكتاتورە نەمای ئەفە خەونەك بىو و مە دىت ھاته ب حە ئىنان.

□ ته ج بېرھەمین دى ھەنە تە حەز دکر بەھینە چاپ كرن؟

- من بهره‌مک بی ههی نهویرم چاپ بکهه و پشتی نهه
وهغه‌ری دکهه!! بلا پشتی هنگی بهیته چاپ کرن، دوو بهره‌من
نه‌که ئىك..

نافیں وان چ نہ؟

- دریز نهکه‌ن نافین وان نابیژم، نهترسن ئەو بهره‌م سیاسینە
نه دلداری نە!!

ل سهر (دمدم) ی ته تشتهکی ههی؟

- من ل سهـر (دمدم) يـيـيـ هـيـ، ل سـهـر سـهـلاـحـهـ دـيـنـيـ ڙـيـ،
 (دمدم) وـهـکـوـ مـيـڙـوـوـيـهـ. ئـهـسـكـهـنـدـهـرـيـ کـاتـبـيـ شـاهـيـ سـهـفـهـوـيـ، وـيـ ياـ
 نـهـنـيـسـيـ وـدـنـقـسـيـنـيـ دـاـ زـورـ پـشتـگـرـيـاـ شـاهـيـ تـدـاـ كـريـهـ، يـهـلـيـ مـروـوـهـ

دئ ديار كهت دوژمني ئەفه يا نفيسي و ئەفه تشتەكى پىيوىسته سەبارەت مە. هەروەسا من بەحسى سەلاحەددىن ئەيوبى ژى كرى بىيى كو ئەم وەك مللەتى كورد قازانجا هندى سەرى دەرزىي ژى بکەين، ئەوى دونيا گرتبو و ژ سودان و ليبيا و مسر و يەمن و سوريا و لوبنان و ئەرمەينيا .. هتد. دەستەلات ل ۋان جها ھەمييان دىك، جەن داخى يە بازىرەكەك يان گوندەك بنافى (كوردىستان) بو مە نەھىيلا... من بەحسى ژيانا وي و بىنەمala وان كريي، هەروەسا من هندەك چىروكىن ۋىيانى وەرگىراينە ل سەر زمانى كوردى، هندەك ژوان چىروكان بولگارى بۇون و روسى و هندەك ژ عەردېبىي.

□ تەج ھيفى و ئومىيد ماينە بېجە نەھاتىن؟

- من دېقىت كوردىستان سەربەخويما خو وەربىرىت.

□ د بەركى دووئىدا (زېرھاتنا) تە بەحسى پەرتۆوكەكى ل سەر دېرۈكا دھۆكى كريي، نوگە تو نەشىي تشتەكى ژ وي مىزۈوېن و بېرھاتنا جارەكا دى كۆمكە؟

- قىن كافى من ئەو شيان نەماينە، ھەكە من دېقىت، پەرتۆكا مىزۈوېدا دھۆكى نىزىكى (٥٠٠) لايەران بۇون، من ئامادە كربۇو، ھەروەسا يا رىزمانى پېتى (٤٠٠) لايەران بۇو، ھەمى ل چاپخانا رەوشەنېرى و ل ھەولىرى بۇون و ل سەرھەلدا (١٩٩١) ئى چاپخانە ھاتنە تالانكرن، پەرتۆكىن من ژى نەمان، چونكى بەرى ھنگى كۆپى زانىيارى و وزارەتا راگەھاندى ل بەغدا ھەمييان رازىبۇون ل سەر چاپكىرنا وان ديار كربۇونلى پېشتى كەھشتى يە چاپخانا و

سەرھەلدانى دەست پىكىر و نەگەھشتىن چاپ بىكەن، ھەروەسا ل
دھۆكى ژى پاشى سەرھەلدانى و ئەم چوينە سنورىيەن تۈركىيا و ئېرانى
پەرتۈكخانا من ب خۇل مال ھاتە تالانكرن. ھەمى تىشىك ھاتە
دزىن.

□ پەيشا دوماھى؟

- من ساخىيا ھەوه و پىشكەفتنا ھەوه دېيت و سەرگەفتەن ژى بۇ
گۇۋارا رامان بىت.

چاڻ پيڪه فتنه ک دگه ل رۆزئامه ڦانى به رکه فتى حافز قازى

شه ڦديتن:

خالد حسين

روزناما (بزاڻ) هڙماڻ (II) رۆز ۱۰/۱/۱۹۸۹ء

رۆزه‌کا پائیزى... مە رى بىر بەردەف رۆزه‌لاتا دەۋىكى...
 گەھشتىن ناڭ باغانەكىن جوان و بېرىگەتى.. لايىن راستى دەمما دەچىيە
 ژۇر سىّىھ و هرمىنە، و ئالىيىن چەپى.. ترى... و هەرە ژۇر... دەمما
 تو ب ژۇر دەكەفى، نېزىرەكىن تىز دى گەھت گوھى و سەيەكىن گر و
 جوان دى رابت سەرخۇق... و چاقىن خۇزىق دەكت. گەر تو نە ئەو
 بى يىن ھەر ھەيامەكىن دەچى وي ئالى، زەلامەكىن ناقنۇجى دى بەر
 تەقەھىت... سەر لى سېپى و ھەر تو بىيىرى بۇ دەرمانى ئىك مويىن
 رەش لى... كرن.

▣ رۆشنېرى ئەقىرۇ دېبىنى؟

- تىشتك خويا يە - كاروانى شارستانىا مەرۆڤا يەتىن - ب
 رەنگەكىن گشتى نە بىيەنا خۇۋەددەت و نە چو جارا دراوەستىت.
 لقىن و جولانا وي كاروانى دەھەمى مەيدانىيد زانىارىيى دا يىن
 بەردەوامە و ھەمېشە بەرەو پېش دەچىت. رۆز بۇ رۆزى ئەو كاروان
 دىگشت مەيدانادا وەك (ئەتۆم، كيميا، فيزيما، ماتماتىك..تى)، هىنده
 دەستكەفتىيد تازە و زانىارىيىد نوى دەھافىتە سەر گەنجىنا د ھزارەها
 سالىيد چۈيى دا هاتى بەرھەفکەرن و كۆمكىنى و بۇ بەشەرىيەتى ب
 جەمايى. تىشتك خۆرسىتى و بى گومانە چەند گەنجىنا مەرۆڤاتىنى
 پىيىنگەفەكى بۇ پېشىفە ب ھافىت و پارزوينكى خۇ ب علم و

مه عريفه‌تى تىير و تىزى كەت. هند ژى روشنبيري دېشىخت و پېشىھە دچىت و هنده ئاسوپىيد تازە و رۇن لېھر ۋەدبن، چىكى رۆشنېرى كاتەكا گرنگە ژ سەربۇر و زانىارى و ھونەرمەندىا مەرۋاھايەتىي، ھەر دو پېكە دگرىداينە و دنويسىايىنە و چو ژىكەپۇنا وان نىنە، ژ لەم رۆشنېرى مە ئەفروز، نەك ھەر دكارىت قازانچەكى چاك ژ گەنجىنا باب و باپира بکەت، لى دكارىت بىر و باوھر و زانىارىپىيد نوى - يېيد رېكەتى دگەل روحا فى چەرخى ئەم تىيدا دېزىن - دكارىت وان ژى پاھىتە سەر وى گەنجىنى و پەت خەنلىقى و ھەبى و دەولەمەند بکەت.

□ لى هەتا ج رادىيەك رۆشنېرى مە ئەفروز شىايە وى ئەركى بجه بىنیت؟

- ئەز دشىم بىئىم ئەو ژى ژ بى تالعىا مەدەيە بەھرا پەت ژ رۆشنېرىپىيد مە، زۆرپىيد پاشكەتى و... دويىر و درېز يېيد ماین ھەتا بوى كاروانى را دگەھەن... ئەم گەله... ناچىن و دى پاشئىخىنە دەمەكى دى. لى من دەقىيت چەند خالەكا ل دۆر هندى خوياكەم:

- گەله رۆشنېرىپىيد مە ھزر دەن، ھەكە رەخنەگىريا ئىك كرن، خەلەك ھزرەكا مەزن دى بۇ وان كەت، يان ل پېشچاپىيد خەلکى دى مەزن بن، ژ لەو ب گوھىپىيد ئېكەپە يېيد ماین، ھەلەي وى و بابى وى چۈكى ل ھەقالى خۇ بشكىنېت و پى ئالىنكا بىدەتە بەر!! رى دچۇنى ھەكە ھەفرىكىيا وان لىسەر بىناغەكى علمى ھاتباڭىن، لى مخابىن دان و ستاندىن و جەنلىخا وان، رەنگ و شىۋەكى (كەسانى) يىن وەرگرتى. و ئەقە شەرم و عەبىبەكا مەزنە بۇ رۆشنېرىپىيد ئاخىر زەمانى!!

- من ژ گله برادری دیئ کو من ددانانه د رېز و خانا رۆشنبرىدا - بھيستىه، کو رۆزناما فلانى چو نينه، كۇشارا بىغانى نهيا خواندى يە، كتىبا فيساري يا سوتنى يە!! ئەكۆ ئەز ل دوى جۆيم دا وى نھىئىنى تىبىگەھم و رەھورىشالىد وان قەسا بزانم. بۇ من خويما بۇو کو هوپىن فى ناكۈكىن تىشكەن (كەسانى) يە و چۈن دى نه.

- هنده رۆشنبرى يىد ھەين، ھەچکو چاھىد وان ب بزاڭا هنده كەسا و ب تايىبەتى بزاڭا گەنجا نارابىت، ھەچکو نەقىت ھەزمارەكە دى يَا سەيدا و شارەزا و رۆشنبرىا بىتە گۇرى و زىدەبىت. جارەكى سەيدا يەكى باسەكى وەسا كۆرەكى دا كر و گۇت" تو دى ل سويكى برييەچى، دى ب (دەھ) سەيدا ھلنگى!!". ئەز دېبىزىم " خوزى سەيدا ئەز د سويكى را بورى بامە، بلا (ھزار و ئىك) سەيدا ل شوينا (دەھا) ب من ھەلنكەتكەن! ما خرابە سەيداين من وەسا سەيدا مشە بىن كول سويكى د ئىكودو ب ھەلنكەن!

ئەها ئەفە بەشەكە ژ حالا رۆشنبرى يىد ئەفرو.. باشە ھەكە ھەتا نوھە ئەفەبىن و بىشى ئاقلى بىنيرنە دنى، تو نابىزىيە من، ئەم كەنگى دى گەھىنە كاروانى رۆشنبرى يىد جىهانى؟

■ رۆزنامەقانىا كەفن چاوا بۇو و ئەفرو تول كىرى ددانى؟

- ھەكە ب كورتى بەرسقا فى پرسى بدهم، دكارم بىيىم: رۆزنامەقانىا كەفن كارەكى كەساتى بۇو، ئانكى مەرقەك دا داخازا ئىمتىازەكى كەت، پاشى چاھىد وى سېپى و حولى دبۇون، دا ئىمتىازى و مرگىيت. ئەو مەرقە دا رېبەريا وى رۆزنامى كەت، سەنگى شۇلى

هەمى دكەتە سەر ملى وى. دەپيا شۆل هەمى خەما وى با، چىكى كارى شۇلى ژ نفيسيەرى بىگەرە هەتا دگەھىتە كرييکارى زۆرى كېم بۇو. رۇزىنامە هيڭىن بى دەنگەكى سادە و ساكار دەر دچۆن. چىكى نەخشىكىشىد نەھ روۇزىناما رېك و پېك دكەن و ب خەملەكاكا جوان درازىين. ئەو نەخشىكىشىد بەرى نىبۇون، وى دەمى هەمى چاپخانى دكەقىن بۇون، دەپيا خودانى دەھ (سەلەوات) دابان هەتا چاپخانى بەرپەردەكى روۇزىنامى چاپ دكىر!! گەلەك جارا ژى روۇزىنامە دەرنەدكەت ژ بەر دەستكۈرتى و ژى نەھاتنا خودانى... لى نافەرۆك و ناشىد هيڭى مىجىتەر بۇون، مەرۋەقى ھەست ب لەزەتى دكىر ئەكى روۇزىنامە دخواندىن.

بى گۆمان، ئەو هەمى كۆسپ و ئاستەنگىد مە گۆتىن، نابىزىن ئەقىرۇ ب جارەكى نەماينە، لى ئەم پشتىزاست دكارىن بىزىن، ئەو كۆسپ گەلەكىد كېم بۇوين .. ب تايىبەتى پاشتى دەولەتى ملى خۇ دايە بەر و چاپخانىد نوى ئىيختىينە كارى و كادرەكى زۆر بۇ ھەر روۇزىنامەگەرىيى كرى، لەكەل ھندى ژى روۇزىنامىد ئەقىرۇ ئەو تام و لەزەتا روۇزىنامىد كەقىن تىيىدا نىينە، چىكى باھرا پەز ژ ناشىتىد روۇزىناما و دوھرگەرتىينە ژ ھندە روۇزىنامە و كۇفارىد بەرى هيڭى مەرۋەقى خواندىن، ئان راديوپىن و تىيلەفونى گوه لى بۇين.

▫ ئەو كتىبىد ئەفرو تىنە چاپىرن، تو ج بۇ خودانى وان
دىيىزى؟

- راستى بزاڭەكا پېرۋەزە، نشيسيهريت مە گەنج و پىرا دەست دايى
نشيسينى و بەلاڭەكىرنا پەرتۈك و كتىبا، ئەز ژ دل و گىان پشتگىرى
قى بزاڭى مە نەخاسىمە بزاڭا گەنجا، لى مخابىن ھندەك ژ وان بەلاڭەكى
نە ل وى ئاستىنە يىن كو مە دېيىت بگەھىنى، ھىشىا مە ئەوە، ئەڭ
گەنچە خوينگەرمىد مە، بلا قەمت لەزى ل بەلاڭەكىرنا ناشتا نەكەن،
بلا پىچەكى بىيەنا خۇ فەرەكەن و سەبرى بکىشىن. ھەتا باش
پشتىاست دىن كو بەرھەمى وان ب كىر چاپىرنى دەھىت. نەچۈ زەدرەر
و نەچۈ زىيان تى يە. ھەكە ناشتى يان كتىب - بەرى چاپىرنى دو و
سى و چار و دەھ جا چاڭەك قىپرا بىتە ئىنان ژ قەبەل نشيسيەرى قە،
دوير نىنە دوى مابەيىنى دا تاشتەكى نوى پاڤىتە سەر يان تاشتەكى
ژى راست كەتەقە، چىرۇكىنىسى جىيەنلى (ئەرنىست ھەممەنگوای)
رەشپەشكىد رۆمانا ناقدار (ئەى چەكۈ ب خاتراتە) سىھ جارا
گوھورىن تىدا كر بەرى وى بەدەتە چاپىرن. باشە ھەكە ئىيىكى وەكى
ھەممەنگوای مەزىنە تۆرەفانىد ئەمرىكى وى ئىيىكى بکەت، پا لازمە
شاڭدىيد وەك مە ج بکەن؟

من باوھەرە ھەكە نشيسيەرىد مە ئەو لەز نەكىرن، نشيسينىد وان
برا دەرىد عەزىز دى گەھشتى تر بن و خويندەوار پەت مفایى دى ژى
بىيىن.

▣ تۆ چاوا رۆژناما بىزاف دىيىنى؟

- بەرى نوھە من بىر و باوهرىد خۇ بەرانبەر خۇ دەربىرى بۇون
بەرانبەر دەرچۈنە (بىزاف)دا دەلال، ئەز دىيىنەم بويىكا مە (بىزاف)ئى چاڭل
مە رۇنگىن، ھندى بىيىزى خەلاتەكى ب بەھايە و دەركى بەرفرەھە
لېھ بەلاقەبۇنا پەيىش كوردى ياشرين.

ھىقىخوازم (بىزاف)دا مە يا ساقا ھەرا بەردەۋام و پېشىكەتى بىت
دەزمەتا زمانى كوردى يى ئىكىگىرى دا، و خودى بکەت وى رۆزى ب
بىيىن ئەكۆ لەپەرىد وى يىدد تەرخانكىرى بۇ توھەى پەتلى تىين، و
خەلەتىيىد چاپى نەك ھەر كىيم بن، بەلۇن ھەر دىبى را نەمەين!!
خوزى سەد خوزى ژى، مە ئە و رۆز دىتبا چاپخانەيەكَا تايىبەتى ل
بازىرى دەھۆكى بۇ (بىزاف)ئى و خويشىكىد وى هاتبا دانان.

* جەھىن مە ھىلائىنە قىلا، د رۆزناما (بىزاف) دا ل دەمىن چاپكىرىن دەرنەكەفت
بۇون، (بادى).

حافز قازى ل دور دەستپىيّكا كارى رۆژنامە ۋەنلىق ل دەقەرالى بەھدىنەن بۇ (پەيمان) دئاخقىت

دېدار و بەرھەقىكىن:

سەممەت مەھمەد بەبەل

رۆژنامەبىا (پەيمان) ھەزىمار ۳۶۷، رۆز ۲۳/۴/۲۰۰۲

مامۆستا حافز قازى يەك ژ پیشەنگىن رۆزىنامەفانىا كوردى يە ل دەفهرا بەھەدىنان و ب زاھىن خۇ يېن كەسايەتى ل سالىن پېنجىيان و شىستان شىايىه رۆلەكتى كارىگەر بىگىرىت ژ بۇ گەشەكرنا رۆزىنامەفانىا كوردى ب دىالىكتا كرمانجى نەخاسىمە دەرىخستنا كۆفارا (روناهى).

ب ھەلكەفتا (١٠٤) سالىا رۆزىنامەفانىا كوردى مە ب فەر دىت ئىنى دىدارى دىگەلدا بىھىن.

▫ دەستپېكا كارى تە يىن رۆزىنامەفانىي بۇ كەنگى فەدەگەرىت و هىزا دەرىخستنا كۆفارا (روناهى) ژ ج پەيدا بۇو؟★

- ل سالا ١٩٥٦ يانەى سەركەوتى كوردان ئەز ھەلبۈزارتىم بۇ سەرۋاتىيا كۆفارا (ھىوا) يَا ھەيقانە، د ماودىيە دو سالان دا كۆ ئەز سەرنخىسىرى كۆفارى بۇوم، مخابن من نەدىت كەسەكى كرمانج ل ھەمى دەفهرا بەھەدىنان تىشەكتى بىنۋىسىت ژ بلى سەيداين سالح يوسفى، ئەقىن چەندى ژى سەرنجا من راكىشا كۆ بىزام بۇچى كەسەك نانۋىسىت ب تايىبەتى ژ گەنجا و مامۆستا و رەوشەنبىران، كەسەك دخورا نە ددىت تىشەكتى بىنۋىسىت، پشتى سورەشا تىرمەھى ل سالا ١٩٥٨ ئەز ھاتمە دەستنىشانكىن سەرپەرشتىيا پىشقا كرمانجىيى رادىؤيا كوردى ل بەغدا بىھەم.

هندەك سەيدا د وى دەمى دا پەيدا بۇون وەكى سەيدا ئەنور مايى، صادق بەئەددىن، تحسىن بەگى بەروارى، سەيدابىچى جەڭەرخوين، محمد على خوجە، من هزرا هندى كى نوكە مە دەستەكەكا ھەى ئەم دشىئىن كۆفارەكى دەربىيەن زمانى وى يى سەردەكى كەرمانجى بىت، چونكى دەفەرا مە يا بەھدىنان ھەمى تشت ب زمانى عەرەبى بۇو، كوردى نەبۇو، من داخوازا ئىمتىازا كۆفارەكى ب نافى (روناھى) ژ وەزارەتا ئېرشادى كى، سەيدا فۇئاد عارف وزىرى ئېرشادى بۇو، من ژى چاھەرى كى كۆ زەپ بۇو بەھىت، بەلى مخابىن هندەك كۆسپ و تەڭەرە هاتنە د رى يا مە دا يان يا وەزارەتى دا و گۆتن دانا ئىمتىازى ب دەستى حاكىم لەشكىرى يە.

پېشى ئەم نىزىكى (۱۹) ھەيشا ماينە ل ھىشى، مە ئىمتىاز وەرنەگرت. بەلى پېشى كۆ د. فيصل السامر بۇويە وزىر و عبدالمجيد ونداوى سەرنىھىسىنى رۆژنامەيى (الأهالى) يا سەر ب كامل العجادرجى فە، بۇويە رېقەبەرى رۆژنامەقانىا گشتى ل عيراقى، ئەز ژى وەكى ھە فال چومە پېرۋىز باھيا وان، وزىرى ژى پرسىيار ژ من كى كانى ئەو كۆفارە ج لى هات يا من داخوازا ئىمتىازا وى دكىر، من ژى گۆتن دەرنەكەفت، چونكى ب دەستى وزىرى نەبۇو، ب دەستى حاكىم لەشكىرى بۇو، وزىرى دەست دا كاغەزەكى و داف من و گوتە من داخوازەكى بىنۋىسە، من ژى داخواز نفىسى كۆ رىز و نىش بۇون، پېشى نىش سەعەتى من دىت ئىمتىاز كەفته دەستى من، ئەفە ھەيشا چريما ئىكى بۇو ل سالا ۱۹۶۰-ئى. پېشى هيڭى مە ژمارا ئىك ھنارتە

چاپی و مه هزار دانه ژئ چاپکرن و بلافکرن، نه ب تنه ل
دهفه رامه به لکو بؤ درفه ژئ مه دهنارت.

□ بؤ دریغستنا کۆفارەکی ل سالا ١٩٦٠ ئى نه درەنگ بولو نەخاسمه
ھەکەر ئەم دزانین کو بەرى ھینگى ب دەھان سالان کۆفار و
رۆژنامىن کوردى دەركەفتۈون، ب دىتنا تە ئەگەرئىن ھى كىرۋۇنى
ج بۇون؟

- ئەگەرئى سەرەكى يى كىرۋۇندا رۆژنامەۋانىا كوردى ل
بەھدىنان، پشتى شەرئى جىهانىي ئىكىن مەزنىن دەفه رئ ژ ئاغا و
مەلا و دەسھەلاتدارا ھەميا داخوازى نەشىسىن دانه (عصبة الأمم) و
گوتىن مە دېيتى ب عەرەبى بخويىنин، ھەر ل وي دەمى ل دەفه رئىن
سلەمانىي و كەركوكى و ھەولىرى وان ب كوردى دخواند و وي دەمى
رىيە بەريا مەعارفا كوردستانى ل كەركوكى سەرپەرشتىا وان
خواندنگەھان دىك ئەۋىن ب كوردى دخواند.

□ كاودانىن رۆژنامەۋانىي ل وي دەمى ژ ئالىيىن سىياسى، ئابورى،
جڭاگى، رووشەنبىرى، چەوا دھارىكار بۇون بؤ رۆژنامەۋانىي؟

- تىشى سەرەكىي ھارىكاريا مە كرى كو ئەم بشىيىن فە كارى
بىھىن، شورەشا ١٤ تىرمەها ١٩٥٨ بولو ب تايىبەتى پشتى دەستورى
دەمكى دەركەفتى كو تىدا ھاتبۇو (عەرەب و كورد ھەۋپىشىن دەنى
وەلاتى دا)، مە معا ژ ۋى بەندى وەرگرت، دىسان دەمىن مە پىشقا
كرمانچى ل ئىزگەھا كوردى فەكىرى، وي پىشكى ژى كارتىكىرنەكا مەزن
ل دەفه رئى كر، پشتى ھينگى بزاڭا رىزگارىخوازا كوردستانى پىچ پېچە

سەرھلدا بۇو و هوشيارىيەكا سیاسى د ناڭ قوتابى و مامۇستا و ھەمى تەخىن جڭاڭى دا پەيدا ببۇو، ئەم پشتاست ببويىن كۆئۈزۈ دى بەردى پېشچىت، دىسان پشتەقانيا هندەك كەسىن وەك مامۇستا رەفيق حىلىمى كۆئۈز گەلەك ھاندەم و دگوت ئەز ژ دل پشتەقانيا تە دكەم بۇ دەرىيختىن كۇفاردىكى ب زارى كرمانجى.

زىيەبارى قىچەندى ھەستەك ل نك مە پەيدا بۇو مە دگوت بۇچى ھەميان كۇفار و رۇزنامە ھەنە و مە نىن، ھەلبەت ئاستەنگ د رى يا مە دا ھەبۈون نە خاسمە ژ لايى دارايى قە، كەسى ھارىكارىا مە نە دكەر، من ژ بەريكا خۇ دەرىيختى.

ج لايەنا ھارىكارى نە دكەر، نە ج پارتىن سیاسى، نە حکومەتى و نە كەسى و ھەكە ھەيشى چار ئاگەھدارى بۇ من ھاتبان ئەو ژى حەقى وان داكەفن سى چار دينار و من (١٠٠ - ١٥٠) دينار ھەر ھەيف لى دمەزاختن، گەلەك جاران ئابوونە نە دگەھاشتنە من.

■ رۇزنامەقانيا وي دەمى ژ لايى چاپى قەچەوا بۇو؟

- چاپەمەنى ل وي دەمى گەلەك يا ب زەممەت بۇو، چۈنكى ئاميرەت گەلەك داكەفن بۈون، وي دەمى (لاين و تايپ) نەبۈون، دەمى ھاتى بۇ شورشەك چاوا وي دەمى تىپ كت كتە كومىكىن و ددانانە سەرىيەك ژېلى ھندى ژى ھەمى كەرىيەكىن چاپخانى ژى عەرەب بۈون و كوردى نەدزانىن و ژېھر ھندى ژى ھەر بەرپەرەكى تىزى خەلەتى تىيىدا ھەبۈون، بەلى جەن شانازىن بۇو سەيدايى ھەزار موڭرىيانى ئەرکى چاقدىرىيەرنى چاپى ب ستويى وي قەبۇو، ھەزار ھەرددەم دگوت

کا ج خزمەت هەمیه ئەز بکەم، من زى زى دخواست بچىتە چاپخانى
و خەلەتىا راست بکەت.

من شىا (ھەشت) ژمارا زى چاپ بکەم و پشى سەروبەر تىكچۇبى
ل سالا ۱۹۶۰ ئەلەك كۆسپ و تەگەرە ئىخستن د رى يَا مە دا و ل
بەرى شورشى ب (۱۱) رۇزا مالا مە تەھەرى كىن و تىشى مە
دەستەسەرگەرن، رۇزنامىن (خەبات) و (كوردىستان) ھاتنە گرتن،
بارەگايى پارتى ل بەغدا ھاتە گرتن، ۋان رويدانا كارتىگەرن ل مە كر،
پۆستى مە دەستەسەر دىكىر، بەلى دا ئەز پاراستنى ل سەر ئىمتىيازى
بکەم و چونكۇ دېپىا با ھەر شەش ھەپىشا ھەزەر ھەپىشا ھاتبا
دەرىخستن، يان زى دا ئىمتىياز ھېتە فەكىيەن، و چونكۇ رەوشى من يَا
تىكچۇبى بۇو، من داخواز ژ برادەران كر ھەر شەش ھەپىشا ھەزەر ھەپىشا
بەدرىخن و وان شىا پشى شورشى، (۲) ژمارا زى بەدرىخن، بەلى دېپى
سەروبەر بۇون، ھەتا سالا ۱۹۶۳ ئەلەي پشى (۸) شواتى دەرى وئى ھاتە
دایىخستن.

□ ئەو كەسىن دىگەل تە دا كارگەرين بۇ دەرىخستنا (روناهى) كى
بۇون؟

- تەحسىن بەروارى دەورەكىن گەلەك مەزن ھەبۇو، ج ژ لايى
چاپى يان ژ لايى دارايى فە پشتەفانى دىكىر. د. سەعىد ئەتروشى،
سەيدايى مەلا ئەنۇھەر، ژ دەرفە زى سەيدايى كاميران بەدرخان،
سەيدايى قەناتى كوردو، سەيدايى قەدرىجان، ۋان گەلەك ھارىكارىا
مە دىكىر.

کوْفَارا ههوه دگههشته کېرى؟

- پشکدارین مه گلهک بوون، ژ دهرفهی وهلاتی وهکو کامیران
بهدرخان ژ پاریس، و بو من جارهکی چهکهک ب دینار و نیقان
فریکر بwoo، کوفارا مه دگههشته ئەمریکا، موسکو ژ زانکویا لینینگراد
(زینوڤا) یئى كاغەزدك بو من فريکر بwoo، ديسان بو شىخ مەردۆخى ل
ئيراني، بو ئەرمەنيا، د. رەحيمى فازى ل ئەزربيجانى، هەلبەت بو
سورپا و لوپانى ژى.

□ ڙ بلي (روناهي) بزاها ته پا رفڙنامه ڦاني ل ج جهئي دى ٻوو؟

- پشتی شورشا ۱۹۵۸-ی ب دوو رۆزان ئىستىخباراتا عەسکەرى
هناارتە ددویش من را و گوتنه من مە دېیت پشکەكا زارى كرمانچى ل
راديويا كوردى فەكهى و چونكى تە شارەزاهىيەك يا هەى د فى وارى
دا، گوتن ئەم هيقيدارين هاريكاريا مە بکەى و پشتەقانى شورشا
تىرمەھى بى و سەرپەرشتىي ل فى پشكى بکەى. من ژى گوتى ئەز
دەخزمەتا شورشا تىرمەھى دا مە و هەر ل وى رۆزى ئەز چومە
ئىزگەها بەغدا و مە دەست ب پەخشى كر ب زارى كرمانچى و رۆزا
دۇوئى من گوتە تەحسىن و صادق بەھائىددىن وەرن و ئىك ژوان دەنگ
و باس خواندىن و يى دى تەعليقا سىاسى، پشتى سى رۆزان من
عبدالله صديق و ئەنور مايى برن و و مەلا ئەنور ۋەكۈلىنىڭ
ئەدەبى دەجانتى وى دا بۇو، ل سەر ئىزگەخواند، ژوان كەسىن وى
دەمى دىگەل مە دا كاركرين: حسن جندى پىيدهەي، قاسم محمد
پىيدهەي، پشتى هيىنگى سەيدايىن ئۇسماڭان هات.

ئەم بويىنە گرۇپەكى باش ل وىرىٽ و مە بەرنامە بەرھەقىرن و بۇ مە پېرۋىزباھى ژەھمى جها گەھشتىن، ژوان عەلى سەيدۇ گۈران و قەناتى كوردۇ و موسى عەنتىر، كاميران بەدرخان و عصمت شريف وانلى.

□ تۆ چەوا رۆزىنامەقانىا مە يا ئەفروز دېيىنى؟

- دلى من ب فى رۆزىنامەقانىا ئەفروز كەش دېيت، ئەز ئان گەنجى دېيىنم، ئان نافان، ئان نېسىن و فەكۈلینا، دلى من گەلەك يى پى خۆشە، چاقىن من پى درونن، من خەون ژى ب فى چەندى قە ددىتن، ئەز باودر ناكەم كو رۆزەكە وەسا دېيىنم، ھەكەر تشتى خراب ژى ھەبىت، ئەز دېيىزم يى باشه چونكى من نە دىتى يە، من باودر نەدەركى دى بىن، هزر بکە بەرى چە سالان مە كەسەك نەبۇو بنېيىسىت، نوگە ئەزى دېيىنم ب سەدا يى دنېيىسن.

* ئەف پېرسىيارە د رۆزىنامەيى دا نەبۇو، مە لىسر زىلەكتىرىيە، (بادى).

حافظ القاضى ..
حديث بين وطن الثلج والركض وراء
الديمقراطية*

لقاء:

بدل رفو المزوري
الأثنين ٢٥/٦/٢٠٠٧
نشر في جريدة التأسي وعدد موقع الكترونية ومنها موقع
كلكامش.
المانيا - ميونيخ

الكاتب والاديب والشاعر حافر القازى يعتبر احد اعمدة الصحافة الكوردية وأحد العاملين الاولى في الاذاعة الكوردية في بغداد ..
يعيش حالياً هذا الشيخ الصحفي في مدينة لينز النمساوية وبرغم فارق السن الذي يفرقنا عن بعضنا الا انني احسست واحس الان بأنه ذلك الصديق والخزين من مشاعر الوفاء والصداقة وحلم المستقبل وبرغم مرضه المستمر في الاونة الاخيرة لكنه ما زال الطلاقة التي نستمد منها جراراتنا لحب اشياء كثيرة ... زياراتي القليلة له وقصاؤه حياة الغربة تحمل الفؤاد ما لا طاقة له ... وفي الفترة الاخيرة تمكّن ان ينشر مذكراته الحلوة بجلاوتها ومرارتها ...
الضحكة لا تفارقه والابتسامه تستحيل اغنية عنده .. اخر مرة التقينا كان في مدينة ميونيخ الالمانية لاجل الادلاء باصواتنا في الانتخابات العراقية وضحكنا كالعادة انا وهو وصديقنا القديم الموسيقى دلشاد محمد سعيد لنعيid جزءاً يسيراً من الماضي ... وحين قلت يا ابا سيروان هذه الانتخابات ثمرة نضال طويل .. لشعب جبلي .. فقد اعطيتنا الدم المقدس لكي تأتي هذه اللحظة، حينها انهمرت الدموع من عينيه واخذني بالاحضان ... وفي ميونيخ التي جمعتنا حاولت ان التقط منه رؤوس هذه النقاط:

- تعود بداياتي الصحفية الى عام ١٩٥٧، عندما توليت مسؤولية رئاسة تحرير مجلة هيوا / الامل الكوردية الصادرة في بغداد، وكانت مجلة شهرية ادبية اجتماعية .. اصدرها نادي الارتقاء الكوردي، وكان كتاب تاريخ الكورد وكوردستان للشيخ الجليل محمد مردوخي بجزءيه من جملة منشورات المجلة .
- في عام ١٩٦٠، حصلت على امتياز مجلة روناهي / النور الشهرية الصادرة في بغداد باللغة الكوردية، وكانت مجلة ادبية اجتماعية، صدر منها ١١ عددا، الا ان الانقلاب الفاشي في ٨ شباط عام ١٩٦٣، الغى امتيازها اسوة ببقية الصحف العراقية.
- بالرغم من اني بعيد عن الوطن وانا صاحب امتياز دار سبي ريز للطبع والنشر في كوردستان فأن الشاعر المعروف الاستاذ مؤيد طيب مدير عام الدار يقوم بادارة شؤونها والاشراف على كل نشاطاتها باحسن وجه .
- واما حول الشعر، فانا مقل في هذا المجال واصدرت حتى الان مطبوعا واحدا باللغة الكوردية تحت عنوان حسرات واشجان، ولدي الان كراسان جاهزان للطبع، امل ان اجمع اعمالي كلها في ديوان ضخم.
- لقد كنت من الاولئ الذين عملوا في القسم الكوردي في دار الاذاعة العراقية وقد بذلت هناك في تموز عام ١٩٥٨ واستمر عملي حتى شهر اذار ١٩٦١، وعلى اثر توتر العلاقات بين حكومة بغداد

والجانب الكوردي .. حينذاك قررت الاستقالة من العمل والانسحاب بهدوء.

وبعد ذلك قررت التوجه الى الباص الذي سيتوجه بنا عبر الجبال والثلوج لنغادر ميونيخ الالمانية واتجه الى غراتس النمساوية ويتجه استاذي وصديقي الذي احمل له كل مشاعر الوفاء حافز القازى الى لينز النمساوية وتستمر الغربة لمصير غير معلوم ...

التآخي

من موقع كلكامش

الاثنين

٢٠١٢/٩/١٧

ژبه‌رمه مین به‌رمه فکاری بین چاپکری

به‌رمه فکرن:

- (۱) نفیسه‌رین کورد: پیزانی ئالیخانی/ دهۆك - ۱۹۹۲.
- (۲) سیدارا چوچکان: پیزانی ئالیخانی/ دهۆك - ۱۹۹۹.
- (۳) سەعدوللا ئافەدل، شاعر، پیشمه‌رگه، شەھيد/ دهۆك - ۲۰۰۲.
- (۴) هەفپەيغىنин حافز قازى (دیدارین رۆزنامەۋانى)/ دهۆك - .۲۰۰۵

بەرهە قىرن ب پىشكدارى:

- (١) بىبلىوگرافيا حەفتىنامە يا پەيمان / دھۆك - ١٩٩٨.
- (٢) باغى گوردا - سەرچەمى دىوانا ئەحمدەدى نالبەند / (پىتىج بەرگ / دھۆك - ١٩٩٨).
- (٣) رىبەرى پارىزگەھا دھۆكى / دھۆك - ٢٠١٠.

ئىپسىن ب زمانى كوردى:

- (١) بشكورىنا هيقيا / پەخشان / دھۆك - ١٩٩٥.
- (٢) ژ هەلبەستىن ئەحمدەدى خانى (كۆمکرن و توپۋاندىن) / دھۆك - ١٩٩٦ -
- (٣) صادق بەوالدىن ئامىيىدى و كاروانى رەوشەنبىريا كوردى / دھۆك - ١٩٩٩.
- (٤) حەيرانۇك - ژ تۈرى زارگۇتنا كوردان (فەكۈلين و دەق) / دھۆك - ٢٠٠١.
- (٥) بەرهە شرۇفە كىرنا دەقى (فەكۈلەننەن تۈرەي) / بەرلىن - ٢٠٠٢.
- (٦) پەيىشىن تە بەرهە ئاسۇيىن بلند دفرن (ھۆزان) / دھۆك - ٢٠٠٤.
- (٧) رۆژنامە ئانىا كوردى د ناڭبەرا بىزافا سىياسى و رەوشەنبىرى دا / سلىمانى - ٢٠٠٥.
- (٨) جەمیلى حاجۇ ئاغايىھەكى وەلاتپارىز و خورتەكى زانا / دھۆك - ٢٠٠٦.

- ٩) کاروانی رۆژنامەقانیا کوردى ل دەقەرا بەھەدینان (فەکۆلین)/ دھۆك - ٢٠٠٦.
- ١٠) سنورین فەکرى (دیدارىن ئەددەبى و مىزگەرد) / دھۆك - ٢٠٠٨.

ન્યુસીન બા રેન્ડિટ ઉદ્દેશી:

- ١) جواهر البدعىن (مناقشات ادبية) / دھۆك - ٢٠٠٥.
- ٢) رحلة ناصر خسرو عبر المناطق الكوردية / دھۆك - ٢٠١٠.
- ٣) الشيخ يونس الكردى ورسائله في الأدب الصوفى الإسلامى - / دراسة وتحقيق / دھۆك - ٢٠١١.

ناشەرۇك

٤	دیارى
٥	پېشگۈتن چاپا دووى
٧	پېشەکىيا چاپا ئىكى
٢٠	دیدارا كۆفارا دەنگى مە
٢٦	دیدارا كۆفارا رەنگىن
٣٨	دیدارا پەيماناتەدەب و ھونھر
٤٨	دیدارا رۆزىنامابرايەتى تەدەب و ھونھر
٦٤	دیدارا كۆفارا دەھۆك
٨٨	دیدارا كۆفارا پەيىش
١٢٢	دیدارا كۆفارا رامان
١٣٢	دیدارا رۆزىناما بىزاڭ
١٤٠	دیدارا رۆزىناما پەيمان
١٤٨	دیدارا رۆزىناما التاخى
١٥٣	ڏ بەرھەمىن بەرھەفكارى

ژ پاپکریت ریشه به ریا راگه هاندی ل پاریزگه ها دهونک ل سالا ٢٠١١

- ١) خدر دوملى ... المقابلة الصحفية فن يتجدد.
- ٢) اسماعيل طاهر جانگير ... ميديا ب ديتنه کا رهخنه.
- ٣) وصفى حسن ردينى ... راديو و تلهفزيونيت کوردى (٢٠٠٣-١٩٣٩).
- ٤) هەكار فندى ... ياسايت روژنامە ئانىي ل کوردستانى.

ژچاپگریت

ریشه به ریا راگه هاندنی ل پاریزگه ها دهونک

ل سالا ٢٠١٢

- (١) وصفی حسن ردینی ... روزنامه‌فانی ل دههرا به‌هدينان (٢٠٠٥ - ١٩٥٠)
- (٢) اسماعیل بادی ... حافظ قازی د چهند دیداریت روزنامه‌فانی دا.
- (٣) کونی رهش ... روزنامه‌گه‌ریا کوردی ل سوریا و لبنان و نوردن (٢٠١١ - ١٩٣٢).

